

PAŃSTWOWA INSPEKCJA PRACY

SPRAWOZDANIE

OKRĘGOWEGO INSPEKTORA PRACY

z działalności

OKRĘGOWEGO INSPEKTORATU PRACY W KIELCACH

w 2013 roku

KIELCE, 2014

Spis treści

I. WPROWADZENIE	1
II. DZIAŁALNOŚĆ KONTROLNO-NADZORCZA	4
1. Informacje ogólne.	5
2. Stan liczbowy przeprowadzonych kontroli.	6
3. Decyzje inspektorów pracy	8
4. Decyzje dotyczące wypłaty wynagrodzenia za pracę	12
5. Wystąpienia inspektorów pracy	13
6. Polecenia	16
7. Wykroczenia przeciwko prawom pracownika	16
8. Zawiadomienia prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa	19
9. Powództwa o ustalenie istnienia stosunku pracy	20
10. Skargi i wnioski.	20
11. Porady prawne i techniczne	24
12. Wnioski o podwyższenie składki na ubezpieczenie wypadkowe	26
13. Rejestracja zakładowych układów zbiorowych pracy	27
14. Spory zbiorowe	29
III. WYNIKI KONTROLI UJĘTYCH W PROGRAMIE DZIAŁAŃ DŁUGOFALOWYCH	31
1. Przestrzeganie przepisów prawa pracy przy zatrudnianiu.	32
2. Wzmoczony nadzór w grupie zakładów o wysokiej skali zagrożeń zawodowych.	35
3. Zarządzanie bezpieczeństwem w średnich i dużych zakładach, w których wystąpiły wypadki przy pracy.	37
4. Kontrole prac budowlanych:	39
IV. WYNIKI KONTROLI UJĘTYCH W PLANIE ROCZNYM	46
1. Wynagrodzenia i inne świadczenia ze stosunku pracy.	47
2. Kontrole czasu prowadzenia pojazdu, przerw i czasu odpoczynku oraz czasu pracy kierowców.	52
3. Spełnianie wymagań zasadniczych i minimalnych dla maszyn do obróbki drewna.	54

4. Bezpieczeństwo chemiczne w zakładach pracy.	58
5. Bezpieczeństwo i higiena pracy przy pozyskiwaniu i zrywce drewna.	59
V. WYNIKI KONTROLI ZREALIZOWANYCH W RAMACH TEMATÓW STAŁYCH.	62
1. Analizowanie okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy.	63
2. Ocena ryzyka zawodowego.	69
3. Przygotowanie pracowników do pracy:	71
4. Przestrzeganie przepisów o czasie pracy w zakładach różnych branż.	74
5. Zatrudnianie osób niepełnosprawnych.	76
6. Legalność zatrudnienia.	77
VI. WYNIKI KONTROLI W ZAKRESIE REALIZACJI TEMATÓW WŁASNYCH	83
1. Przestrzeganie przepisów bhp w zakładach zajmujących się wydobyciem i przeróbką kopalin mineralnych.	84
2. Bezpieczeństwo i higiena pracy przy eksploatacji wózków jezdniowych z napędem silnikowym.	85
3. Bezpieczeństwo i higiena pracy w oczyszczalniach ścieków.	86
VII. EFEKTY DZIAŁALNOŚCI KONTROLNEJ	88
VIII. DZIAŁALNOŚĆ PREWENCYJNA I PROMOCYJNA.....	93
1. Informacje ogólne.....	94
2. Kampania informacyjno-promocyjna „Zanim podejmiesz pracę”.....	95
3. Program prewencyjny dla średnich i dużych zakładów pracy.	100
4. Program informacyjno-prewencyjny w budownictwie.....	102
5. Program informacyjno prewencyjny w zakresie spełniania minimalnych wymagań bhp przez użytkowane maszyny i urządzenia do obróbki drewna i innych obrabiarkach eksploatowanych w podmiotach objętych programem.	107
6. Kampania informacyjno prewencyjna „Bezpieczeństwo pracy zależy od Ciebie”.....	110
7. Program informacyjno promocyjny „Ochrona zdrowia w miejscu pracy – ograniczenie negatywnych skutków narażenia na czynniki szkodliwe środowiska pracy”.....	111
8. Kampania informacyjno promocyjna „Szanuj życie – bezpieczna praca w gospodarstwie rolnym”.	111
9. Działania informacyjno prewencyjne dotyczące zagrożeń związanych z nanomateriałami.....	114

10. Program informacyjno edukacyjny „Kultura bezpieczeństwa”	116
11. Program prewencyjny dla mikrozakładów „Zdobądź dyplom PIP”	117
12. Konkursy promujące pożądane postawy adresatów działań PIP	117
IX. WSPÓŁPRACA OKRĘGOWEGO INSPEKTORATU PRACY Z ORGANAMI WŁADZY, ADMINISTRACJI PAŃSTWOWEJ, SAMORZĄDOWEJ, INSTYTUCJAMI I PARTNERAMI SPOŁECZNYMI	119
X. PODSUMOWANIE I WNIOSKI	123
1. Podsumowanie	124
2. Wnioski	130

Spis wykresów

Wykres 1. Podmioty gospodarcze wg zatrudnienia	3
Wykres 2. Podmioty gospodarcze wg branż	3
Wykres 3. Przeprowadzone kontrole w latach 2005 – 2013.	6
Wykres 4. Struktura skontrolowanych podmiotów wg zatrudnienia.	7
Wykres 5. Struktura skontrolowanych podmiotów wg branż.	8
Wykres 6. Decyzje w zakładach według zatrudnienia.	9
Wykres 7. Decyzje w zakładach według branż skontrolowanych zakładów.	10
Wykres 8. Zakres przedmiotowy najczęściej wydawanych decyzji dot. bhp.	12
Wykres 9. Najczęściej wydawane wnioski w zakładach wg branż.	14
Wykres 10. Zakres przedmiotowy najczęściej wydawanych wniosków.	15
Wykres 11. Zakres przedmiotowy najczęściej stwierdzonych wykroczeń przeciwko prawom pracownika.	17
Wykres 12. Struktura zastosowanych środków w związku ze stwierdzonymi wykroczeniami.	18
Wykres 13. Zakres przedmiotowy zawiadomień prokuratury.	19
Wykres 14. Liczba zgłoszonych skarg (lata 2008 – 2013).	21
Wykres 15. Podmioty zgłaszające skargi.	23
Wykres 16. Struktura przedmiotowa zgłaszanych skarg.	23
Wykres 17. Liczba udzielonych porad w siedzibie OIP.	24
Wykres 18. Podmioty zgłaszające się po porady.	25
Wykres 19. Struktura przedmiotowa udzielanych porad.	26
Wykres 20. Udział procentowy pracodawców naruszających przepisy o wypłacie świadczeń pracowniczych.	49
Wykres 21. Udział nieprawidłowości w poszczególnych rodzajach świadczeń stwierdzonych w latach 2011- 2013.	50
Wykres 22. Przyczyny naruszeń przepisów w zakresie wypłaty wynagrodzeń i innych świadczeń.	51
Wykres 23. Liczba poszkodowanych w wypadkach w zakładach wg branż.	64
Wykres 24. Liczba poszkodowanych w wypadkach w zakładach wg zatrudnienia.	64
Wykres 25. Poszkodowani w wypadkach wg stażu pracy.	66
Wykres 26. Struktura przyczyn wypadków śmiertelnych (w %).	67
Wykres 27. Przyczyny wypadków przy pracy (na podstawie gałęzi T.O.L.).	67
Wykres 28. Czas pracy w zakładach różnych branż – stwierdzone nieprawidłowości.	75
Wykres 29. Nieprawidłowości dotyczące legalności zatrudnienia.	80
Wykres 30. Nieprawidłowości dotyczące zatrudnienia cudzoziemców.	82

I. WPROWADZENIE

Państwowa Inspekcja Pracy jest organem powołanym do nadzoru i kontroli przestrzegania przepisów ustawodawstwa pracy, a w szczególności przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy, a także przepisów dotyczących legalności zatrudnienia i innej pracy zarobkowej.

Państwowa Inspekcja Pracy podlega Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej, jako najwyższemu organowi władzy. Daje to jej niezależność organizacyjną od administracji rządowej, związków zawodowych i organizacji pracodawców.

Nadzór nad Inspekcją Pracy – z ramienia Sejmu – sprawuje Rada Ochrony Pracy, której skład powoływany jest przez Marszałka Sejmu.

Państwową Inspekcją Pracy kieruje Główny Inspektor Pracy, powoływany przez Marszałka Sejmu. Główny Inspektor Pracy wchodzi w skład unijnego Komitetu Wyższych Inspektorów Pracy.

Marszałek Sejmu ustala statut Państwowej Inspekcji Pracy, określający jej organizację wewnętrzną oraz siedziby i zakres terytorialnej właściwości okręgowych inspektoratów pracy.

Strukturę organizacyjną Państwowej Inspekcji Pracy tworzą:

- Główny Inspektorat Pracy w Warszawie,
- 16 okręgowych inspektoratów pracy (z siedzibami w obecnych miastach wojewódzkich), w ramach których funkcjonują 43 oddziały (z siedzibami w większości w byłych miastach wojewódzkich),

- oraz placówka szkoleniowa - Ośrodek Szkolenia PIP we Wrocławiu.

Każdy z szesnastu okręgowych inspektoratów pracy obejmuje zakresem swojej działalności obszar jednego województwa. W skład niektórych okręgowych inspektoratów pracy wchodzi od 1 do 5 oddziałów terenowych.

Okręgowym inspektoratem pracy kieruje okręgowy inspektor pracy przy pomocy zastępców.

Do zadań Państwowej Inspekcji Pracy należy w szczególności:

- **nadzór i kontrola przestrzegania przez pracodawców prawa pracy, w szczególności przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy,** przepisów dotyczących stosunku pracy, wynagrodzenia za pracę i innych świadczeń wynikających ze stosunku pracy, czasu pracy, urlopów, uprawnień pracowników związanych z rodzicielstwem, zatrudniania młodocianych i osób niepełnosprawnych,
- kontrola **legalności zatrudnienia** oraz innej pracy zarobkowej oraz wykonywania pracy przez **cudzoziemców**,
- kontrola **ewidencji pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach** lub o szczególnym charakterze,
- kontrola wyrobów wprowadzanych do obrotu pod względem **spełniania przez nie wymagań** dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy,
- podejmowanie działań polegających na **zapobieganiu i eliminowaniu zagrożeń w środowisku pracy**, a między innymi badanie i analizowanie okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy i chorób zawodowych; inicjowa-

nie przedsięwzięć w sprawach ochrony pracy w **rolnictwie indywidualnym**; podejmowanie działań prewencyjnych i promocyjnych do zapewnienia przestrzegania prawa pracy,

- prawo **wnoszenia powództw**, a za zgodą osoby zainteresowanej – uczestnictwo w postępowaniu przed sądem pracy, w sprawach o ustalenie istnienia stosunku pracy,
- **ściganie wykroczeń** przeciwko prawom pracownika określonych w kodeksie pracy i innych ustawach oraz udział w postępowaniu w tych sprawach w charakterze oskarżyciela publicznego.

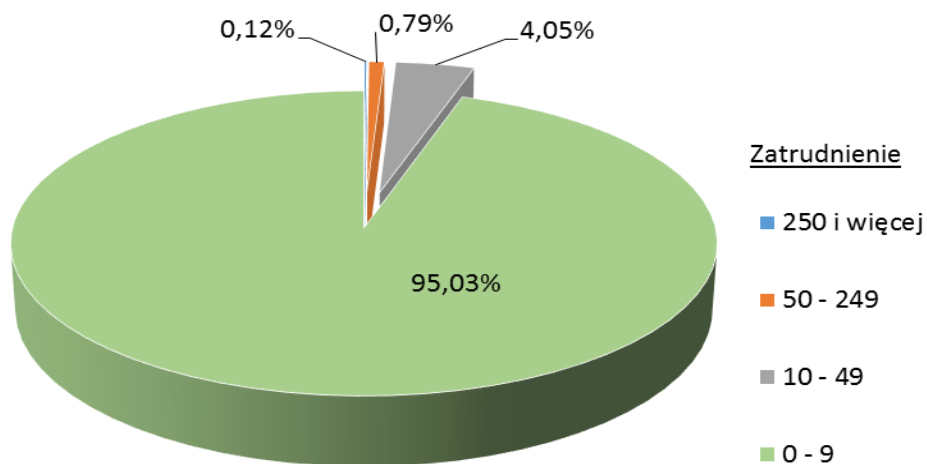
Dla realizacji wymienionych wyżej zadań organy Państwowej Inspekcji Pracy wyposażone zostały w uprawnienia przeprowadzania czynności kontrolnych wobec podmiotów, na rzecz których jest wykony-

wana praca przez osoby fizyczne, bez względu na podstawę świadczenia tej pracy oraz do stosowania środków prawnych w przypadku stwierdzenia naruszenia przepisów prawa pracy, nakazania usunięcia w ustalonym terminie, stwierdzonych naruszeń przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy.

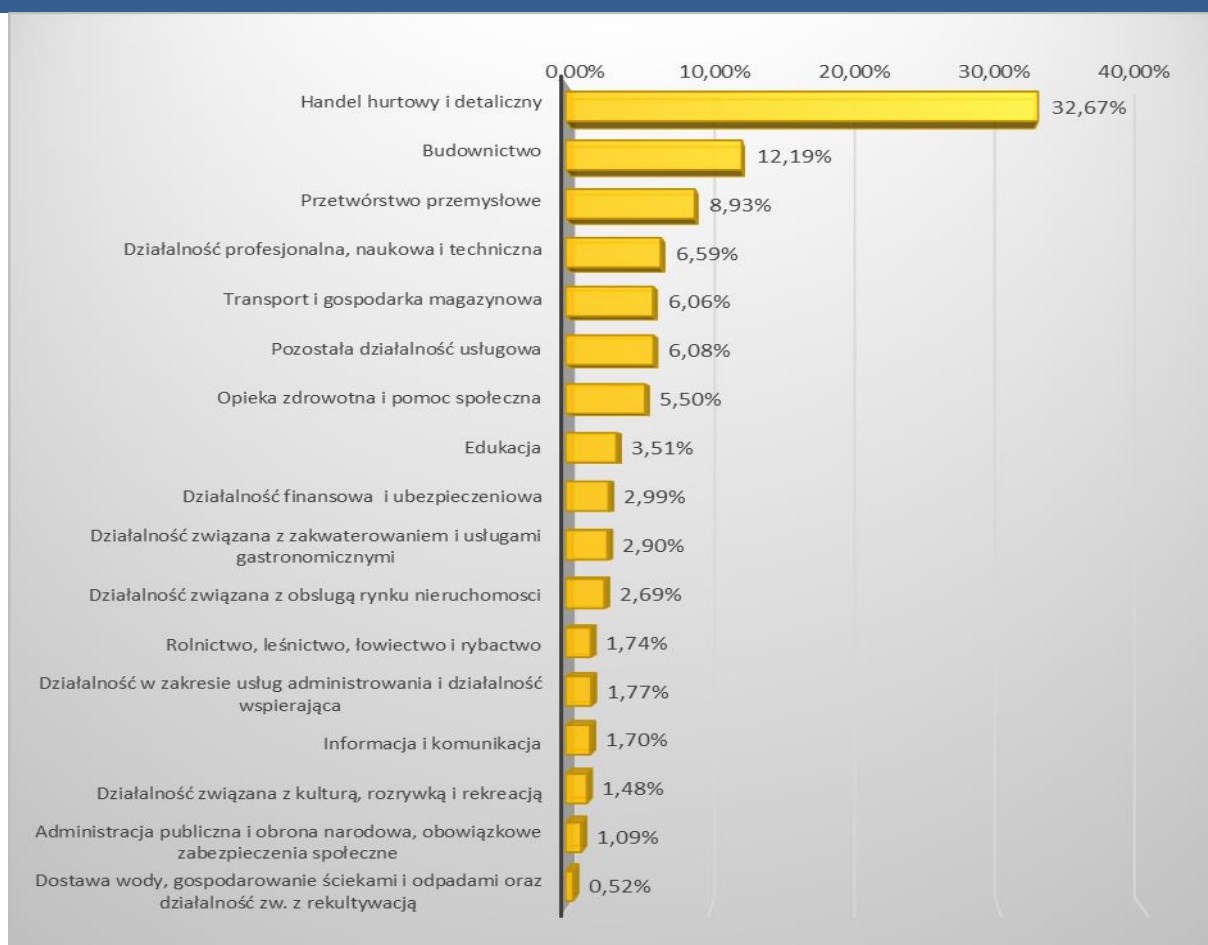
Realizację obowiązków ustawowych w zakresie zadań określonych dla Państwowej Inspekcji Pracy - na terenie właściwości Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach - wykonywało **49** inspektorów pracy.

Na terenie województwa świętokrzyskiego w okresie sprawozdawczym funkcjonowało **124.759** podmiotów gospodarczych podlegających nadzorowi Państwowej Inspekcji Pracy, w tym **118.563** o zatrudnieniu do 9 pracowników (95,0% ogólnej ich liczby).

Wykres 1. Podmioty gospodarcze wg zatrudnienia

Wykres 2. Podmioty gospodarcze wg branż

II.
DZIAŁALNOŚĆ
KONTROLNO-NADZORCZA

1. Informacje ogólne.

Program działania Państwowej Inspekcji Pracy na rok 2013, w tym program Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach opracowany został w oparciu o szeroką konsultację, której celem było uwzględnienie w planie zadań możliwie najszerszego spektrum zagadnień zgłoszonych przez podmioty działające na rzecz ochrony pracy i tym samym sprostanie społecznemu zapotrzebowaniu. Analizowane były propozycje tematyczne związków zawodowych i organizacji pracodawców, ministerstw i urzędów centralnych, organów kontroli warunków pracy i jednostek naukowo-badawczych.

Respektując standardy europejskie i zalecenia Rady Ochrony Pracy oraz komisji sejmowych uwzględnione zostały – przy doborze zadań programowych - potrzeby krajowego rynku pracy oraz sytuacja makroekonomiczna, by jak najskuteczniej wypełniać ustawowe obowiązki.

W związku z trudną sytuacją na polskim rynku pracy i z nasilającą się tendencją do minimalizowania kosztów zatrudnienia, Państwowa Inspekcja Pracy zwróciła szczególną uwagę na problem **zawierania przez pracodawców umów cywilnoprawnych i terminowych**. Kwestie związane ze stosowaniem tych umów były sygnalizowane inspekcji pracy przez związki zawodowe, Radę Ochrony Pracy i komisje sejmowe, a także szeroko dyskutowane w mediach.

Zgodnie z założeniami do przyszłej **strategii Unii Europejskiej na rzecz bezpieczeństwa i higieny pracy** (lata 2013 – 2020), opracowany program działania koncentrował się na dwóch zasadniczych kwestiach: **ograniczeniu skali wypadkowości w miejscu pracy i rozszerzeniu działalności prewencyjnej**. Priory-

tetem było zmniejszenie liczby wypadków przy pracy i poprawa przestrzegania przepisów bezpieczeństwa pracy. **Wspólnotowa strategia sformułowała zasadę: *prewencja wypadkowa przed rehabilitacją zdrowotną*** i podkreślała znaczenie działań zapobiegawczych na poziomie przedsiębiorstw, polegających na pogłębianiu wiedzy i umiejętności kadry zarządzającej oraz systematycznym instytucjonalnym nadzorze nad warunkami pracy.

Zatem szczególny akcent położony został na **promowanie kultury prewencji** w środowisku pracy, przede wszystkim poprzez kształtowanie świadomości w zakresie bezpiecznych zachowań w miejscu pracy i zachęcanie pracowników do współudziału w zarządzaniu bhp w firmie, które miało stanowić integralną część ogólnego zarządzania przedsiębiorstwem.

Program działania Państwowej Inspekcji Pracy na rok 2013 objął następujące grupy **zadań kontrolnych i prewencyjnych**:

1. **zadania długofalowe** na lata 2013 – 2015, dotyczące strategicznych obszarów ochrony pracy, których specyfika wymagała przyjęcia perspektywy długookresowej. Zadania te realizowane były przez wszystkie jednostki organizacyjne PIP.
2. **zadania roczne** tj. na 2013 rok, uwzględniające bieżące działania w zakresie ochrony pracy. W ich realizację zaangażowane były – zależnie od rodzaju badanych zagadnień – wszystkie lub niektóre okręgowe inspektoraty pracy.
3. **zadania stałe** wynikające bezpośrednio z zapisów ustawowych, bądź związane z koniecznością stałego monitorowania sytuacji w wybranych obszarach ochrony pracy takich jak np.:

badanie okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy, kontrole legalności zatrudnienia, szkoleń z zakresu bhp i profilaktycznych badań lekarskich, zatrudniania osób niepełnosprawnych, czasu pracy, udzielania urlopów wypoczynkowych, przestrzegania uprawnień pracowniczych związanych z rodzicielstwem, badanie zgłoszonych skarg.

4. **zadania wspólne** realizowane z niektórymi okręgowymi inspektoratami pracy
5. **zadania własne** realizowane przez Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach, a wynikające z lokalnych uwa-

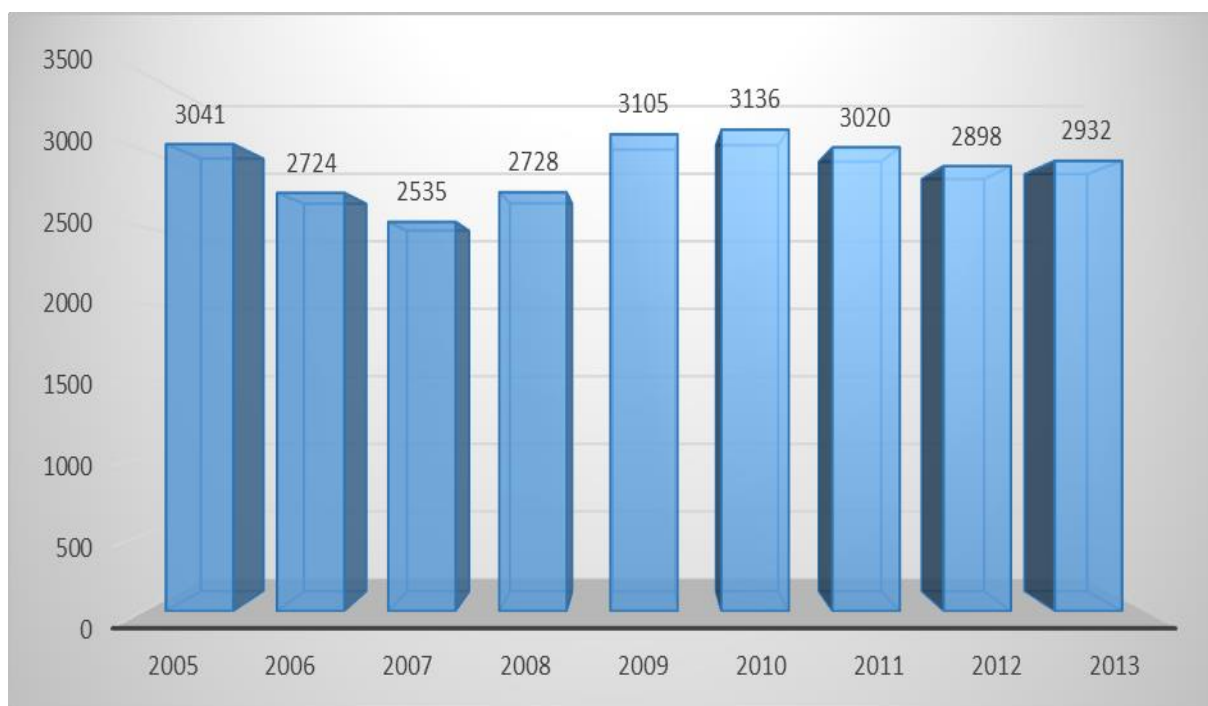
runkowań i potrzeb w zakresie ochrony pracy.

2. Stan liczbowy przeprowadzonych kontroli.

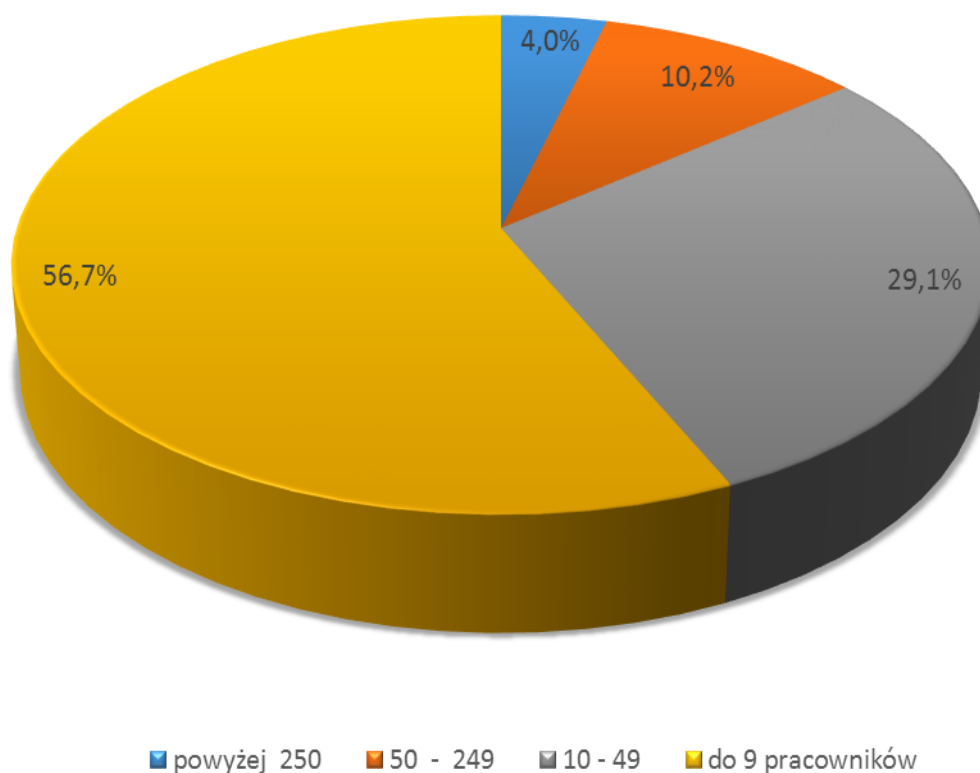
W okresie sprawozdawczym przeprowadzono **2.932** kontrole w 2.574 podmiotach gospodarczych, w których zatrudnionych było łącznie **124.831** osób.

Najwięcej kontroli - według liczby zatrudnionych - przeprowadzono w zakładach o zatrudnieniu do **9** pracowników – **1.680** kontroli (57,3%). Na drugim miejscu przeprowadzono kontrole w zakładach o zatrudnieniu od **10** do **49** osób – **848** kontroli (28,9%).

Wykres 3. Przeprowadzone kontrole w latach 2005 – 2013.

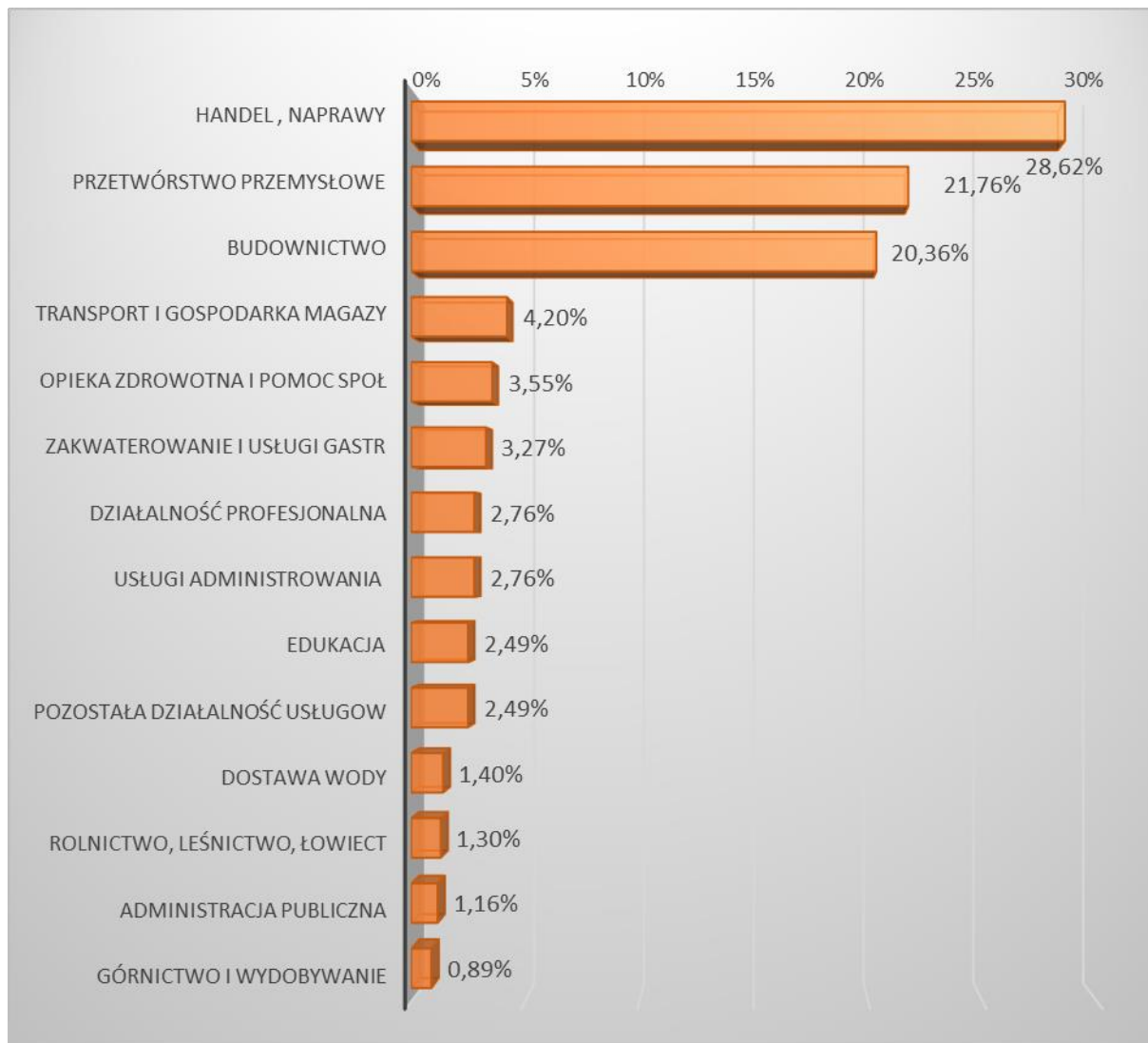
Wykres 4. Struktura skontrolowanych podmiotów wg zatrudnienia.

Najwięcej kontroli przeprowadzono w zakładach branży: handel i naprawy – **839** kontroli (28,6%), przetwórstwo przemysłowe – **638** kontroli (21,8%)

oraz budownictwo – **597** kontroli (20,4%).

Wykres 5. Struktura skontrolowanych podmiotów wg branż.

3. Decyzje inspektorów pracy

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami przepisów prawa pracy, inspektorzy pracy wydali ogółem – **13.732 decyzje**.

Zdecydowana większość z nich, bo **13.245** (96,5%) dotyczyła problematyki związanej z bezpieczeństwem i higieną pracy w tym:

- **260** decyzji wstrzymanie prac,
- **258** decyzji wstrzymania eksploatacji maszyn oraz **1** nakazująca zaprzestanie działalności określonego rodzaju;

- **165** decyzji nakazujących skierowanie 356 pracowników do innych prac z uwagi na ich zatrudnienie w warunkach zagrażających zdrowiu lub życiu.

Wymienione decyzji podlegały natychmiastowemu wykonaniu.

Wydano także **487** decyzji (3,6% ogólnej liczby) nakazujących pracodawcom wypłacenie dla **7.483** pracowników kwotę **8.943.510 zł** z tytułu należnych im wynag-

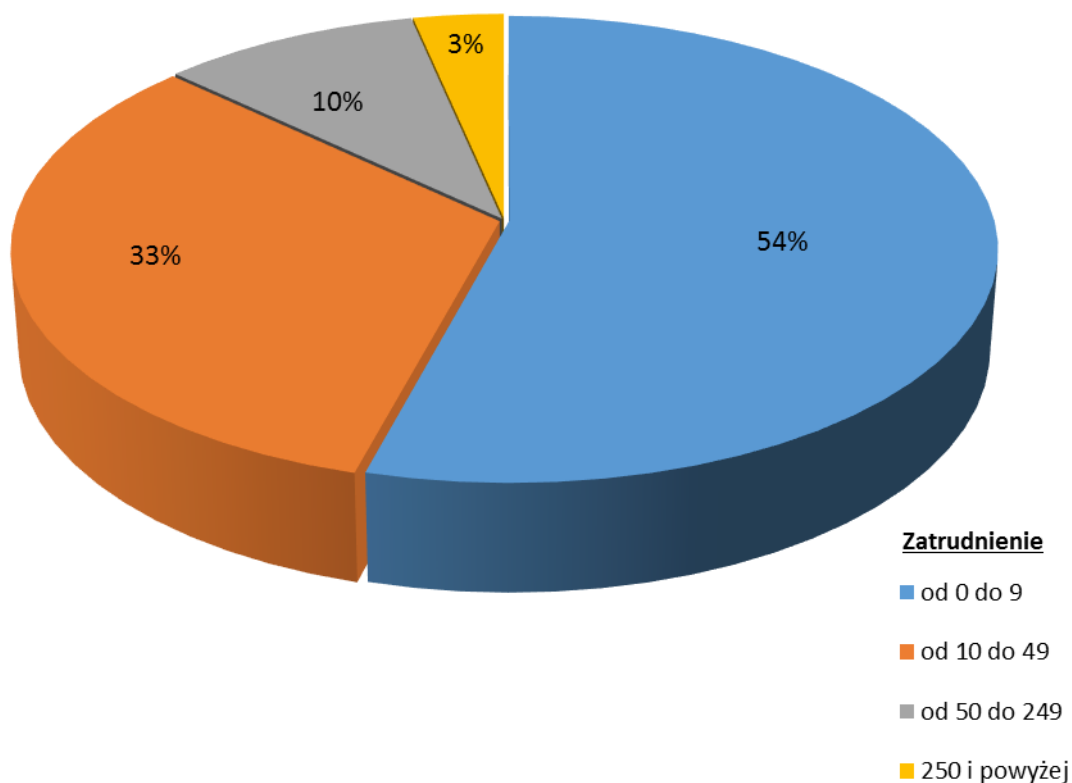
grodzień oraz innych świadczeń wynikających ze stosunku pracy.

Wydano także **38** decyzji na podstawie ustawy o transporcie drogowym, w których kwota wymierzonych grzywien wynosiła – **217.550** zł.

Zdecydowana większość z wydanych ogółem decyzji tj. **7.448** (54,2%), dotyczyła kontroli przeprowadzonych w zakładach o zatrudnieniu do **9** pracow-

ników, a więc w małych zakładach pracy, a następnie w zakładach o zatrudnieniu od **10** do **49** osób – **4.495** decyzji (32,7%); w zakładach o zatrudnieniu od **50** do **249** osób – **1.327** decyzji (9,7%); oraz w zakładach o zatrudnieniu **250** osób i powyżej – **463** decyzje (3,4%).

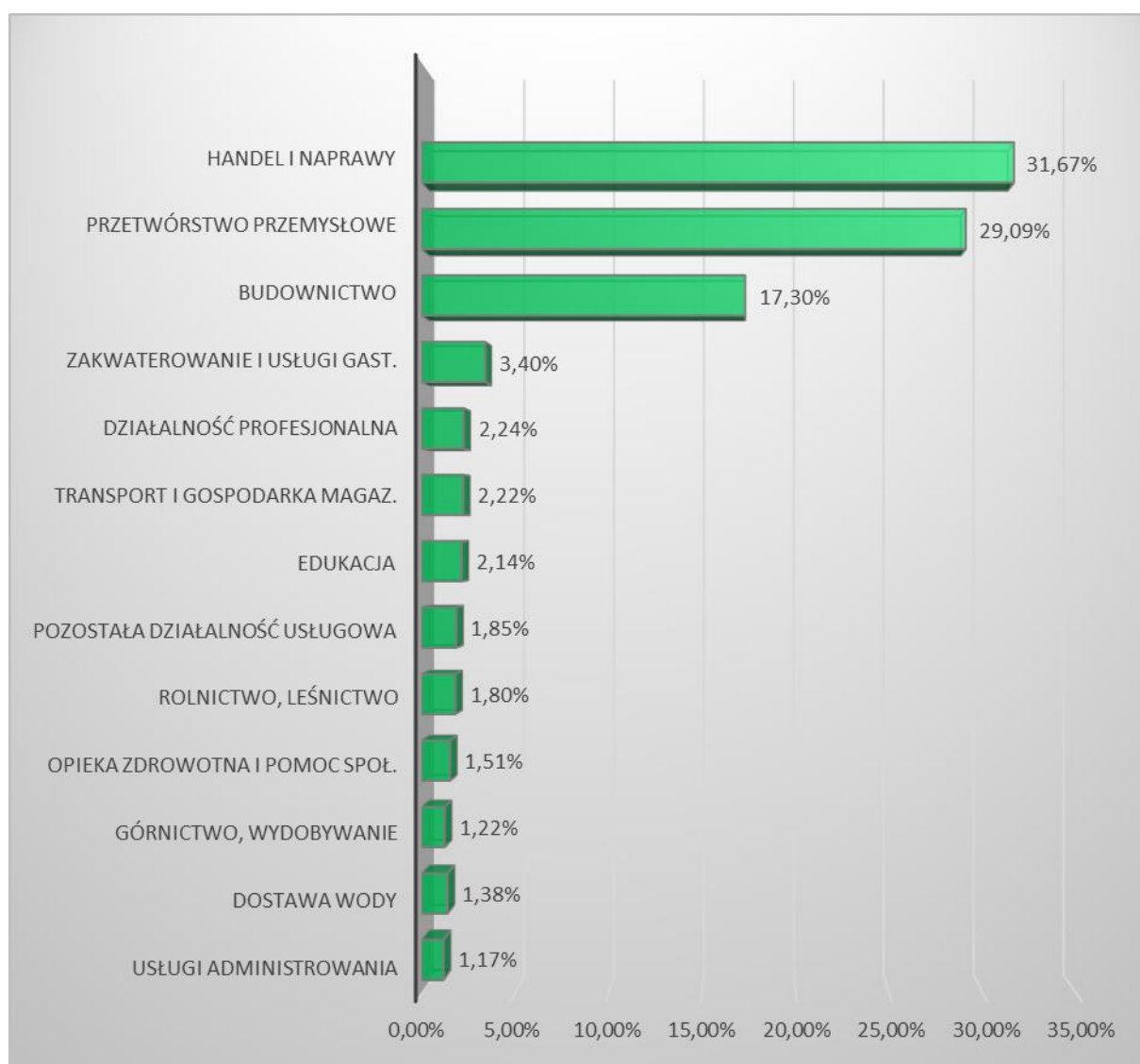
Wykres 6. Decyzje w zakładach według zatrudnienia.

Najwięcej decyzji wydano w zakładach branży: handel i naprawy – **4.348** decyzji (31,7%), przetwórstwo przemysłowe –

3.995 decyzji (29,1% ogólnej ich liczby); budownictwo – **2.376** (17,3%).

Wykres 7. Decyzje w zakładach według branż skontrolowanych zakładów.

Wydane **decyzje** związane były między innymi z regulowaniem następujących nieprawidłowości (według liczby wydanych decyzji w poszczególnych zagadnieniach):

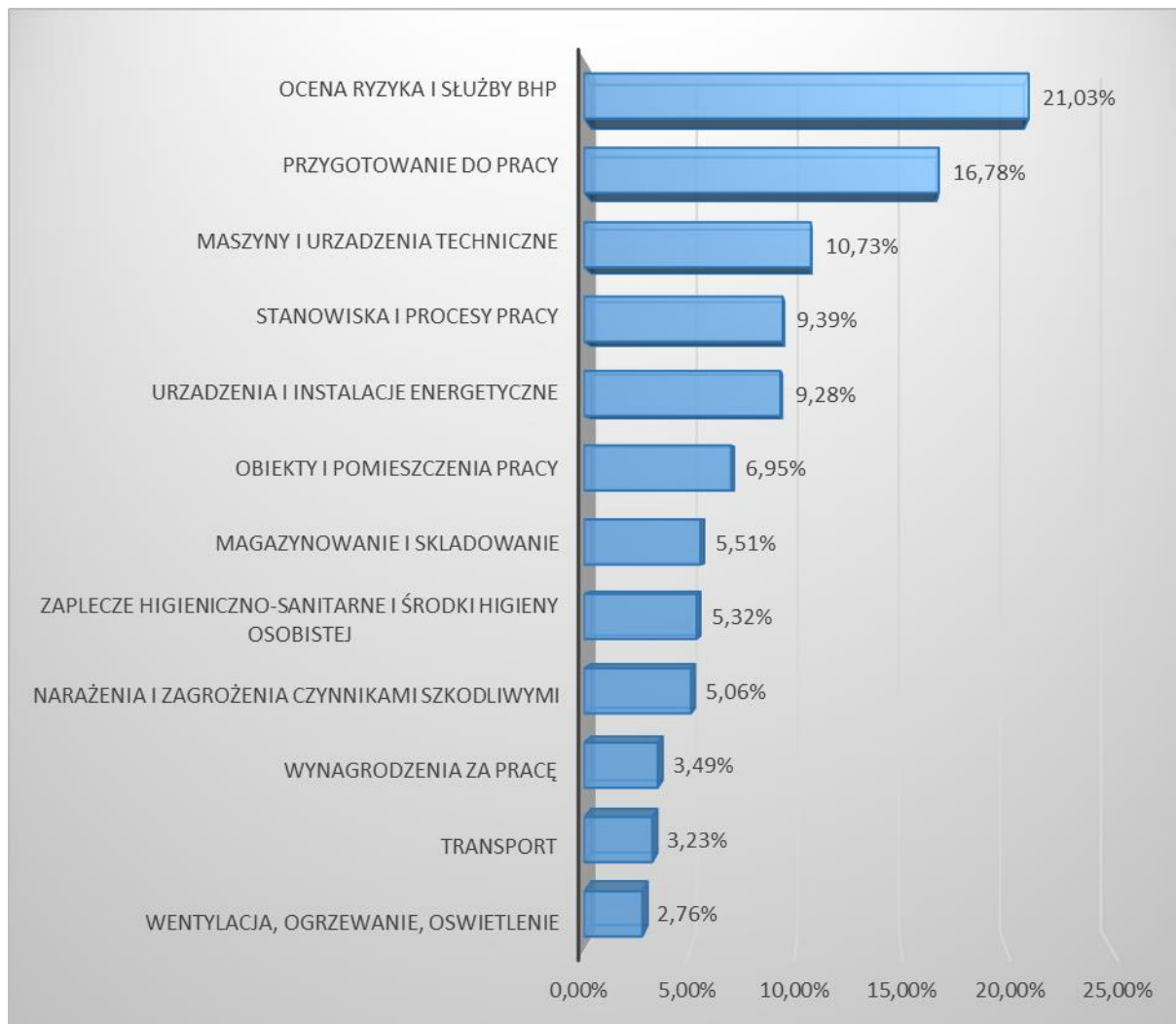
- **przygotowania pracowników do pracy** – **2.304** decyzje (16,8%), a w tym: brak lub niewłaściwe przeprowadzenie wstępnych i okresowych szkoleń pracowników w dziedzinie

bhp, brak lub niewłaściwe przeprowadzenie badań lekarskich wstępnych kontrolnych i okresowych,

- **maszyn i urządzeń technicznych** – **1.473** decyzje (10,7%), a w tym: brak lub niewłaściwe opracowanie instrukcji bhp dotyczących obsługi maszyn i innych urządzeń technicznych,
- brak lub niewłaściwie zainstalowane rusztowania na terenach budów, brak

- lub nie stosowanie właściwych urządzeń ochronnych przy obrabiarkach do metali i drewna,
- **stanowisk, procesów pracy i procesów technologicznych** – 129 decyzji (9,4%), a w tym: brak lub niewłaściwe zabezpieczenie stanowisk pracy przy wykonywaniu prac szczególnie niebezpiecznych na wysokości; brak lub niewłaściwe opracowanie instrukcji bhp dotyczących stosowanych w zakładzie procesów technologicznych oraz wykonywania prac związanych z zagrożeniami wypadkowymi lub zagrożeniami zdrowia pracowników; brak lub niewłaściwe stosowanie znaków, barw i sygnałów bezpieczeństwa,
 - **urządzeń i instalacji energetycznych** – 1.275 decyzji (9,3%), a w tym: brak badań ochrony podstawowej urządzeń i instalacji elektrycznych; brak lub niewłaściwa ochrona podstawowa urządzeń i instalacji elektrycznych; brak lub niewłaściwe zabezpieczenie przewodów instalacji elektrycznej przed uszkodzeniami mechanicznymi; brak badań ochrony przy uszkodzeniu urządzeń i instalacji elektrycznych,
 - **obiektów i pomieszczeń pracy** - 955 decyzji (7,0%), a w tym: brak zabezpieczenia lub niewłaściwe oznakowanie miejsc niebezpiecznych; brak ładu i porządku w pomieszczeniach pracy; brak niezbędnego zabezpieczenia placu budowy przed dostępem osób niezatrudnionych,
 - **magazynowania i składowania** - 756 decyzji (5,5%), a w tym: brak informacji o dopuszczalnym obciążeniu podłóg, stropów i urządzeń przeznaczonych do składowania; niewłaściwy dobór miejsca składowania materiałów; brak lub niewłaściwe opracowanie instrukcji magazynowania i składowania,
 - **pomieszczeń i urządzeń higieniczno-sanitarnych oraz środków ochrony osobistej** - 731 decyzji (5,3%), a w tym: niewłaściwe lub niedostateczne wyposażenie pomieszczeń higieniczno-sanitarnych; brak ładu i porządku w pomieszczeniach pracy,
 - **czynników szkodliwych i uciążliwych dla zdrowia oraz środków ochrony indywidualnej** – 695 decyzji (5,1%), a w tym: brak aktualnych badań i pomiarów natężenia hałasu; brak odpowiednich środków ochrony głowy; brak aktualnych badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy,
 - **wynagrodzeń za pracę i innych świadczeń** - 487 decyzji (3,6%), a w tym: niewypłacanie wynagrodzeń za pracę,
 - **transportu** - 444 decyzje (3,2%), a w tym: niewłaściwe oznakowanie i zabezpieczenie dróg transportowych na terenie otwartym; brak lub niewłaściwie opracowane zasady ruchu na drogach wewnątrzzakładowych,
 - **wentylacja, ogrzewanie, oświetlenie** - 379 decyzji (2,8%), w tym: brak wyników pomiarów oświetlenia; niewłaściwa wymiana powietrza w pomieszczeniach pracy i w pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych.

Wykres 8. Zakres przedmiotowy najczęściej wydawanych decyzji dot. bhp.

4. Decyzje dotyczące wypłaty wynagrodzenia za pracę

Poza decyzjami dotyczącymi bezpieczeństwa i higieny pracy inspektorzy pracy w okresie sprawozdawczym wydali **487**

decyzji nakazujących pracodawcom wypłacenie dla **7.483** pracowników – **8.943.510 zł** z tytułu należnych im świadczeń wynikających ze stosunku pracy (wynagrodzenia za pracę i inne świadczenia).

Decyzje wydane	
liczba decyzji wydanych	487
liczba pracowników, których te decyzje dotyczyły	7 483
kwota należności do wypłacenia pracownikom wskazana w decyzjach inspektorów pracy	8 943 510
Decyzje zrealizowane	
liczba decyzji zrealizowanych	246
liczba pracowników, których dotyczyły zrealizowane decyzje	3 409
kwota należności wypłaconych	3 367 115
Decyzje zrealizowane częściowo	
liczba decyzji zrealizowanych częściowo	20
liczba pracowników, których te decyzje dotyczyły	63
kwota należności wypłaconych	123 645
Łączna kwota należności wypłaconych pracownikom w wyniku realizacji decyzji	3 490 760

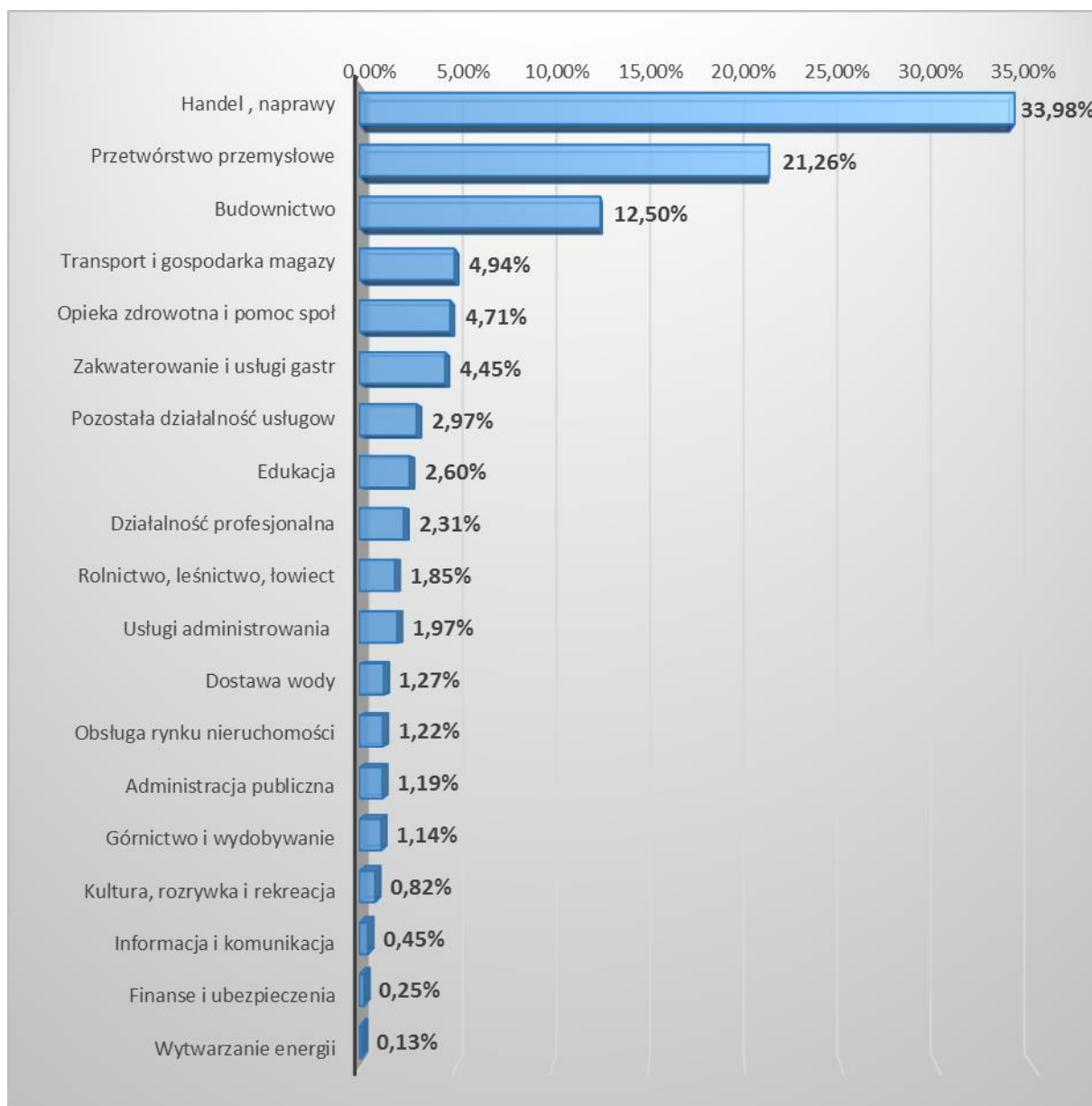
5. Wystąpienia inspektorów pracy

Do kontrolowanych podmiotów, inspektorzy pracy skierowali także **11.487 wniosków** w wystąpieniach pokontrolnych o usunięcie innych stwierdzonych nieprawidłowości związanych z brakiem właściwej realizacji przepisów prawa pracy. Do końca okresu sprawozdawczego zrealizowano **8.229** wniosków, co stanowi – 71,6% ogólnej liczby wydanych wniosków pokontrolnych. Wśród tych wniosków były i takie, które zobowiązywały pracodawcę

do wyliczenia i wypłacenia różnego rodzaju należności przysługujących pracownikom z tytułu stosunku pracy. Realizacja tych wniosków spowodowała wypłacenie pracownikom – do końca okresu sprawozdawczego - należności z w/w tytułów na kwotę – **517.309 zł.**

Najwięcej **wniosków** skierowanych zostało do zakładów następujących branż: **handel i naprawy** – 3.903 (34,0%), **przemysł przetwórczy** – 2.442 (21,2%) oraz **budownictwo** – 1.436 (12,5%).

Wykres 9. Najczęściej wydawane wnioski w zakładach wg branż.

Najwięcej nieprawidłowości regulowanych poprzez skierowanie wniosków pokontrolnych dotyczyło między innymi:

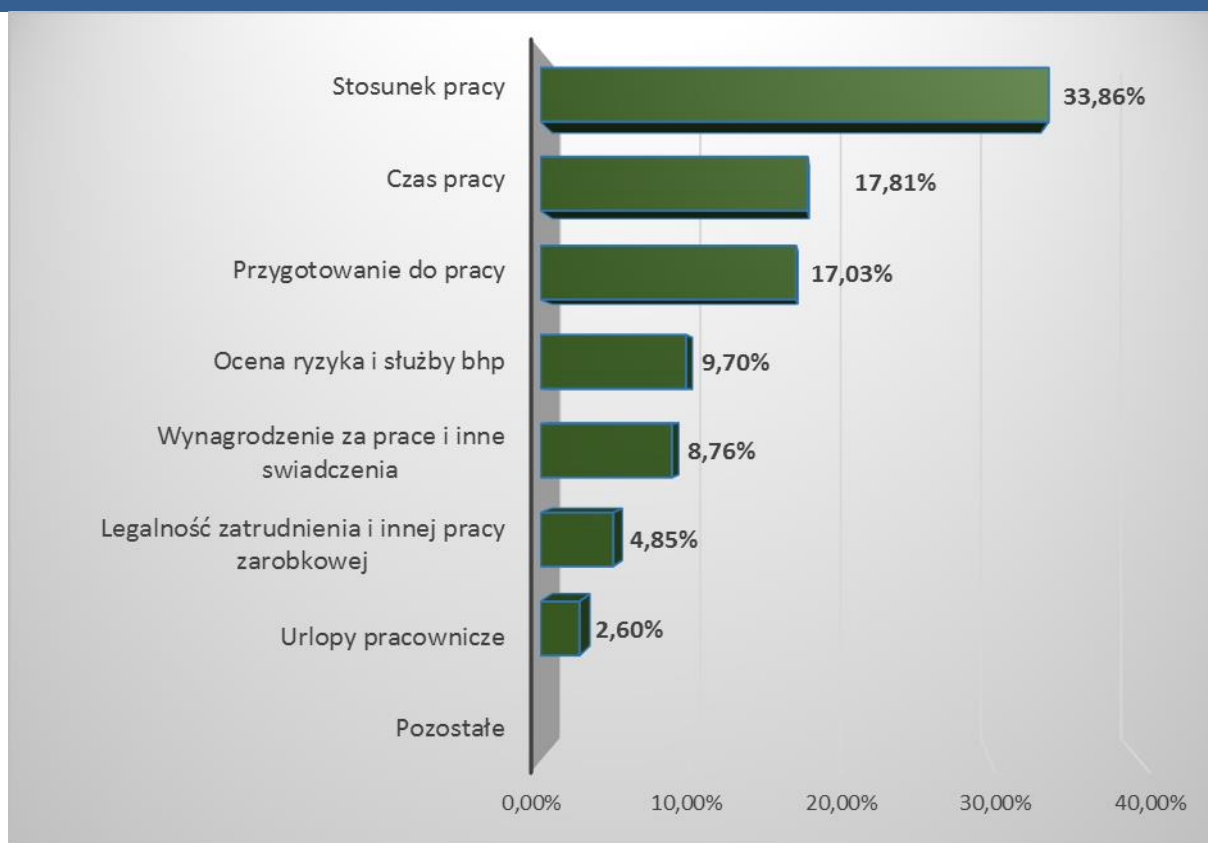
- **stosunku pracy** – **3.890** wniosków (33,9%), a w tym: nieprawidłowe prowadzenie akt osobowych, brak w aktach osobowych informacji o warunkach zatrudnienia, nieprawidłowości w zapisach świadectw pracy, nieprawi-

dłowości w sporządzaniu umów o pracę, nieprawidłowo opracowane regulaminy pracy,

- **realizacji przepisów o czasie pracy** – **2.046** wniosków (17,8%), a w tym: nieokreślenia w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie pracy obowiązujących systemów czasu pracy, rozkładów czasu pracy lub okresów rozlicze-

- niowych; nieprowadzenia lub nierzetelnego prowadzenia ewidencji czasu pracy; nieustalania w umowie o pracę pracowników zatrudnionych w niepełnym wymiarze czasu pracy liczby godzin pracy ponad określony w umowie wymiar czasu pracy, za które pracownikowi przysługuje dodatek do wynagrodzenia jak za pracę w godzinach nadliczbowych,
- **przygotowania do pracy** – **1.956** wniosków (17,0%), a w tym: brak lub niewłaściwie przeprowadzone badania lekarskie wstępne i okresowe, niewłaściwie przeprowadzone szkolenia pracowników w zakresie bhp,
 - **wynagrodzenia za pracę** i innych świadczeń wynikających ze stosunku pracy – **1.006** wniosków (8,8%), a w tym: niewypłacania lub nieterminowe-
- go wypłacania wynagrodzeń za pracę; nie wypłacanie wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych, nie wypłacenie ekwiwalentu pieniężnego za urlop wypoczynkowy,
- **legalności zatrudnienia** – **557** wniosków (4,9%) i innej pracy zarobkowej, a w tym: nieterminowego zgłaszania do ubezpieczenia społecznego osoby zatrudnionej, nieopłacania składek na Fundusz Pracy w przewidzianym przepisami terminie,
 - **urlopów pracowniczych** – **299** wniosków (2,6%), w tym: nieprawidłowości w zakresie dzielenia urlopów, nieudzielania pracownikom urlopów wypoczynkowych w przepisany terminie, nieprawidłowości w ustalaniu planów urlopów wypoczynkowych.

Wykres 10. Zakres przedmiotowy najczęściej wydawanych wniosków.

Najwięcej wniosków skierowano do pracodawców zatrudniających do **9** osób, bo **6.630**, czyli 57,7% ogólnej ich liczby, a następnie o zatrudnieniu od **10** do **49** osób – **3.693** wnioski (32,1%); o zatrudnieniu od **50** do **249** osób – **910** wniosków (7,9%) oraz **250** i powyżej – **854** wnioski (2,2%).

6. Polecenia

Na mocy znowelizowanej - z dniem 8 sierpnia 2011r. – ustawy o PIP, inspektorzy pracy uzyskali uprawnienie do wydawania kontrolowanym podmiotom ustnych poleceń dotyczących nieprawidłowości, które mogą być usunięte w czasie trwania kontroli lub niezwłocznie po jej zakończeniu. W wyniku przeprowadzonych kontroli, inspektorzy pracy wydali 487 poleceń, głównie w sprawach z zakresu stosunku pracy (57,9%) oraz wynagrodzeń i innych należności pracowniczych (20,9%). Jest to środek o bardzo wysokiej skuteczności – ponad 93% poleceń dotyczyło nieprawidłowości, które zostały usunięte jeszcze trakcie kontroli.

7. Wykroczenia przeciwko prawom pracownika

W wyniku przeprowadzonych kontroli, inspektorzy pracy – **2.798** nieprawidłowości zakwalifikowali, jako wykroczenia przeciwko prawom pracownika.

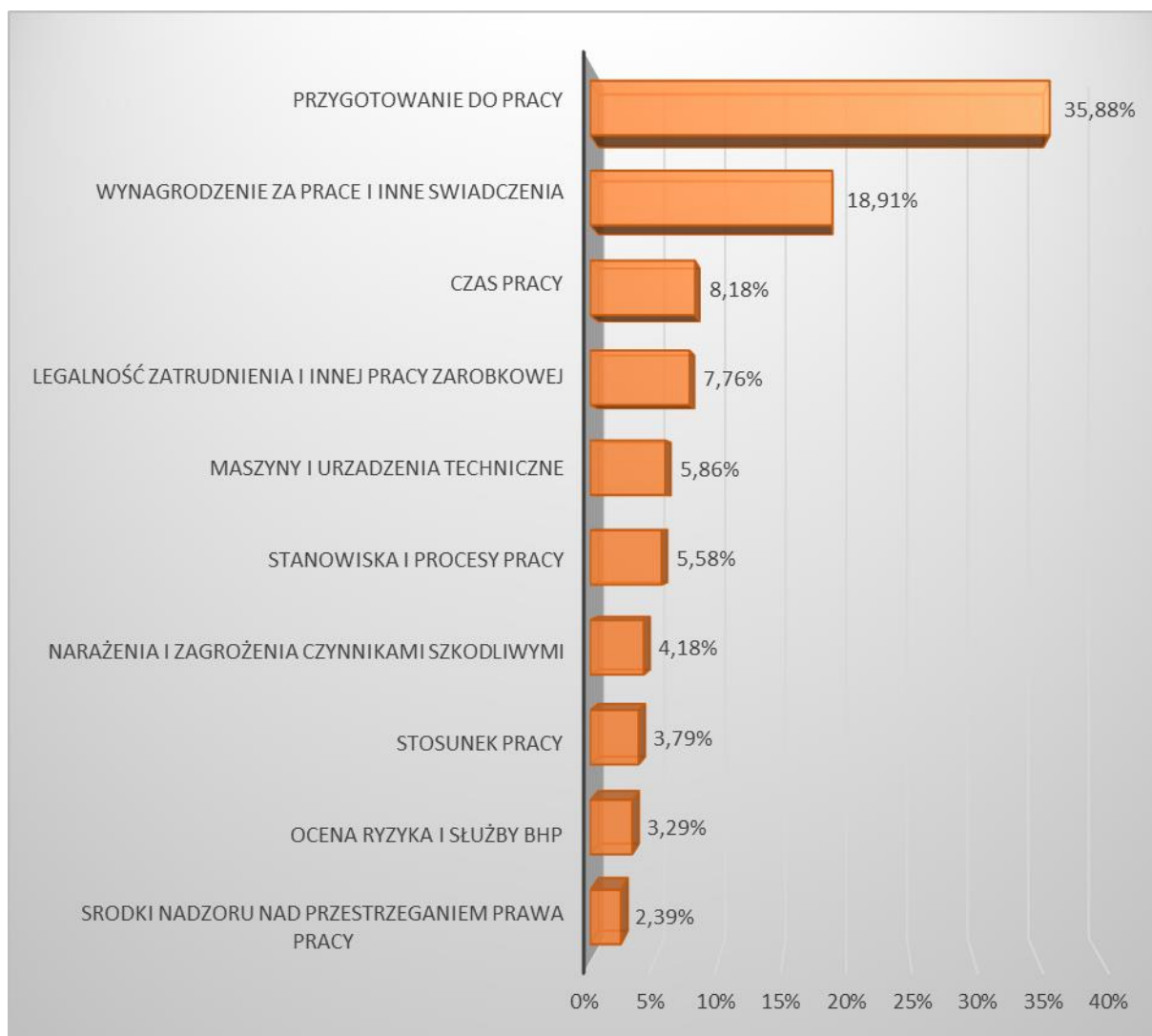
Najwięcej stwierdzonych nieprawidłowości mających znamiona wykroczeń przeciwko prawom pracownika stwierdzono w przedmiocie:

- przygotowania do pracy – 1.004 – tj. 35,9% liczby wykroczeń,
- wynagrodzenia za pracę – 529 – tj. 18,9% liczby wykroczeń,
- czasu pracy – 229 – tj. 8,2% liczby wykroczeń,
- legalności zatrudnienia – 217 – tj. 7,6% liczby wykroczeń,
- maszyn i urządzeń technicznych – 164 – tj. 5,9% liczby wykroczeń,
- stanowisk i procesów pracy – 156 – tj. 5,6% liczby wykroczeń.

Według podstawy prawnej liczba wykroczeń wyglądała następująco:

- z **art. 281** kodeksu pracy – **327** wykroczeń (11,7% ogółu),
- z **art. 282** kodeksu pracy – **583** wykroczeń (20,8% ogółu),
- z **art. 283** kodeksu pracy – **1.669** wykroczeń (56,8% ogółu),
- z ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy – **214** wykroczeń (7,7% ogółu),
- z ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (art.12a) – **4** wykroczenia,
- z ustawy o informowaniu pracowników i przeprowadzania z nimi konsultacji – **1** wykroczenie,

Wykres 11. Zakres przedmiotowy najczęściej stwierdzonych wykroczeń przeciwko prawom pracownika.

Najwięcej wykroczeń stwierdzono w zakładach zaliczanych do branż: **budownictwo** – 665 (23,8%), **dostawa wody** – 530 (18,9%), **przetwórstwo przemysłowe** – 508 (18,2%).

Pod względem liczby zatrudnionych pracowników, najwięcej wykroczeń stwierdzano w zakładach o zatrudnieniu do **9 osób** – **1.730** (61,8% ogólnej ich liczby), o zatrudnieniu od **10 do 49 osób** – **813** (29,1%), a następnie o zatrudnieniu od **50**

do **249 osób** – **198** (7,1%), **250 osób** i powyżej – **57** (2,0%).

W stosunku do osób odpowiedzialnych za stwierdzone wykroczenia przeciwko prawom pracownika, inspektorzy pracy zastosowali następujące środki:

- 1) nałożyli **678 mandatów** karnych, gdzie łączna kwota grzywien wynosiła – **858.300** zł. Mandatami ukarani byli w przeważającej większości pracodawcy (477 mandatów – 70,4%), a następnie osoby działające w imieniu

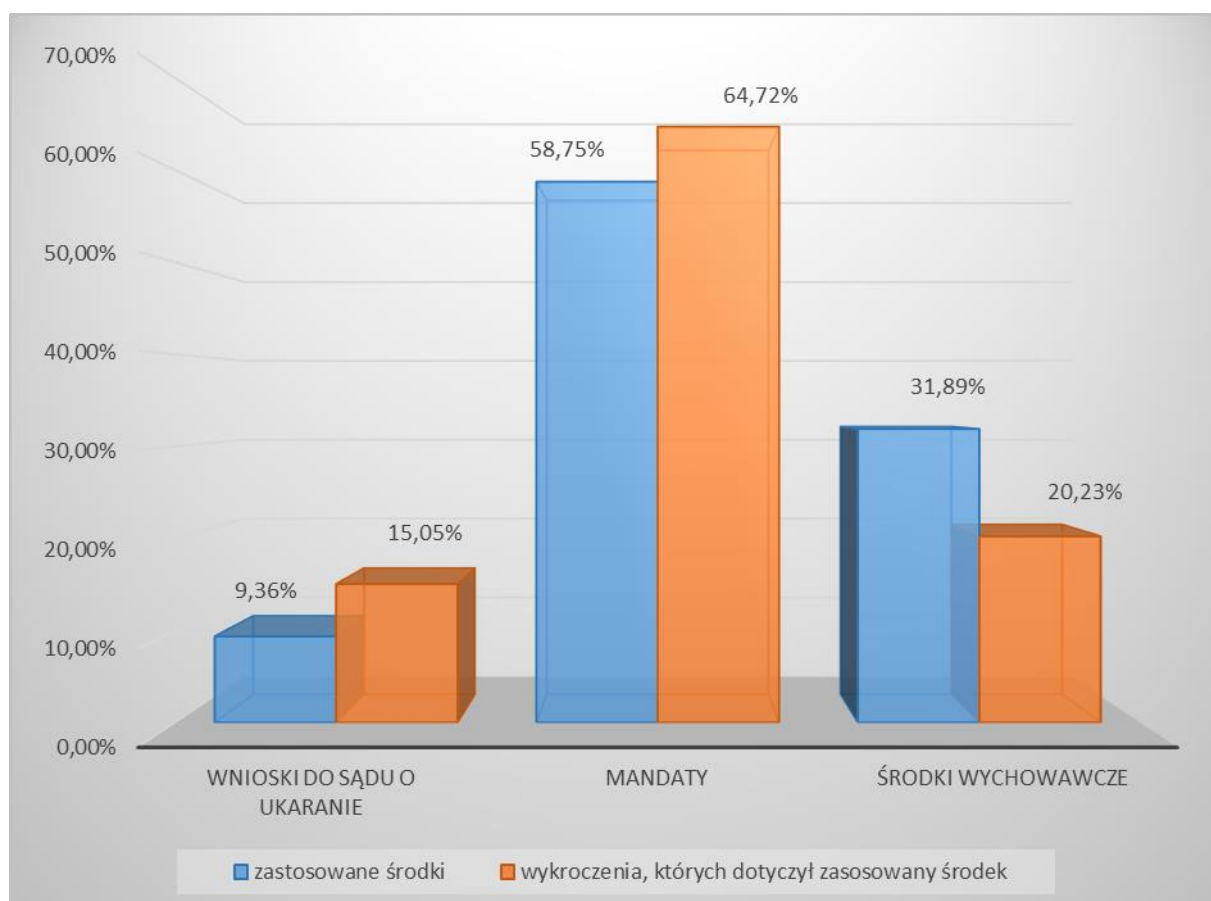
pracodawcy (91 mandatów – 13,4%) i osoby kierujące zespołami pracowniczymi (58 mandatów – 8,6%),

- 2) skierowali **108 wniosków do sądów** o ukaranie winnych zaniedbań w przestrzeganiu przepisów prawa pracy. Do zakończenia okresu sprawozdawczego sądu rozstrzygnęły wnioski w sposób następujący:
- wydano 90 wyroków nakazowych wymierzając 89 grzywien na łączną

kwotę – 218.700 zł oraz 1 karę nagany,

- wydano 15 wyroków (I instancja) wymierzając 12 grzywien na łączną kwotę – 22.750 zł. w 2 przypadkach odstąpiono od wymierzenia kary a w 1 nastąpiło uniewinnienie.
- 3) wydali **368 środków wychowawczych** w postaci ostrzeżenia.

Wykres 12. Struktura zastosowanych środków w związku ze stwierdzonymi wykroczeniami.

Najwięcej tych środków skierowano w stosunku do osób winnych nieprawidłowości w zakładach o zatrudnieniu;

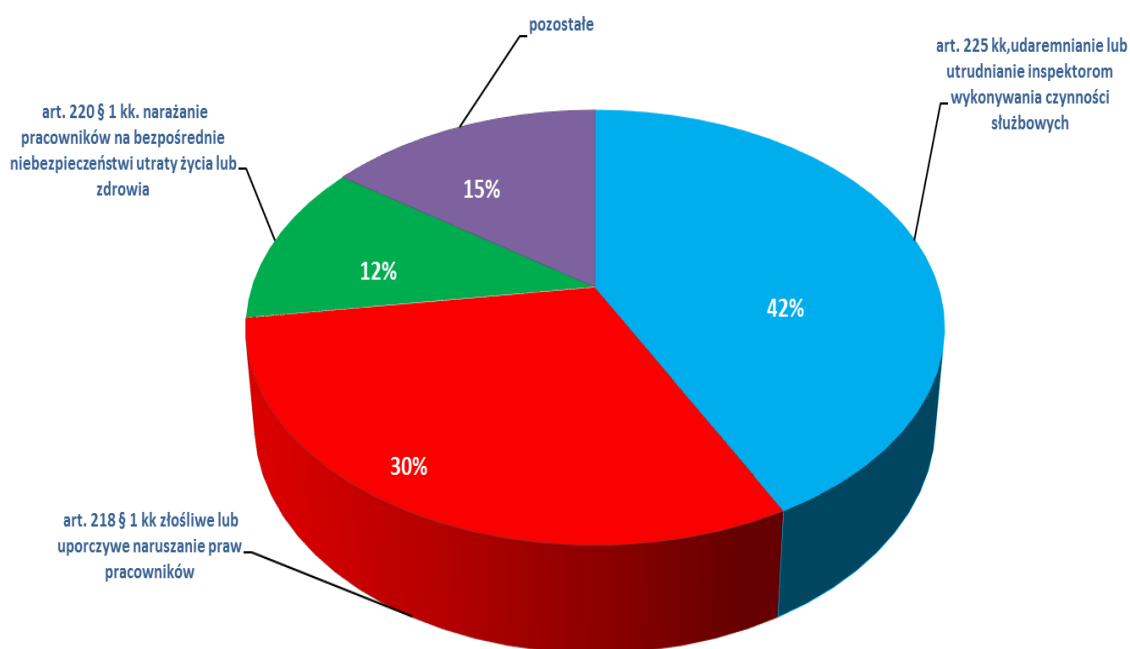
- do 9 osób (422 mandaty na łączną kwotę – 518.000 zł, 250 środków wychowawczych, 51 wniosków do sądów – rozstrzygnięć 47 na łączną kwotę – 103.600 zł),

- od 10 do 49 osób (190 mandatów na łączną kwotę – 245.400 zł; 37 wniosków do sądów – rozstrzygnięć – 33 na łączną kwotę – 87.800 zł; 99 środków wychowawczych),
- od 50 do 249 osób (44 mandaty na łączną kwotę – 64.700 zł; 14 wniosków do sądów – rozstrzygnięć – 16 na łączną kwotę – 37.050 zł; 18 środków wychowawczych),
- 250 zatrudnionych i powyżej (22 na łączną kwotę – 30.200 zł; 6 wniosków do sądów – rozstrzygnięć – 5 na łączną kwotę – 13.000 zł; 1 środek wychowawczy).

8. Zawiadomienia prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa

W związku ze stwierdzeniem naruszeń przepisów prawa pracy mających znamiona przestępstw przeciwko prawom pracowniczym – skierowano do organów prokuratury **33 zawiadomienia** o podejrzeniu popełnienia przestępstwa (dla porównania: w 2011r. skierowanych było 26 zawiadomień, natomiast w roku 2012 - 32 zawiadomienia).

Wykres 13. Zakres przedmiotowy zawiadomień prokuratury.

W wyniku wniesionych zawiadomień zostało wszczęte 30 postępowań. W 2 przypadkach prokuratura odmówiła wszczęcia postępowania, przy czym w 1 przypadku na skutek zażalenia postępowanie zostało wszczęte i zakończone skierowaniem do sądu aktu oskarżenia; w 12 sprawach pro-

kuratura wydała postanowienie o umorzeniu postępowania; do sądów skierowanych zostało 8 aktów oskarżenia i 1 wniosek o warunkowe umorzenie postępowania. Najczęstszą przyczyną umorzenia postępowania było uznanie przez prokuraturę, iż czyn sprawcy nie wyczerpuje znamion

czynu zabronionego albo brak jest danych dostatecznie uzasadniających popełnienie przestępstwa. Odmowa wszczęcia postępowania dotycząca braku realizacji wyroku sądowego w zakresie wypłaty wynagrodzenia uzasadniona została uregulowaniem przez pracodawcę zaległości.

Inspektorzy pracy złożyli 10 zażaleń na decyzje prokuratury dotyczące zawiadomień skierowanych w 2013r. w tym 8 – na postanowienia o umorzeniu postępowania, 2 – na postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania. Spośród wniesionych zażaleń, 2 prokuratura uwzględniła we własnym zakresie, 6 zostało przekazanych do sądu. Sąd uwzględnił 2 zażalenia, 3 nie zostały uwzględnione, w 2 przypadkach brak informacji o sposobie załatwienia. Sąd do końca stycznia 2014r. zakończył postępowanie w 1 sprawie, wydając wyrok uznający podejrzanego winnym i orzekając karę grzywny. Pozostałe sprawy są w toku.

9. Powództwa o ustalenie istnienia stosunku pracy

W wyniku przeprowadzonych kontroli inspektorzy pracy skierowali do sądów 8 powództw o ustalenie istnienia stosunku pracy na rzecz 8 pracowników (w 2011 roku skierowane było 1 powództwo, w 2012 roku – 9 powództw).

Spośród tych osób 3 świadczyło pracę na podstawie umowy zlecenia, 1 osoba – na podstawie umowy o dzieło, 4 osoby świadczyły pracę bez żadnej umowy. Dotychczas rozstrzygnięcie nastąpiło w 2 sprawach wniesionych w roku sprawozdawczym:

- w 1 przypadku sąd umorzył postępowanie w związku ze śmiercią osoby,

na rzecz której wniesione było powództwo,

- w 1 przypadku sąd oddalił powództwo (zleceniobiorczyni oświadczyła, że nadal współpracuje z pozwanym i nie jest zainteresowana zawarciem umowy o pracę).

Pozostałe sprawy są w toku.

W praktyce najbardziej efektywną formą działania inspektorów w omawianym przedmiocie jest kierowanie do pracodawców poleceń i wniosków wnoszących o zastąpienie umów cywilnoprawnych umowami o pracę. Większość pracodawców stosuje się dobrowolnie do wniosków, w efekcie przekształcając stosunki cywilnoprawne w stosunki pracy, bez konieczności wytaczania powództw o ustalenie istnienia stosunku pracy. W 2013 roku inspektorzy pracy w związku z prowadzonymi kontrolami skierowali do pracodawców 39 ustnych poleceń i wniosków w wystąpieniach w sprawie zastąpienia umów cywilnoprawnych umowami o pracę. W wyniku tych działań pracodawcy potwierdzili istnienie stosunku pracy ze 124 osobami pracującymi bez jakichkolwiek umów lub będących stronami umów cywilnoprawnych.

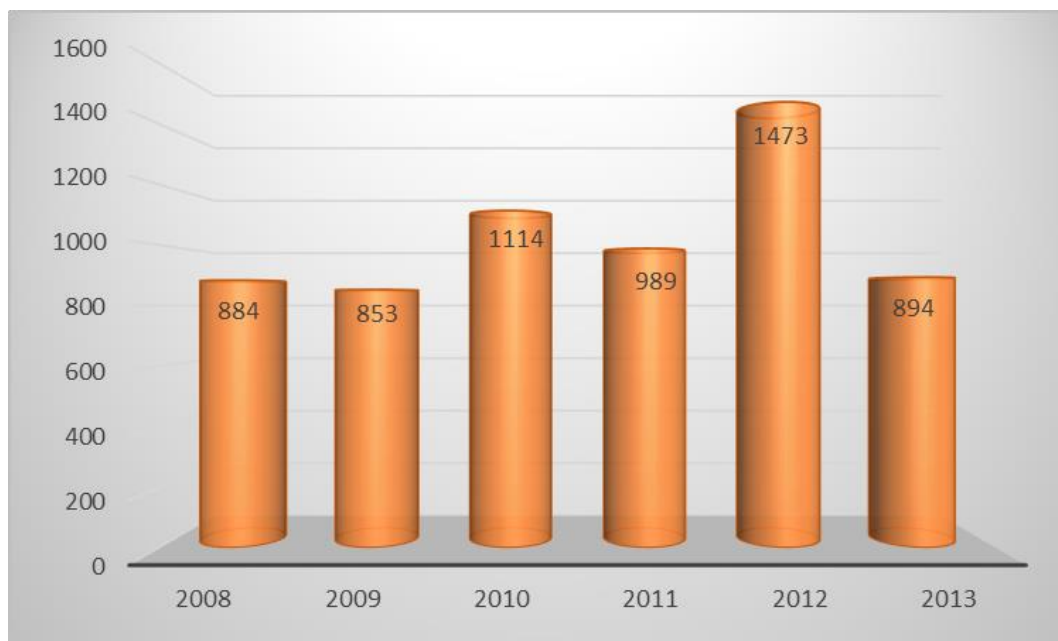
10. Skargi i wnioski.

W 2013 roku do Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach wpłynęło **894** skargi. Porównując do ubiegłorocznego wpływu skarg, oznacza to spadek o prawie 40%, przy czym należy uwzględnić, że wówczas jednorazowo wpłynęło 490 indywidualnych skarg pracowników zatrudnionych w jednym zakładzie. Skargi te dotyczyły uznania pracy na stanowiskach produkcyjnych za pracę wykonywaną w warunkach szczególnych – we wszystkich

sprawach zostały wydane decyzje administracyjne umarzające postępowanie administracyjne.

Po uwzględnieniu powyższego, nadal odnotowuje się spadek ilości skarg prawie o 10% w stosunku do 2012r.

Wykres 14. Liczba zgłoszonych skarg (lata 2008 – 2013).

Z ogólnej liczby wniesionych skarg - **88** przekazano według właściwości do rozpatrzenia przez inne okręgowe inspektoraty pracy lub inne instytucje, **22** skargi zostały wycofane, a **118** pozostało bez rozpatrzenia, w tym anonimy i skargi, w których nie uzupełniono braków formalnych. Do rozpatrzenia pozostało zatem – **666** skarg.

Znaczna liczba skarg bo 358, czyli 40,0% wniesiona została przez pracowników zakładów, których zarzuty dotyczyły, natomiast byli pracownicy wnieśli 282 skargi (31,5%). Wniesiono także 193 skargi anonimowe (21,6%). Organizacje związkowe złożyły 24 skargi i stanowiły one 2,7% ogółu wniesionych skarg.

W związku z zarzutami zawartymi w skargach – dla dokonania postępowania wyjaśniającego – przeprowadzono **586**

kontroli. W skargach zawartych było **1.589** zarzutów dotyczących różnorodnej problematyki.

I tak:

Największą grupę zarzutów, bo **597** (37,6% ogólnej liczby zarzutów), stanowiły problemy dotyczące wynagrodzenia za pracę i innych świadczeń wynikających ze stosunku pracy. Dotyczyły one zasadniczo:

- niewypłacania wynagrodzeń za pracę,
- nieterminowej wypłaty wynagrodzeń za pracę
- niewypłacania wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych,
- niewypłacania dodatku za pracę w porze nocnej,
- oraz niewypłacania ekwiwalentu pieniężnego na niewykorzystany urlop

wypoczynkowy, jak również należności związanych z podróżą służbową.

Kolejną grupę zarzutów stanowiły zagadnienia dotyczące nawiązywania i rozwiązywania stosunku pracy. Odnotowano **232** tego rodzaju zarzuty (14,6% ogólnej liczby zarzutów). Indywidualizując zarzuty dotyczyły:

- braku potwierdzenia na piśmie zawartej umowy o pracę,
- nieprawidłowości w rozwiązywaniu i wypowiedaniu umów o pracę,
- niewydania byłemu pracownikowi świadectwa pracy lub niezgodności jego treści ze stanem faktycznym,
- niezgodność postanowień umowy z charakterem świadczonej pracy.

Następną grupę stanowiły zarzuty dotyczące niewłaściwych warunków pracy. Odnotowano ich **172**, czyli 10,8% ogólnej liczby zarzutów zawartych w skargach. Dotyczyły one przede wszystkim: niewłaściwego stanu technicznego obiektów i pomieszczeń pracy, braku pomieszczeń higieniczno-sanitarnych, braku wentylacji i niezapewnienia właściwej temperatury w miejscach pracy, niezapewnienia pracownikom środków ochrony indywidualnej.

Zarzuty dotyczące braku szkoleń w zakresie bhp i badań profilaktycznych pracowników stwierdzono w **141** przypadkach (8,9% liczby zarzutów)

W następnej kolejności odnotowano zarzuty związane z problematyką przestrzegania przepisów o czasie pracy. Tego rodzaju zarzutów było 130 (8,2% ogólnej liczby zarzutów). Dotyczyły one: nierzetelnego prowadzenia ewidencji czasu pracy

lub jej braku, zatrudniania pracowników w czasie przekraczającym wymiar dobowy lub przeciętny tygodniowy, a także zatrudnianie pracowników przeciętnie ponad 5 dni w tygodniu, nieudzielanie dnia wolnego za czas przepracowany w niedzielę i święta.

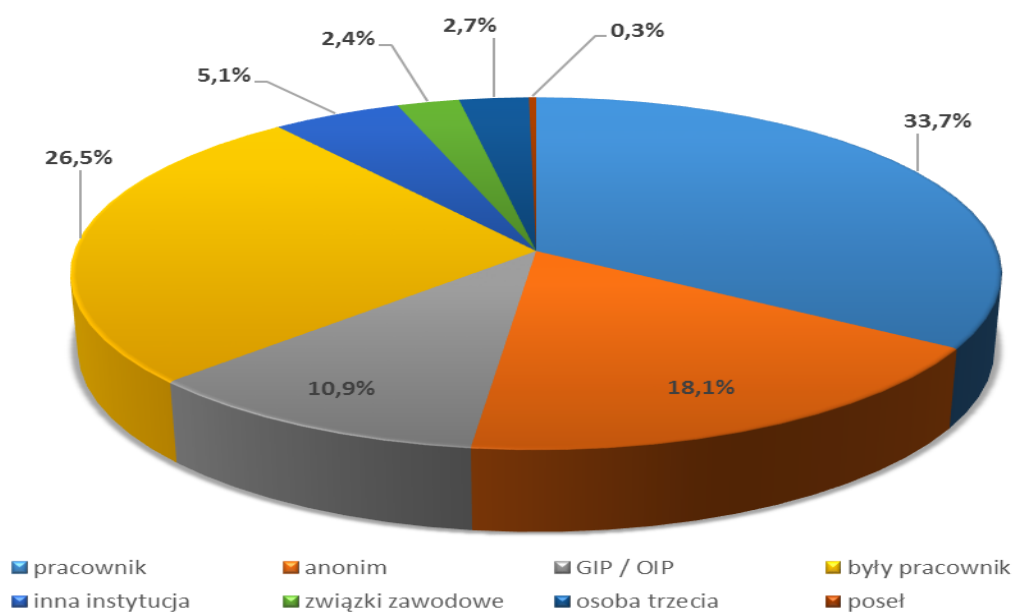
W zakresie legalności zatrudnienia wyodrębniono 46 zarzutów (2,9% liczby zarzutów) i dotyczyły one: niezgłoszenia zatrudnionego do obowiązkowego ubezpieczenia, niedochowanie terminu tego zgłoszenia, a także nieopłacania składek na Fundusz Pracy.

W okresie sprawozdawczym – organizacje związkowe wniosły 24 skargi (2,7% ogółu), dotyczące naruszeń przepisów o: wypłacie wynagrodzeń za pracę i innych świadczeń pracowniczych (9 skarg), czasie pracy (5 skarg), stosunku pracy (5 skarg), zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (4 skargi), dyskryminacji przy ustalaniu wynagrodzenia za pracę (2 skargi) oraz obejmujące zagadnienia uprawnień związkowych, szkolenia bhp i badania lekarskie pracowników (2 skargi).

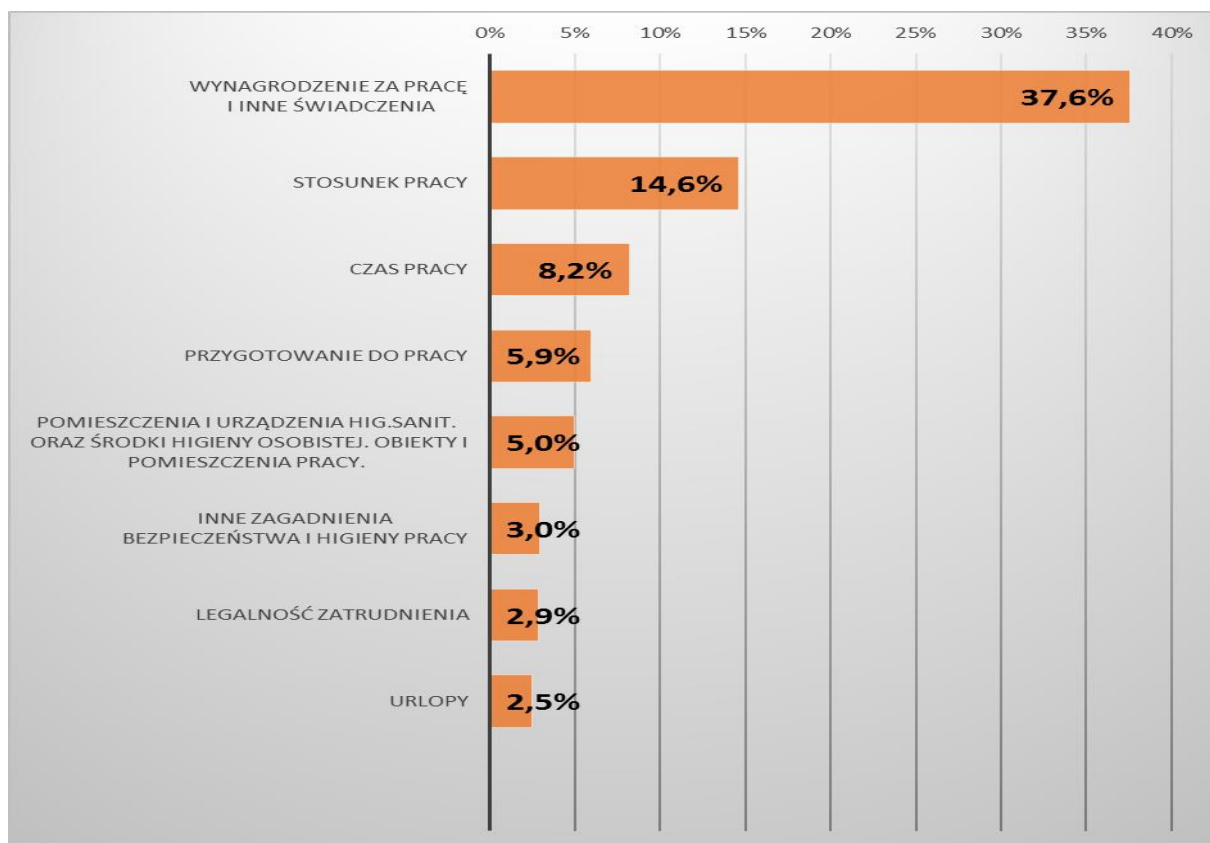
Spośród rozpatrzonych **666** skarg - **331** było **zasadnych** w części lub w całości (49,7% ogółu), natomiast pozostałe **335** skarg (50,3%) była bezzasadnych.

Struktura skarg rozpatrzonych w okresie sprawozdawczym - według podmiotów wnoszących skargi oraz przedmiotu skargi jest podobna do roku 2012.

Wykres 15. Podmioty zgłaszające skargi.

Wykres 16. Struktura przedmiotowa zgłaszanych skarg.

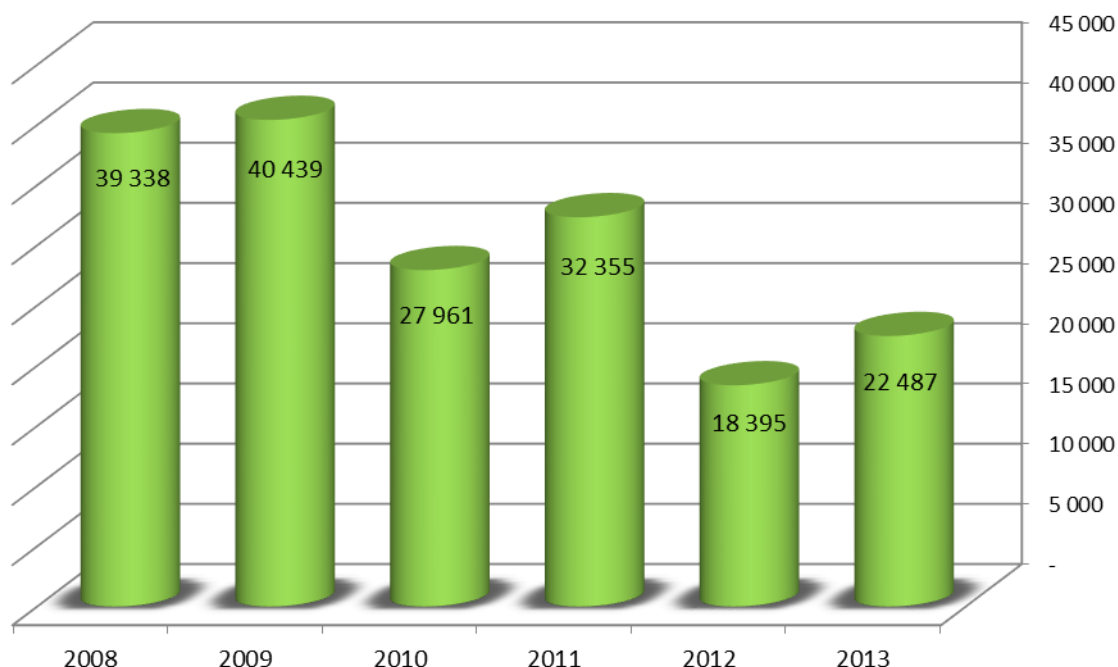
Przyczynami wnoszonych skarg była przede wszystkim: niewystarczająca znajomość przepisów prawa pracy przez pracodawców, trudna sytuacja finansowa pracodawców, świadome naruszanie praw pracowniczych.

11. Porady prawne i techniczne

W roku sprawozdawczym pracownicy Okręgowego Inspektoratu Pracy udzielili

łącznie **37.221** porad (w siedzibie Okręgu – 22.587; inspektorzy pracy podczas kontroli i innych działań – 14.634), w tym porad prawnych **26.974** (72,5% ogółu), technicznych - **9.500** oraz **747** z zakresu legalności zatrudnienia. Porad telefonicznych odnotowano 13.599.

Wykres 17. Liczba udzielonych porad w siedzibie OIP.

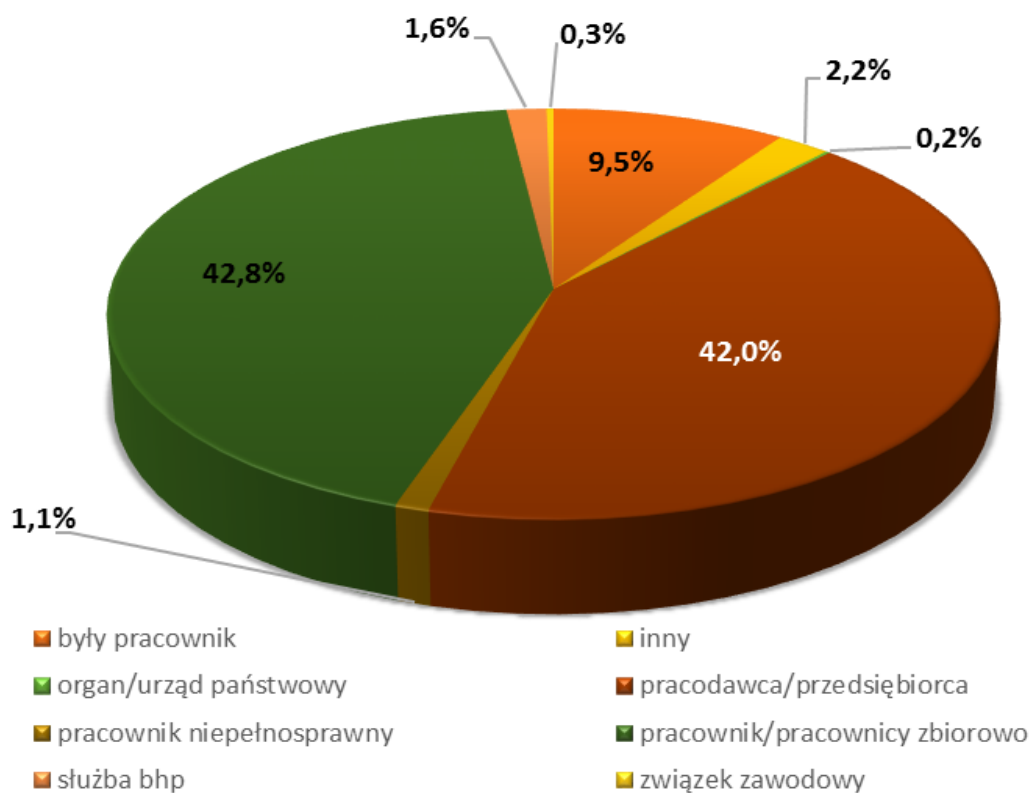
Najczęściej z poradnictwa prawnego i technicznego korzystali:

- pracownicy – 42,8% porad,
- pracodawcy/przedsiębiorcy – 42,0% porad,
- byli pracownicy – 9,5% porad,
- podmioty zakwalifikowane, jako „inni” – 2,1% porad,
- służba bhp – 1,6% porad,

- pracownicy niepełnosprawni – 1,0% porad,
- związki zawodowe – 1,0% porad.

Z poradnictwa prawnego korzystały także takie podmioty, jak: organy państwowe: 28 porad, organy samorządu terytorialnego – 18 porad, społeczni inspektorzy pracy – 16 porad, osoby ubiegające się o zatrudnienie – 9 porad, organizacje pracodawców – 2 porady i po 1: postowie, rolnicy indywidualni, cudzoziemcy.

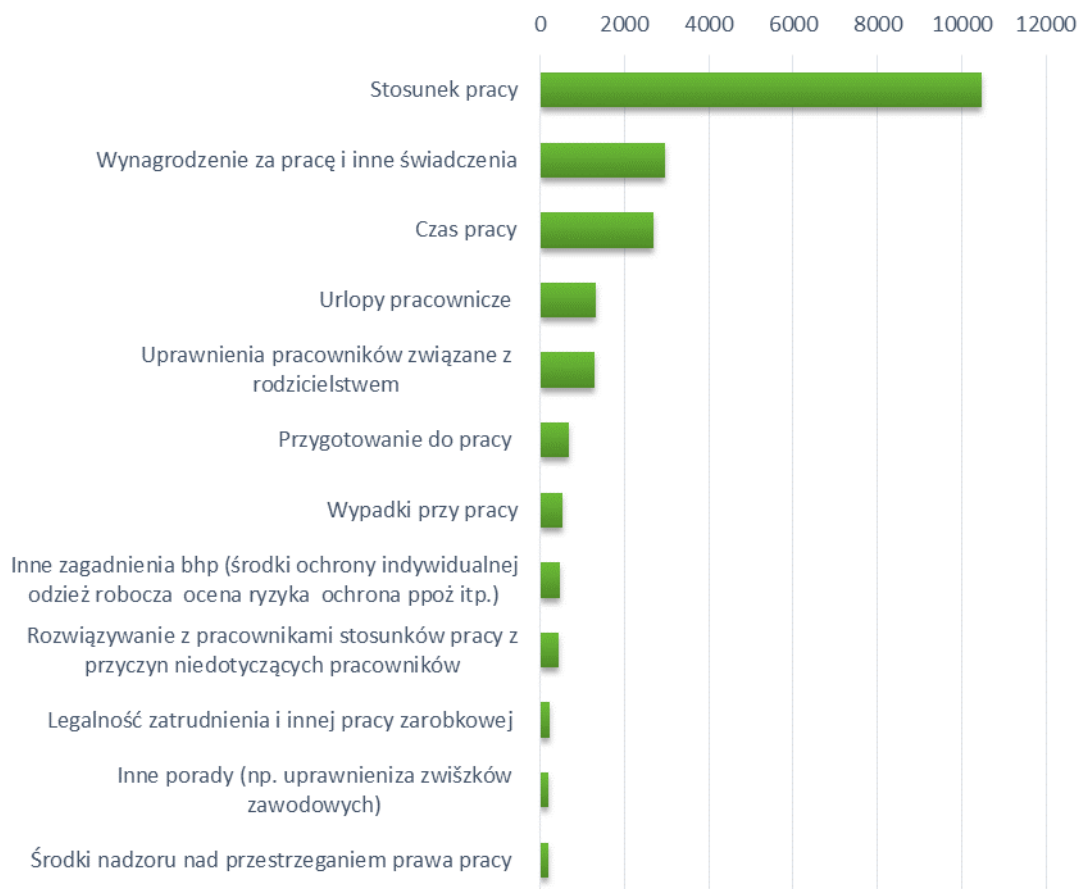
Wykres 18. Podmioty zgłaszające się po porady.

Tematem zadawanych pytań były głównie zagadnienia związane ze stosunkiem pracy (46,6%), z wynagrodzeniem za pracę i innymi świadczeniami (13,2%), z czasem pracy (11,9%), z urlopami pracowniczymi (5,9%), z uprawnieniami pra-

cowników związanych z rodzicielstwem (5,7%), z rozwiązywaniem stosunku pracy z przyczyn nie dotyczących pracowników (1,9%), z legalnością zatrudnienia (1,0%), z innymi problemami (1,0%).

Wykres 19. Struktura przedmiotowa udzielanych porad.

Poprzez poradnictwo prawne, Państwowa Inspekcja Pracy pełni bardzo ważną, społeczną funkcję. W wielu przypadkach uświadamianie osobom przysługujących im praw, wdrażanie procedur kontrolnych po przyjęciu skarg, pomoc w dochodzeniu roszczeń przed sądami pracy, umożliwia wyegzekwowanie należnych praw i świadczeń. Również z racji posiadania przez PIP uprawnień nadzorczych w zakresie przestrzegania przepisów prawa pracy, wątpliwości z nich wynikające najchętniej są wyjaśniane przez pracodawców właśnie w PIP.

12. Wnioski o podwyższenie składki na ubezpieczenie wypadkowe

W okresie sprawozdawczym inspektorzy pracy, w związku ze stwierdzeniem, podczas kolejnych kontroli u danych pracodawców rażącego naruszenia przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy, skierowali do **Zakładu Ubezpieczeń Społecznych - 6 wniosków** o podwyższenie składki na ubezpieczenie wypadkowe. Skierowanie każdego wniosku wynikało z faktu stwierdzenia w danym przedsiębiorstwie – w czasie dwóch kolejnych kontroli – rażącego naruszenia przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy. Z infor-

macji przekazanych przez ZUS (wg stanu na dzień 15 lutego 2014r.) wynika, że 2 wnioski inspektorów pracy skutkowały wydaniem przez ZUS decyzji o podwyższeniu pracodawcom składki wypadkowej o 100%. Postępowania dotyczące pozostałych wniosków złożonych w 2013r. są w toku.

13. Rejestracja zakładowych układów zbiorowych pracy

W roku **2013** do Okręgowego Inspektora Pracy w Kielcach wpłynęły 2 wnioski o rejestrację zakładowych układów zbiorowych pracy oraz 60 wniosków o rejestrację protokołów dodatkowych do wcześniej zawartych układów. Wpłynęło także 8 wniosków o wpis różnego rodzaju informacji dotyczących stron układowych, w tym 2 o zawarciu porozumień o zawieszeniu układów zbiorowych w części.

W porównaniu do lat poprzednich liczba zgłaszanych do rejestracji zakładowych układów zbiorowych pracy utrzymuje się na stałym, dość niskim poziomie (w 2013-2; w 2012-2; 2011r.-1), nieznacznie tylko zmalała liczba wniosków o rejestrację protokołów dodatkowych (w 2013 - 60; w 2011 - 61; 2010r. - 61).

Dwa zarejestrowane w 2013r. zakładowe układy zbiorowe pracy zawarto

u pracodawców zajmujących się przetwórstwem, zatrudniających powyżej 150 pracowników. Stronę związkową reprezentowało w jednym przypadku dwie, a w drugim trzy zakładowe organizacje związkowe działające u pracodawcy. Omawiane układy zostały zawarte po raz kolejny albo u tego samego pracodawcy, u którego obowiązywał już poprzednio układ zbiorowy pracy, albo u jego następcy prawnego. Oba zarejestrowane w okresie sprawozdawczym układy przewidywały przyznanie pracownikom prawa do nagrody jubileuszowej. W każdym z nowych układów wprowadzono także prawo do odprawy emerytalno-rentowej na warunkach korzystniejszych niż wynikające z art. 92¹ Kodeksu pracy. Nowe układy nie wprowadziły natomiast prawa do dodatku za staż pracy. Układy ustaliły natomiast prawo do różnego rodzaju premii: rocznych, regulaminowych i świątecznych oraz prawa do nagród. W pozostałym zakresie układy zawierały postanowienia odsyłające do powszechnie obowiązujących przepisów prawa pracy. W żadnym z zarejestrowanych w okresie sprawozdawczym układzie nie wprowadzono postanowienia zobowiązującego do dalszego obowiązywania układu po jego rozwiązaniu lub wypowiedzeniu do czasu zawarcia nowego układu.

Tabela Dane dotyczące zakładowych układów zbiorowych pracy w 2013r.

Wnioski	Ogółem	Układy zbiorowe pracy	Protokoły dodatkowe	Informacje
Wpływ	70	2	60	8
Zwrot wniosków bez rozpatrzenia			2	
Zarejestrowano lub wpisano do rejestru		2	55	8
Odmowy rejestracji			2	
Układy i protokoły dodatkowe zawierające postanowienia niezgodne z prawem	7		7	

W roku 2013 strony wprowadzały w **protokołach dodatkowych** jak w latach poprzednich zmiany dotyczące wysokości stawek wynagrodzenia zasadniczego pracowników oraz wysokości niektórych składników wynagrodzenia. W protokołach dokonywano też zmian wysokości i zasad nabywania niektórych świadczeń (nagród jubileuszowych, dodatków stażowych czy odpraw emerytalnych i rentowych), zarówno na korzyść pracowników, jak i zmniejszające wysokość tych świadczeń czy nawet wprowadzających rezygnację z nich. W kilku przypadkach podwyższono wysokość odpisów na ZFŚS w stosunku do ustawowego, w licznych jednak przypadkach obniżano wysokość odpisu na Fundusz Świadczeń Socjalnych lub rezygnowano na czas określony z jego tworzenia. Protokoły dodatkowe rejestrowane w okresie sprawozdawczym w zasadzie nie wprowadzały nowych regulacji dotyczących przyznawania pracownikom innych, niż już wcześniej wynegocjowane, składników wynagrodzenia.

Wielu pracodawców uległo likwidacji albo przeobrażeniom organizacyjno-prawnym, w związku z czym nie funkcjonują już zakładowe organizacje związkowe zdolne wystąpić z inicjatywą zawarcia nowego układu zbiorowego pracy. Często też działające organizacje związkowe tracą status zakładowych organizacji związkowych, z powodu spadku liczby członków tych organizacji. Lukę tę starają się wypełnić międzyzakładowe organizacje związkowe. Trwający kryzys gospodarczy nie sprzyja zawieraniu nowych układów ani wprowadzaniu korzystniejszych od ustawowych regulacji w układach zbiorowych pracy. Organizacje związkowe nie mają w tej sytuacji dostatecznych argumentów w negocjowaniu z pracodawcami postanowień zwiększających uprawnienia płacowe pracowników.

W dalszym ciągu celem w negocjacjach jest raczej utrzymanie funkcjonowania zakładu i miejsc pracy.

Treść układów ogranicza się do niezbędnego minimum, jakim jest ustalanie stawek wynagrodzenia za pracę na określonych stanowiskach i wymogów kwalifikacyjnych,

ustalenia wynagrodzenia za czas dyżuru domowego, przestoju, regulacji dotyczących czasu pracy i okresów rozliczeniowych, Funduszu Świadczeń Socjalnych, zapisów z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy oraz powielaniu pozostałych regulacji wynikających z przepisów prawa pracy. W większości przypadków obowiązkowe składniki wynagrodzenia, takie jak: dodatki za pracę w godzinach nadliczbowych czy dodatki za pracę w porze nocnej ustalane są na poziomie przewidzianym w Kodeksie pracy. Dotychczasowe składniki wynagrodzenia (np. dodatki za staż pracy, dodatki funkcyjne, dodatki za pracę w warunkach szkodliwych czy uciążliwych, za pracę przy monitorach ekranowych) zostają włączane do płacy zasadniczej. Pozostałe składniki wynagrodzenia zyskują raczej funkcję uznaniową; aktualnie najczęściej w układach ustalane są premie o charakterze uznaniowym oraz różnego rodzaju nagrody pieniężne.

Tylko tam, gdzie utrzymało się kilka funkcjonujących u pracodawcy organizacji związkowych i strony podlegały już wcześniej regulacjom układowym, zostają zawierane nowe układy. Natomiast po rozwiązaniu dotychczasowych układów, nawet tam gdzie funkcjonują organizacje związkowe, **częściej wprowadza się regulaminy wynagradzania** jako akt płacowy mniej sformalizowany niż układy

14. Spory zbiorowe

W 2013 roku pracodawcy zgłosili do Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach 9 sporów zbiorowych – w tym 8 sporów zgłosili pracodawcy wykonujący działalność „opieka zdrowotna i pomoc społeczna”. Żądania zgłoszone pracodawcom

przez organizacje związkowe w podziale na ich rodzaj i liczbę przedstawiały się następująco:

- warunki płacy – 9 - w tym wzrost wynagrodzenia zasadniczego, dodatków za pracę w nocy i niedziele, dodatku onkologicznego, przyznanie dodatków za podwyższenie kwalifikacji, wprowadzenie dodatków dla pielęgniarek wykonujących dodatkowo pracę rejestratorek i statystyków medycznych w poradniach specjalistycznych, wprowadzenie dodatku kwotowego na stanowiskach intensywnego nadzoru, wypłata podwyżek wynagrodzenia o wskaźnik wzrostu cen towarów i usług;
- warunki pracy - 5 - dotyczyły zapewnienia minimalnych norm zatrudnienia w szpitalu, niewliczanie do minimalnych norm zatrudniania kadry kierowniczej pielęgniarskiej i położniczej, zapewnienie dwuosobowej obsady pielęgniarskiej na zmianie, wskazanie w umowach stanowiska pracy i konkretnego oddziału w szpitalu, utworzenia jednolitej ścieżki awansu zawodowego w zależności od posiadanych kwalifikacji zawodowych.
- świadczenia socjalne - 1 – zaprzestanie praktyk zawieszania obowiązku pracodawcy odprowadzania odpisów na zfs;
- inne, nie objęte definicją sporu zbiorowego – 5, zgłoszone przez organizacje związkowe żądania dotyczyły:
- odstąpienie od zatrudnienia na zlecenie pielęgniarek z zewnątrz, dopuszczenie korygowania harmonogramów pracy, dostęp pielęgniarek do stanowisk kierowniczych, zwrot kosztów dojazdu do pracy

W jednym przypadku spór zbiorowy zakończony został porozumieniem zawartym

pomiędzy stronami, jeden spór został zawieszony, w pozostałych przypadkach spory nie zostały formalnie zakończone – rozmowy trwają.

W porównaniu do roku 2012 wzrosła ilość zgłaszanych sporów zbiorowych (zgłoszonych było wówczas 6 sporów zbiorowych). Jednocześnie zaznaczyć należy, że - z uwagi na brak przewidzianych sankcji ze strony PIP w przypadku nie spełnienia przez pracodawcę wymogu zgłoszenia sporu - zdarzają się przypadki ich nie

zgłaszania. Sygnały o zaistniałych sytuacjach spornych docierają wówczas ze strony związków zawodowych i dopiero zainteresowanie ze strony PIP wymusza działanie pracodawcy.

Na przestrzeni ostatnich lat obserwowana jest tendencja do występowania sporów zbiorowych w poszczególnych grupach zawodowych – w analizowanym roku spory zgłaszane były przez pracodawców działających w sferze opieki zdrowotnej.

III.

WYNIKI KONTROLI UJĘTYCH W PROGRAMIE DZIAŁAŃ DŁUGOFALOWYCH

1. Przestrzeganie przepisów prawa pracy przy zatrudnianiu.

Trudności gospodarcze, niesprzyjające tworzeniu miejsc pracy, skłaniają wielu pracodawców do poszukiwania oszczędności i uelastyczniania form zatrudnienia, często z pominięciem obowiązujących regulacji prawnych. Dlatego też w okresie sprawozdawczym przeprowadzono 50 kontroli tematycznych w przedmiocie zawierania umów cywilnoprawnych w warunkach wskazujących na istnienie stosunku pracy a także 10 kontroli obejmujących tą tematykę przeprowadzonych na skutek wnoszonych skarg. W zrealizowanych łącznie 60 kontrolach inspektorzy pracy zakwestionowali łącznie 164 umowy cywilnoprawne wskazując, że mają one cechy właściwe dla stosunku pracy, w tym:

- 145 umów zlecenia,
- 18 umów o dzieło,
- 1 umowę z osobą prowadzącą jednoosobowo działalność gospodarczą.

Zawieranie umów cywilnoprawnych w warunkach charakterystycznych dla stosunku pracy inspektorzy pracy stwierdzili u 31 kontrolowanych w tym temacie pracodawców (51,6%).

Ponadto inspektorzy pracy przeprowadzili kilka kontroli dotyczących problematyki prawidłowości zawierania umów o pracę w trakcie czynności kontrolnych prowadzonych w ramach innych tematów.

W wyniku zakwestionowania prawidłowości zawarcia umów cywilnoprawnych inspektorzy pracy w okresie sprawozdawczym skierowali ogółem do pracodawców następujące środki prawne dotyczące za-

warcia umów o pracę w miejsce zakwestionowanych umów cywilnoprawnych:

- 22 wnioski w wystąpieniach dotyczące 99 osób;
- 17 poleceń dotyczących 76 osób.

Ze skierowanych 22 wniosków pokontrolnych pracodawcy zrealizowali 14 wniosków, które dotyczyły 49 osób oraz na wydanych 17 poleceń zrealizowano wszystkie 17, a dotyczyły one 76 osób.

Oznacza to, że pracodawcy realizując środki prawne skierowane przez inspektorów pracy zawarli w miejsce umów cywilnoprawnych umowy o pracę z 124 osobami, co stanowi 70,8% ogółu.

W stosunku do 8 osób, które - zdaniem kontrolujących - świadczyły pracę na rzecz różnych podmiotów, wykonując swoje zadania w warunkach określonych w art. 22 § 2 kodeksu pracy (praca określonego rodzaju, wykonywana na rzecz pracodawcy, pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę) – podjęli czynności prawne związane z wniesieniem powództw o ustalenie istnienia stosunku pracy wobec tych osób. Wymienione wyżej osoby w liczbie:

- 3 świadczyły pracę na podstawie umowy zlecenia,
- 1 osoba wykonywała zadania na podstawie umowy o dzieło,
- 4 osoby świadczyły pracę bez jakiegokolwiek umowy zawartej na piśmie.

Z wniesionych do sądów 8 powództw – sytuacja – do końca okresu sprawozdawczego przedstawiała się następująco:

- w 1 przypadku powództwo zostało oddalone,
- w 1 przypadku nastąpiło umorzenie postępowania,

- w stosunku do 6 powództw - do końca okresu sprawozdawczego – brak było rozstrzygnięcia.

Dla informacji należy wskazać, że:

- przyczyną oddalenia jednego z przedmiotowych powództw było ustalenie przez sąd, iż osoba świadcząca pracę na podstawie umowy zlecenia nie była bezpośrednio podporządkowana pracodawcy (zlecającemu) – brak elementu podporządkowania. Stąd też nastąpiło oddalenie powództwa.
- w drugim przypadku postępowanie zostało umorzone z uwagi na śmierć pracownika w imieniu, którego inspektor pracy wniósł powództwo o ustalenie istnienia stosunku pracy.

W okresie sprawozdawczym stwierdzono szereg przykładów rażącego naruszenia przez pracodawców przepisów o zatrudnianiu na podstawie umów cywilnoprawnych w warunkach wskazujących na istnienie stosunku pracy. Można odnotować 5 takich przypadków. Przykłady:

- w jednej ze spółek z ograniczoną odpowiedzialnością zatrudniono 3 pracowników, którzy między innymi w tej kwestii złożyli skargę. Wnikliwe postępowanie wyjaśniające potwierdziło w stanie faktycznym wykonywanie przez nich zadań w warunkach istnienia stosunku pracy. Osoby te zatrudnione były od stycznia 2013r. bez jakiegokolwiek umowy (badanie skargi – maj 2013r.), a świadczona przez nich praca wyczerpywała wszelkie znamiona istnienia stosunku pracy (dopuszczenie do pracy, nadzór kierownictwa spółki, dyscyplina w pracy, osobiste wykonywanie powierzonych zadań, codzienna obecność w pracy w wyma-

ganym czasie pracy, świadkami byli inni pracownicy spółki),

- podczas badania jednej ze skarg pracowniczych (zakład gospodarki odpadami), inspektorzy pracy ustalili, że w kontrolowanym zakładzie pracę świadczyło 47 osób na podstawie umów cywilnoprawnych (głównie prace porządkowe). Z uwagi na skalę zjawiska, inspektorzy pracy poddali wnikliwej ocenie prawidłowość zatrudnienia w/w osób. O tym, że wykonywane prace realizowane są na zasadzie stosunku pracy świadczyły także tzw. „umowy zlecenia”, które tylko z nazwy takimi umowami były. Istniał bowiem w stosunku do świadczących pracę obowiązek osobistego jej wykonywania z użyciem maszyn zleceńodawcy, zleceniobiorca przyjmuje odpowiedzialność za wszelkie niedobory, odpowiada za dokonane szkody, ponosi pełną odpowiedzialność materialną, praca według ustalonego grafiku itp. Pracodawca otrzymał zalecenie zatrudniania osób na podstawie stosunku pracy. Od zalecenia pracodawca odwołał się, lecz zastępca Okręgowego Inspektora Pracy podtrzymał stanowisko inspektora pracy. W zakładzie tym będzie przeprowadzona rekontrola i podjęte będą środki prawem przewidziane – zgodnie z ustalonym stanem faktycznym i prawnych.

Do najczęściej stwierdzanych naruszeń prawa w przedmiocie przestrzegania przepisów prawa pracy przy zatrudnianiu osób na podstawie umów cywilnoprawnych należy zaliczyć między innymi:

- niedostateczna znajomość przepisów prawa pracy dotycząca zatrudniania pracowników.

- przekonanie, że przy wyborze formy zatrudnienia decyduje jedynie swoboda stron tego stosunku,
- według pracodawców zatrudnienie osób na podstawie stosunku pracy jest bardzo kosztowne i łączy się z wieloma obowiązkami po stronie pracodawców w stosunku do pracownika,
- bardzo często wybór podstawy prawnej zatrudnienia narzucają sami świadczący pracę z uwagi na utratę niektórych przywilejów, jakie mają (renty, emerytury, stan bezrobotny itp.),
- celowe zawieranie w postanowieniach umownych obowiązków, które przystają stosunkowi pracy – dla zmylenia organów zewnętrznych.

Problem naruszania przepisów o zakazie zatrudniania na podstawie umów cywilnoprawnych w warunkach wskazujących na istnienie stosunku pracy – jest niezwykle istotny, o czym świadczą wymienione wyżej nieprawidłowości i ich przyczyny.

W przykładowej kontroli w analizowanym temacie inspektor pracy stwierdził, że na rzecz pracodawcy pracę świadczą osoby zatrudnione na podstawie umów zlecenia. Wszystkie umowy zlecenia zostały zawarte z osobami, które nie są pracownikami pracodawcy, nie są również pracownikami żadnego przedsiębiorstwa powiązanego kapitałowo z pracodawcą. Umowy zlecenia zawarto na wykonywanie prac przy produkcji. Analizą objęto łącznie 20 osób świadczących pracę na podstawie umów zlecenia.

Dokonano analizy na wybranych przykładach, z których wynikało, że:

- praca świadczona jest na podstawie pisemnej umowy zlecenie zawartej na okres 1 miesiąca;
- zleceniobiorca zobowiązuje się do wykonania zadań określonych w § 2 umowy tj. oklejenie 3,5 tysiąca sztuk ościeżnic okleiną w okresie objętym umową,
- praca będzie wykonywana w miejscu uzgodnionym przez strony,
- zleceniobiorca ma pełną swobodę co do tempa wykonania prac,
- zleceniobiorca nie może powierzyć wykonania zobowiązań wynikających z niniejszej umowy innej osobie bez zgody zleceniodawcy,
- zleceniobiorca nie jest podporządkowany zleceniodawcy ani nie wykonuje prac pod jego kierunkiem,
- za wykonanie zlecenia, zleceniobiorca otrzyma 1600,00 zł brutto w terminie 10 dni od daty wystawienia rachunku,

W innej umowie zlecenia zleceniobiorca zobowiązuje się do wykonania 8 tysięcy zamków i zawiasów. W § 3 umowy wskazano, że zleceniobiorca ma pełną swobodę co do tempa wykonania prac. Tym samym zleceniobiorca nie jest podporządkowany zleceniodawcy, ani nie wykonuje prac pod jego kierunkiem. W § 4 umowy wskazano, że zleceniobiorca nie może powierzyć wykonania zobowiązań wynikających z niniejszej umowy innej osobie bez zgody zleceniodawcy. W § 6 umowy strony postanowiły, że za wykonanie zlecenia, zleceniobiorca otrzyma 1600,00 zł brutto w terminie 10 dni od daty wystawienia rachunku. W § 9 strony postanowiły, że w sprawach nieuregulowanych mają zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego. Umowę podpisały obie strony.

Według dokonanych ustaleń, 8 zleceńbiorców na dzień kontroli świadczyło pracę na stanowiskach, na których praca wykonywana jest w znacznym stopniu samodzielnie (np. prace polegające na składaniu ram drzwiowych), bez konieczności precyzowania przez pracodawcę sposobu jej wykonywania. Zleceniobiorcy otrzymywali do wykonania określone zadanie – sprecyzowane ilością asortymentu do przerobienia w danym czasie. Zleceniobiorcy świadczyli pracę osobiście, w miejscu wskazanym przez pracodawcę, w czasie ustalonym wspólnie między pracodawcą a danym zleceniobiorcą. Wszyscy zleceniobiorcy w procesie pracy korzystali z maszyn i narzędzi oraz materiałów będących własnością pracodawcy.

W wyniku kontroli - na skutek wydanych przez inspektora pracy środków prawnych pracodawca zawarł umowy o pracę z 12 osobami świadczących pracę na podstawie umów zlecenia, w warunkach wskazujących na istnienie stosunku pracy.

Efektom działań inspektorów pracy – w czasie wskazanych kontroli – było potwierdzenie dla **124** osób zatrudniania na podstawie stosunku pracy. Należy jednak stwierdzić, że działania te byłyby bardziej efektywne, korzystne dla zatrudnionych gdyby istniała właściwa współpraca pomiędzy nimi, a inspektorami pracy. Bardzo często osoby świadczące prace nie są zainteresowane zmianą klasyfikacji prawnej swojego statusu, jako świadczącego pracę – z różnych przyczyn (obawa utraty pracy, likwidacja niektórych uprawnień finansowych).

2. Wzmóżony nadzór w grupie zakładów o wysokiej skali zagrożeń zawodowych.

Do wzmóżonego nadzoru wytypowano zakłady, w których szczególnie duże ryzyko zawodowe, wyraża się wysokimi przekroczeniami norm czynników szkodliwych dla zdrowia oraz wysokimi wskaźnikami wypadkowości (częstotliwości i ciężkości).

W roku sprawozdawczy wzmóżonym nadzorem objęto **4** zakłady pracy, w których zatrudnionych było łącznie - **4.079** pracowników.

W zakładach tych przeprowadzono łącznie 12 kontroli.

Przedmiotem kontroli w wymienionych wyżej zakładach pracy były następujące zagadnienia:

- 1) dokumentowanie i ocena ryzyka zawodowego,

Ustalono, że we wszystkich w/w zakładach i na wszystkich stanowiskach pracy oceniono i udokumentowano ryzyko zawodowe związane z poszczególnymi zagrożeniami zidentyfikowanymi przy określonych pracach. Wyznaczono także dopuszczalność ryzyka zawodowego i we wszystkich badanych zakładach podjęto działania korygujące lub zapobiegawcze na stanowiskach pracy.

- 2) wypadki przy pracy,

W okresie sprawozdawczym we wszystkich zakładach objętych wzmóżonym nadzorem zaistniało 79 wypadków przy pracy, w tym: 78 zakwalifikowanych, jako lekkie, a w 1 spowodowane było ciężkie uszkodzenie ciała. Z analizy dokumentacji powypadkowej wynika, że we wszystkich zakładach znajdujących się pod wzmóżonym

nadzorze realizowane były w sposób właściwy profilaktyczne wnioski i stosowane były środki określone w protokołach powypadkowych. Do działań tych należy zaliczyć między innymi:

- dokonywanie korekty oceny ryzyka zawodowego na stanowiskach, na których wystąpiły wypadki,
- prowadzone były wzmożone kontrole wydziałów i stanowisk pracy pod kątem przestrzegania przepisów oraz zasad bezpieczeństwa i higieny pracy;
- prowadzone były doraźne szkolenia pracowników na stanowiskach pracy;
- wzmożono dyscyplinę w zakresie używania środków ochrony osobistej;
- na bieżąco prowadzone były kontrole stanu technicznego eksploatowanych maszyn, urządzeń i narzędzi.

Podejmowane działania były w pełni adekwatne do stwierdzonych nieprawidłowości będących wynikiem zaistniałych wypadków.

- 3) zachorowalność na choroby zawodowe,
W analizowanym okresie nie stwierdzono chorób zawodowych w kontrolowanych zakładach będących pod wzmożonym nadzorem
- 4) wymagania minimalne dotyczące użytkowanych maszyn,
We wszystkich zakładach objętych wzmożonym nadzorem dokonano kompleksowej oceny maszyn pod kątem spełniania wymagań minimalnych. Przeprowadzona ocena wykazała, że eksploatowane tam maszyny spełniają

wymagania w zakresie bezpieczeństwa pracy. Jest to między innymi wynikiem uczestnictwa przedstawicieli kierownictwa tych zakładów w programie informacyjno-prewencyjnym zorganizowanym przez Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach, dotyczącym dostosowania maszyn do minimalnych wymagań w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy.

- 5) służba bezpieczeństwa i higieny pracy,
W zakładach będących pod wzmożonym nadzorem zorganizowano służby bhp zgodnie z wymogami przepisów. We wszystkich zakładach utworzono wieloosobowe komórki, w których zatrudniono pracowników spełniających wymogi w zakresie odpowiedniego wykształcenia oraz stażu pracy.
- 6) społeczna inspekcja pracy,
We wszystkich przedmiotowych zakładach utworzono społeczną inspekcję pracy. w roku 2013 społeczni inspektorzy pracy wydali 5 zaleceń usunięcia stwierdzonych przez nich nieprawidłowości. Wszystkie zalecenia zostały wykonane.
- 7) komisje bezpieczeństwa i higieny pracy.
We wszystkich zakładach będących pod wzmożonym nadzorem utworzono także – zgodnie z wymogami przepisów – komisje bezpieczeństwa i higieny pracy. Komisje te dokonują przeglądy warunków pracy i okresowej oceny stanu bhp. Opiniują także podejmowane przez pracodawców środki zapobiegające wypadkom przy pracy i chorobom zawodowym.

Przeprowadzone kontrole wykazały, że najczęściej powtarzające się nieprawidłowości dotyczyły:

- niewłaściwej organizacji i prowadzenia prac transportowych,
- niewłaściwego stanu technicznego maszyn i urządzeń technicznych,
- niestosowania środków ochrony indywidualnej oraz czynników szkodliwych dla zdrowia,
- niewłaściwej eksploatacji urządzeń i instalacji energetycznych,
- oceny ryzyka zawodowego.

W ocenie inspektorów pracy, główne przyczyny naruszania prawa w kontrolowanych zakładach to:

- nieprzestrzegania przepisów bezpieczeństwa pracy przez pracowników, również dozoru średniego,
- brak dostatecznego nadzoru ze strony kierownictwa nad wykonywanymi pracami.

Natomiast pracodawcy wskazywali:

- pogorszenie sytuacji ekonomicznej i związany z tym brak środków finansowych uniemożliwiający realizowanie przedsięwzięć w zakresie remontów, zmiany technologii i wymiany parku maszynowego,
- wysokie koszty związane z dopełnieniem obowiązków spoczywających na pracodawcy w zakresie spełnienia wymogów przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy,
- niewłaściwe podejście pracowników do przestrzegania przepisów i zasad bhp.

W celu wyeliminowania stwierdzonych nieprawidłowości, inspektorzy pracy wydali **58** decyzji, które dotyczyły **poprawy warunków** i bezpieczeństwa pracy dla **1.442** pracowników (35,4% zatrudnionych) oraz skierowali do pracodawców **11** wniosków w wystąpieniach pokontrolnych o usunięcie innych nieprawidłowości w przestrzeganiu przepisów prawa pracy.

Do końca okresu sprawozdawczego, pracodawcy zrealizowali 49 decyzji, czyli 84,5% decyzji wydanych.

Wyniki kontroli wskazują, że forma wzmożonego nadzoru nad zakładami pracy, w których występuje znaczna liczba zagrożeń zawodowych i wypadkowych przynosi stałą poprawę warunków pracy. Pomimo uzyskanej poprawy, stan bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracowników w tych zakładach w dalszym ciągu wymaga ze strony inspekcji pracy stałego monitoringu i włączenia ich do przyszłej działalności kontrolno-prewencyjnej.

3. Zarządzanie bezpieczeństwem w średnich i dużych zakładach, w których wystąpiły wypadki przy pracy.

Celem kontroli była ocena przestrzegania przez pracodawców przepisów i zasad dotyczących oceny ryzyka zawodowego, jak również podejmowania środków profilaktycznych zmniejszających ryzyko w aspekcie wypadków przy pracy, które zaistniały w kontrolowanych zakładach. Kontrole w powyższym zakresie przeprowadzono w 5 zakładach pracy zatrudniających powyżej 50 pracowników o łącznym zatrudnieniu – 1.513 pracowników.

Kontrolowane firmy prowadziły następującą działalność:

- przetwórstwo przemysłowe - 2 zakłady - 40% kontrolowanych
- dostawy wody, ścieków - 1 zakład - 20% kontrolowanych
- handel hurtowy i detaliczny - 1 zakład - 20% kontrolowanych transport, składowanie - 1 zakład - 20% kontrolowanych.

W zakładach objętych kontrolami odnotowano: 82 wypadki przy pracy, w których było 82 poszkodowanych. Były to wypadki lekkie – nie było wypadków ciężkich i śmiertelnych. Dokonano oceny 82 dokumentacji powypadkowych – a więc ze wszystkich zaistniałych wypadków przy pracy.

Analizowano także stanowiska pracy dla których nie dokonano udokumentowanej oceny ryzyka zawodowego. Tylko 1 stanowisko pracy nie było objęte oceną ryzyka zawodowego.

Na podstawie przeprowadzonych kontroli ustalono, że do najczęściej występujących nieprawidłowości w badanym przedmiocie należy zaliczyć między innymi:

- nieprawidłowości związane z prowadzeniem postępowania powypadkowego oraz z jego dokumentowaniem (3 zakłady – 60,0% objętych kontrolami),
- nie zapewniono właściwego opisu zdarzenia wypadkowego (3 zakłady – 60,0%),
- nie ustalono wszystkich przyczyn zdarzeń wypadkowych (3 zakłady – 60,0%),
- niewłaściwie formułowane zalecenia związane z ustalaniem okolicznościami (3 zakłady – 60,0%),
- w dokumentacji z oceny ryzyka brak jest opisu stanowisk i osób, opisu przyjętych kryteriów szacowania i wyznaczania dopuszczalności pełnych wyników oceny (3 zakłady – 60,0%),
- nie przeprowadza się wymaganej aktualizacji oceny ryzyka zawodowego (3 zakłady – 60,0%),

Do najczęstszych przyczyn naruszeń prawa po stronie pracodawców - należy zaliczyć:

- brak zainteresowania pracodawców jakością sporządzanej dokumentacji powypadkowej i związanej z oceną ryzyka zawodowego - pod względem merytorycznym
- nieznaną przepisy prawa z zakresie wypadkowości przy pracy i ocenie ryzyka zawodowego.

W ocenie inspektorów pracy za przyczyny naruszeń prawa należy uznać:

- lekceważenie przez pracodawców zagrożeń zawodowych występujących w procesach pracy, powiązanych z nie dostrzeganiem oceny ryzyka zawodowego jako narzędzia umożliwiającego określenie prawidłowych działań służących bezpieczeństwu i ochronie zdrowia pracowników,
- brak jednoznacznego wskazania w przepisach prawa pracy terminów dla obowiązku okresowej oceny ryzyka zawodowego,
- brak dostatecznego nadzoru pracodawców nad właściwym zarządzaniem sprawami bhp,,
- niedostateczne zaangażowanie osób wykonujących czynności służb bhp w badanie wypadków, jak również nie włączanie do tych prac osób kompetentnych i przeszkolonych, działających jako przedstawiciele załogi przy braku kwalifikowanych społecznych inspektorów pracy,
- brak inicjatywy ze strony pracowników służb bhp w czynności z zakresu okresowej oceny ryzyka zawodowego – pracownicy służb bhp i specjaliści bhp w większości nie inicjują działań w tym zakresie, oczekując na ewentualne wnioski w tej sprawie ze strony organów nadzoru nad warunkami pracy,

- pobieżne kontrole i analizy stanu bhp dokonywane przez specjalistów służb bhp.

W celu wyeliminowania stwierdzonych nieprawidłowości, inspektorzy pracy wydali stosowne środki prawne, a w tym:

- **22** decyzje,
- **36** wniosków pokontrolnych,
- **1** polecenie
- za stany faktyczne mające znamiona wykroczeń przeciwko prawom pracownika ukarano 2 mandatami na łączną kwotę 3.200 zł – osoby odpowiedzialnych za ich popełnienie.

Przeprowadzone kontrole pozwoliły na uzyskanie następujących **efektów**:

- dostosowano obszar przeprowadzania postępowań powypadkowych do obowiązujących wymogów prawa. Dotyczyło to 3 zakładów i 15 pracowników,
- zlikwidowano nieprawidłowości w zakresie ustalania okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy – w dokumentacji powypadkowej. Dotyczyło to 3 zakładów i 25 pracowników,
- zlikwidowano nieprawidłowości w zakresie ustalania i stosowania wniosków i środków profilaktycznych. Dotyczyło to 3 zakładów i 37 pracowników,
- uregulowano wszystkie nieprawidłowości dotyczące oceny ryzyka zawodowego. Dotyczyło to 3 zakładów i 123 pracowników,
- na niektórych stanowiskach, na których doszło do wypadków przy pracy przeprowadzono ocenę ryzyka zawodowego. Dotyczyło to 3 zakładów i 64 pracowników,
- przeprowadzono szkolenia bhp w 2 zakładach pracy, a dotyczyło to 4 pracowników.

4. Kontrole prac budowlanych:

Branże budowlaną cechują szczególnie wysokie wskaźniki wypadkowości. Stąd też kontynuowane były rozpoczęte w latach poprzednich intensywne działania kontrolne, służące ograniczaniu i eliminowaniu zagrożeń na terenach budów.

Problematyka bezpieczeństwa i higieny pracy w budownictwie była przedmiotem kontroli zakładów branży budowlanej w zakresie wykonywania: prac budowlanych, w tym rozbiórkowych oraz zakładów prowadzących działalność przy budowie i remoncie dróg.

I tak:

A. Prace budowlane i rozbiórkowe.

W okresie sprawozdawczym przeprowadzonych zostało **131** kontroli na **63** terenach budów usytuowanych na terenie województwa świętokrzyskiego. Na kontrolowanych budowach zatrudnionych było **1.156** pracowników. Prace budowlane wykonywane były przez **112** przedsiębiorców budowlanych.

Podczas kontroli problematyki budowlanej, inspektorzy pracy koncentrowali swoją uwagę przede wszystkim na zagrożeniach, jakie występują w trakcie robót budowlanych, w tym: na: przygotowaniu pracowników do pracy, organizacji prowadzonych prac, zapewnieniu środków ochrony osobistej i zbiorowej, odpowiednim przygotowaniu maszyn i urządzeń budowlanych oraz sprzętu pomocniczego do wykonywania swoich zadań, na pracach prowadzonych na wysokości oraz przy wykonywaniu prac ziemnych podczas, których najczęściej dochodzi do wypadków, a także na zapewnieniu zaplecza higieniczno-sanitarnego.

Do najczęściej stwierdzanych nieprawidłowości podczas wykonywania prac

budowlanych należy zaliczyć między innymi:

1) niewłaściwy stan techniczny i eksploatacja rusztowań. Stan taki stwierdzono na terenie 35 budów, czyli na 55,6% objętych kontrolami. Nieprawidłowości polegały przede wszystkim na:

- nieprawidłową budową rusztowań,
- nieprawidłowym posadowieniem rusztowań,
- brakiem prawidłowych balustrad, pionów komunikacyjnych,
- brakiem prawidłowo wypełnionych pomostów,
- nieprawidłowym zakotwieniem rusztowania,
- brakiem instalacji odgromowej rusztowania,
- brakiem udokumentowania odbioru rusztowania przez osoby uprawnione.

Zasadniczymi przyczynami ujawnionych nieprawidłowości był brak rzetelności prowadzenia montażu i dokonywania odbiorów rusztowań przez osoby uprawnione, a także brak ich okresowych kontroli i konserwacji.

2) wykonywanie prac na wysokości bez odpowiednich zabezpieczeń. Nieprawidłowości w tym przedmiocie stwierdzono na terenie 37 budów, czyli 59,0% objętych kontrolami. Polegały one przede wszystkim na:

- braku lub niewłaściwym zabezpieczeniu stanowisk prac na wysokości,
- braku lub niewłaściwym zabezpieczeniu otworów technologicznych,
- niezgodnych z przepisami bhp dojść do stanowisk pracy,
- braku lub nieużywaniu środków ochrony indywidualnej zabezpie-

czającej przed upadkiem z wysokości.

Największa skala tych nieprawidłowości występuje w małych podmiotach realizujących prace, jako podwykonawców.

Do zasadniczych przyczyn ujawnionych nieprawidłowości należy zaliczyć: szybkie tempo wykonywania robót – typowe dla budownictwa, nieuwzględnianie w harmonogramie wykonywania robót prac zabezpieczających przed wypadkami oraz lekceważenie krótkotrwałych zagrożeń, które znikają natychmiast po zakończeniu prac.

Wykonawcy prac budowlanych koncentrują się głównie na dotrzywaniu rygorystycznych terminów realizacji budów określonych w umowach, lekceważąc występujące zagrożenia. Brak jest także należytego zainteresowania stanem bezpieczeństwa wśród podwykonawców i firm wiodących będących generalnymi wykonawcami.

Należy jednak stwierdzić, że w obszarze bezpieczeństwa prac budowlanych wykonywanych na wysokości obserwuje się nieznaczną poprawę w stosunku do lat ubiegłych.

3) brak lub niestosowanie przez pracowników środków ochrony indywidualnej. Stan taki stwierdzono na terenie 31 budów tj. 49,0% objętych kontrolami

4) niewłaściwy stan techniczny i eksploatacja instalacji i urządzeń elektrycznych. Stan taki stwierdzono na terenie 27 budów (43,0% kontrolowanych).

- Nieprawidłowości polegały przede wszystkim na:
- braku przeglądów urządzeń i instalacji oraz pomiarów skuteczności działania ochrony od porażenia,

- niewłaściwym ułożeniu i zabezpieczeniu przewodów instalacji elektrycznych przed uszkodzeniami mechanicznymi,
- braku lub niewłaściwej ochronie podstawowej,
- braku zabezpieczenia rozdzielnic przed dostępem osób postronnych.

Zasadniczymi przyczynami powstałych nieprawidłowości był brak odpowiedzialności i dbałości ze strony kadry nadzorczej nad bezpieczeństwem prac budowlanych.

Należy stwierdzić, że w roku 2013 uwydatnił się znaczny spadek nieprawidłowości w zakresie stanu technicznego i eksploatacji instalacji i urządzeń elektrycznych w stosunku do 2012r., gdzie nieprawidłowości w powyższym przedmiocie stwierdzono na terenie 67,0% budów objętych kontrolami.

5) nieprawidłowości przy wykonywaniu robót ziemnych i w wykopach. Stan taki stwierdzono na terenie 5 budów, czyli 8,0% objętych kontrolami. Liczba stwierdzonych uchybień w roku sprawozdawczym w powyższym przedmiocie utrzymuje się na tym samym poziomie od 3 lat (od 2011 roku).

Stwierdzone nieprawidłowości polegały przede wszystkim na: braku zabezpieczeń stanowisk pracy w wykopach oraz braku lub nieprawidłowo wykonanych zejściach (wejściach) do wykopów. Stwierdzano najczęściej, że ściany wykopów nie były zabezpieczone przed możliwością osunięcia się gruntów, ponieważ nie stosowano zabezpieczeń pionowych ścian wykopu, co wynikało przede wszystkim z pośpiechu i chęci obniżenia kosztów realizowanych prac.

Reasumując przedstawione powyżej nieprawidłowości przy wykonywaniu prac budowlanych stwierdzić należy, że do zasadniczych przyczyn ujawnionych nieprawidłowości należy zaliczyć między innymi:

a) w ocenie przedsiębiorców:

- krótkie terminy realizacji prac, przy jednoczesnym ograniczaniu nakładów przez duże firmy zlecające roboty,
- wysokie koszty związane z dopełnieniem obowiązków spoczywających na pracodawcy np. badania lekarskie, szkolenia bhp, uprawnienia kwalifikacyjne, odzież robocza i środki ochrony indywidualnej, zaplecze higieniczno-sanitarne, co jest szczególnie istotne w dobie trudności gospodarczych,
- niestabilny rynek pracy, w szczególności brak możliwości zatrudniania osób o odpowiednich kwalifikacjach,
- szeroki zakres obowiązków związanych z prowadzeniem przedsiębiorstwa,

b) w ocenie inspektorów pracy:

- nieuwzględnianie przez inwestorów kosztów związanych z zapewnieniem bezpiecznych warunków pracy podczas realizacji inwestycji i wybór wykonawców oferujących najniższe koszty i dotrzymanie terminów,
- ograniczenie nakładów na bezpieczeństwo pracy wynikające z braku środków finansowych,
- krótkie terminy realizacji inwestycji wymagane przez inwestorów,
- niski poziom wiedzy pracodawców w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy, w szczególności w zakresie prowadzenia prac niebezpiecznych i oceny ryzyka zawodowego,
- powierzenie wykonywania prac osobom bez kwalifikacji i doświadczenia,

celem obniżenia kosztów prowadzenia inwestycji,

- podejmowanie przez pracodawców jedynie działań zmierzających do usunięcia nieprawidłowości ujawnionych przez inspektorów pracy i brak własnych inicjatyw mających na celu eliminowanie pojawiających się zagrożeń,
- lekceważenie zagrożeń przez osoby zatrudnione na budowach, w tym przez pracowników nadzoru,
- niewłaściwa organizacja pracy i brak nadzoru ze strony pracodawców i osób kierujących pracownikami,
- brak właściwej koordynacji prac wykonywanych jednocześnie przez większą liczbę podwykonawców.

Dla zlikwidowania ujawnionych w czasie wykonywania prac budowlanych nieprawidłowości i zapobiegania ich powstawania w przyszłości, inspektorzy pracy zastosowali następujące środki prawne:

- 1) wydali **733** decyzje, w tym: 247 decyzji na piśmie oraz 486 decyzji ustnych. W decyzjach tych było:
 - a) **54** decyzje wstrzymania prac z uwagi na bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia i życia **165** pracowników. Decyzje dotyczące wstrzymania prac wydane zostały między innymi z uwagi na;
 - brak lub niewłaściwe zabezpieczenie stanowisk pracy na wysokości i miejsc niebezpiecznych grożących upadkiem z wysokości (16 decyzji),
 - nieprawidłowości w montażu rusztowań, co zagrażało bezpieczeństwu pracowników wykonujących prace z tych rusztowań tj. nieprawidłowe obarie-

rowanie pomostów, brak pomostów i pionów komunikacyjnych (24 decyzje),

- brak lub nieużywanie przez pracowników środków ochrony indywidualnej (3 decyzje),
- b) **32** decyzje skierowania **70** pracowników do innych prac z uwagi na ich zatrudnianie bez wymaganych uprawnień kwalifikacyjnych (18 decyzji – 28 pracowników), nie stosowanie środków ochrony indywidualnej (14 decyzji – 42 pracowników),
 - c) wydano również **20** decyzji nakazujących wstrzymanie eksploatacji maszyn i urządzeń stwarzających zagrożenie dla życia i zdrowia pracowników oraz innych osób związanych z pracami budowlanymi (rusztowania – 17 decyzji, maszyny budowlane i obrabiarki do drewna – 3 decyzje),
- 2) skierowali do pracodawców **46** wniosków pokontrolnych zalecających usunięcie innych nieprawidłowości związanych z problematyką przygotowania pracowników do bezpiecznego wykonywania powierzonych im prac oraz stosowania środków ochrony indywidualnej przez pracowników.

Za stwierdzone naruszenia przepisów związanych z nieprawidłowym prowadzeniem prac budowlanych, a mających znamiona **119** wykroczeń przeciwko prawom pracownika, inspektorzy pracy ukarali mandatami karnymi **48** pracodawców i osób z nadzoru kierujących pracami budowlanymi - na łączną kwotę – **57.800** zł. W stosunku do **3** osób zastosowali środki wychowawcze – ostrzeżenia (brak szkoleń stanowiskowych bhp, brak zabezpieczeń

stanowisk pracy, nieużywanie odzieży roboczej i ochronnej przez pracowników).

Ujawnione przez inspektorów pracy wykroczenia przeciwko prawom pracownika dotyczyły zasadniczo:

- nieprawidłowości w budowie i eksploatacji rusztowań,
- nieodpowiedniego przygotowania pracowników do wykonywania powierzonych im prac,
- braku aktualnych badań lekarskich stwierdzających brak przeciwwskazań do wykonywania określonych prac,
- braku lub niewłaściwego zabezpieczenie stanowisk pracy na wysokości,
- braku wyposażenia pracowników w środki ochrony indywidualnej,
- zatrudniania pracowników bez wymaganych kwalifikacji do wykonywania powierzonych im prac,
- brak wydzielenia i zabezpieczenia stref niebezpiecznych.

Ponadto w roku sprawozdawczym, inspektorzy pracy w wyniku kilkakrotnych kontroli niektórych firm budowlanych oraz przy wystąpieniu powtarzalności nieprawidłowości stanowiących bezpośrednie zagrożenia dla zdrowia i życia pracowników – skierowali **6** wniosków do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o podwyższenia dla tych firm składki na ubezpieczenie wypadkowe.

W czasie trwania czynności kontrolnych pracodawcy zrealizowali wszystkie decyzje ustne w liczbie **486**. Pracodawcy poinformowali także – do końca okresu sprawozdawczego - o wykonaniu **133** decyzji wydanych na piśmie (53,9,3%) oraz o wdrożeniu do

realizacji poleceń i uwag zawartych w **14** wnioskach (31,3%).

W wyniku podjętych działań kontrolnych i prawnych, zlikwidowano znaczną liczbę nieprawidłowości i wynikających z nich zagrożeń, co zapewniło poprawę bezpieczeństwa i warunków pracy; w szczególności **wyeliminowano 54 bezpośrednie zagrożenia życia i zdrowia 165 pracowników**.

Zlikwidowanie znacznej liczby nieprawidłowości i wynikających z nich zagrożeń zawodowych i wypadkowych zapewniło poprawę bezpieczeństwa i warunków pracy na placach kontrolowanych budów. Jednakże specyfika branży budowlanej polegająca między innymi na stosunkowo krótkim okresie wykonywania prac budowlanych powoduje, że uzyskane efekty w poprawie stanu bezpieczeństwa pracy – dzięki działaniom inspektorów pracy – są krótkotrwałe. Prace budowlane są procesem dynamicznym, zmieniające się w krótkim okresie czasowym.

Skala i zakres ujawnionych nieprawidłowości podczas kontroli prac budowlanych, a także zaistniałe wypadki w sektorze budowlanym wskazują, że stan przestrzegania przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy utrzymuje się nadal na niezadowalającym poziomie.

Przeprowadzone w okresie sprawozdawczym kontrole prac budowlanych wykazały, że na terenie województwa świętokrzyskiego prace budowlane wykonywały – w zdecydowanej większości – firmy zatrudniające od kilku do kilkunastu pracowników. Poziom organizacyjny tych firm oraz ich wyposażenie techniczne pozostawia wiele do życzenia – to główny powód utrzymywania się niezadowalającego stanu

przestrzegania przepisów bhp podczas realizacji prac budowlanych.

B. prace związane z budową i remontem dróg.

W okresie sprawozdawczym przeprowadzono **43** kontrole w 40 zakładach na 25 terenach budów. W kontrolowanych zakładach zatrudnionych było 302 pracowników.

Przedmiotem kontroli było przestrzeganie przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy przy budowie i remoncie dróg, a w tym między innymi: prowadzenie robót ziemnych oraz prac w wykopach; prowadzenie prac na wysokości; stan techniczny maszyn i urządzeń budowlanych; przygotowanie pracowników do pracy (uprawnienia kwalifikacyjne, badania lekarskie, szkolenia w zakresie bhp); dostęp pracowników do pomieszczeń higieniczno-sanitarnych.

Do najczęściej stwierdzanych nieprawidłowości przy wykonywaniu przedmiotowych robót należy zaliczyć między innymi:

- brak odpowiednich lub nieużywanie przez pracowników środków ochrony indywidualnej – 21 budów (84,0%),
- prowadzenie robót budowlanych bez instrukcji bezpiecznego wykonywania robót – 17 budów (68,0%),
- brak pomieszczeń higieniczno-sanitarnych – 15 budów (60,0%),
- brak niezbędnego zabezpieczenia lub oznakowania stref i miejsc niebezpiecznych na placu budowy – 12 budów (48,0%),
- brak uprawnień kwalifikacyjnych do obsługi maszyn i innych urządzeń technicznych do robót ziemnych, budowlanych i drogowych – 11 budów (44,0%),

- brak lub niewłaściwie opracowane instrukcje dotyczące obsługi maszyn i innych urządzeń technicznych – 9 budów (36,0%),
- brak lub niewłaściwie przeprowadzony instruktaż wstępny lub stanowiskowy pracownika – 8 budów – 32,0%),
- niewyznaczenie pracownika do udzielania pierwszej pomocy – 8 budów (32,0%).

Do najczęstszych przyczyn naruszenia prawa przy wykonywaniu robót budowlanych i remontowych związanych z budową dróg, należy zaliczyć: lekceważenie przez kierownictwo robót i przedsiębiorców zagrożeń występujących na budowach, niewłaściwą organizację procesów pracy i stanowisk pracy, presję czasu realizacji budowy, zatrudnianie często przypadkowych osób nieposiadających wymaganych kwalifikacji, brak znajomości przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy.

Dla zlikwidowania stwierdzonych nieprawidłowości, inspektorzy pracy wydali **269** decyzji, które dotyczyły 941 pracowników. W tej liczbie wydanych decyzji - z uwagi na bezpośrednie zagrożenie dla życia i zdrowia pracowników wydano: **13** decyzji nakazujących wstrzymanie prac (dotyczyło – 28 pracowników) a **5** decyzji nakazywało wstrzymanie eksploatacji maszyn i urządzeń (dotyczyło 6 pracowników). Na podstawie **36** decyzji - **54** pracowników skierowano do innych robót (brak odpowiednich uprawnień kwalifikacyjnych do obsługi maszyn i urządzeń technicznych – 19 decyzji - 20 zatrudnionych; nie używanie przez 34 pracowników środków ochrony indywidualnej; - 17 decyzji).

Spośród wydanych decyzji do końca okresu sprawozdawczego zrealizowano w całości decyzje ustne (138 decyzji) oraz 90

decyzji wydanych na piśmie spośród 131 (68,7%).

Do pracodawców skierowano także 18 wniosków pokontrolnych zalecających usunięcie innych nieprawidłowości dotyczących warunków i bezpieczeństwa pracy. Do końca 2013 roku zrealizowano 8 wniosków (44,4% wydanych).

Spośród ujawnionych nieprawidłowości, **46** zostało zakwalifikowanych, jako wykroczenia przeciwko prawom pracownika, za które inspektorzy pracy ukarali mandatami **20** osób odpowiedzialnych za stwierdzone nieprawidłowości na łączną grzywnę w wysokości – **24.500** zł.

Realizacja wymienionych wyżej środków prawnych wydanych, które zrealizowane były w trybie natychmiastowym, pozwoliła na **likwidację** bezpośrednich zagrożeń dla życia i zdrowia dla **61** pracowników oraz poprawę warunków pracy i bezpieczeństwa dla **118** innych pracowników. Łącznie poprawa bezpieczeństwa pracy – na koniec okresu sprawozdawczego - nastąpiła dla **179 pracowników**, czyli dla 59,3% objętych kontrolami (302 pracowników objętych było kontrolami).

IV.
WYNIKI KONTROLI
UJĘTYCH
W PLANIE ROCZNYM

1. Wynagrodzenia i inne świadczenia ze stosunku pracy.

Problematyka wypłaty należności pracowniczych od lat należy do najbardziej newralgicznych obszarów ochrony pracy, ważnych także ze względu na swój aspekt społeczny.

Działania PIP podejmowane były zarówno w związku ze zgłaszanymi skargami oraz innymi sygnałami o naruszeniach przepisów dotyczących wypłaty świadczeń, jak i w ramach kontroli planowych – w wytypowanej grupie zakładów zróżnicowanej pod względem formy własności, wielkości zatrudnienia, czy branży.

Ocena przestrzegania przepisów w powyższym zakresie wynika więc zarówno z kontroli przeprowadzonych w ramach harmonogramu zadań OIP Kielce na 2013, jak również z kontroli skargowych dotyczących przedmiotowej problematyki oraz z innych kontroli, w których inspektorzy pracy podejmowali przedmiotowe zagadnienia.

W roku 2013 u **165** pracodawców przeprowadzono **174** kontrole tematyczne ukierunkowanych na sprawdzenie przestrzegania przepisów o wypłacie wynagrodzeń za pracę i innych świadczeń wynikających ze stosunku pracy. W zakładach tych pracę świadczyło łącznie **13.968** pracowników, w tym: 12.283 osób zatrudnionych było na podstawie stosunku pracy.

Najwięcej kontroli, bo **76** przeprowadzono w zakładach o zatrudnieniu od **10** do **49** osób (43,7%), oraz do **9** zatrudnionych – 58 kontroli (33,3%).

Kontrolami objęto: 70 jednostek bez szczególnej formy prawnej; 22 spółki z ograniczoną odpowiedzialnością; 7 gminnych samorządowych jednostek organizacyjnych; 9 spółek jawnych; 2 spółki cywil-

ne; 9 spółek akcyjnych i 46 innych jednostek.

Kontrole przeprowadzono w zakładach różnych branż, a w szczególności w zakładach należących do następujących sektorów gospodarki narodowej: przetwórstwo przemysłowe – 36 kontroli (20,7% ogólnej liczby kontroli w tym zakresie), handel i naprawy – 31 kontroli (17,8%), budownictwo – 14 (8,0%), transport i gospodarka magazynowa – 12 kontroli (6,9%), obsługa rynku nieruchomości – 10 kontroli (5,7%).

Większość kontroli spowodowana była wnoszonymi skargami pracowniczymi lub byłych pracowników zatrudnionych w tych zakładach – 112 kontroli (64,4% kontroli).

W wyniku przeprowadzonych kontroli, nieprawidłowości stwierdzono u **135** pracodawców tj. 81,8% skontrolowanych, natomiast u 30 pracodawców w zakresie wypłaty wynagrodzenia za pracę i innych świadczeń wynikających ze stosunku pracy – nieprawidłowości nie stwierdzono (18,2%).

Z przeprowadzonych kontroli wynika, że najwięcej nieprawidłowości dotyczyło następujących zagadnień:

- wypłaty wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych – 62 pracodawców (37,6%),
- niewypłacenia wynagrodzenia za pracę – 58 pracodawców (35,2%),
- niewypłacenie ekwiwalentu za urlop wypoczynkowy – 53 pracodawców (32,1%),
- niewypłacenie dodatkowego wynagrodzenia za pracę w porze nocnej – 35 pracodawców (21,2%),
- niewypłacenie ekwiwalentu za pranie i naprawę odzieży – 30 pracodawców (18,2%),

- niewypłacenie należności z tytułu podróży służbowej – 27 pracodawców (16,4%),
- niewypłacenie wynagrodzenia za urlop wypoczynkowy – 22 pracodawców (13,3%),
- niewypłacenie ekwiwalentu za używanie odzieży własnej – 21 pracodawców (12,7%),
- niewypłacenie wynagrodzenia za pracę w niedziele i święta – 20 pracodawców (12,1%).

Z przedstawionych informacji wynika, że wśród pracodawców najczęściej nieprawidłowości dotyczyło niewypłacenia wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych i niewypłacenia wynagrodzenia lub nieterminowego wypłacenia wynagrodzenia, czyli około 45,0% objętych kontrolami.

W tym miejscu należy wskazać, że w stosunku do roku 2012 zmniejszył się odsetek pracodawców, gdzie stwierdzono nieprawidłowości dotyczące niewypłacenia w całości wynagrodzenia za pracę z 35,1% w 2012r. do 29,1% w 2013r., ekwiwalentu za urlop z 43,9% w 2012 do 32,2% w 2013 r; odpraw pieniężnych z 48,2% w 2012 r do 14,3% w 2013 r i niesłusznego potrącenia z wynagrodzenia za pracę z 11,4% w 2012 r do 5,3% w 2013 r.

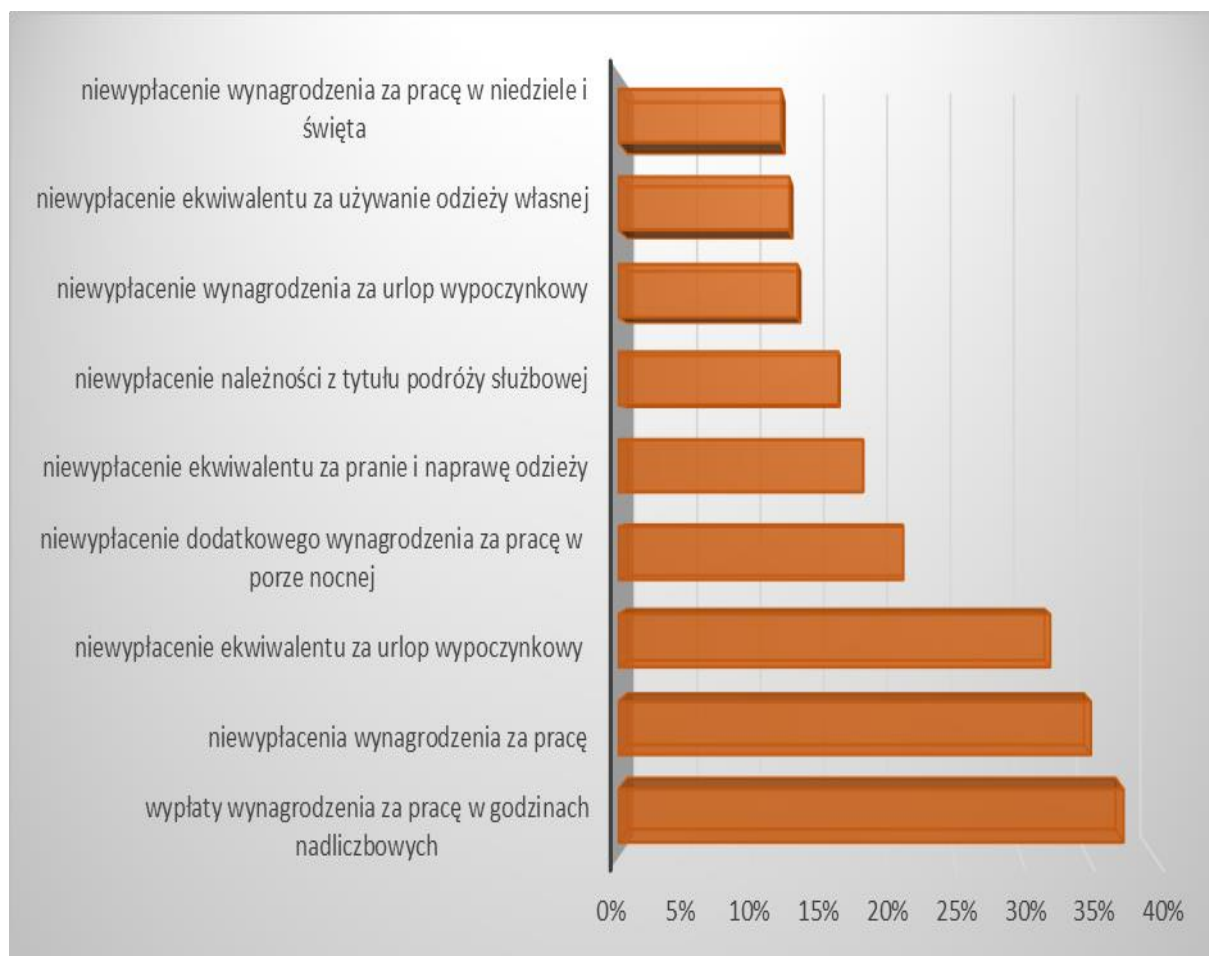
Podczas kontroli problematyki przestrzegania przepisów o wypłacie wynagrodzenia za pracę i innych świadczeń pracowniczych - przeprowadzonych w ramach zadań kontrolnych wynikających z harmonogramu pracy Okręgu na 2013 r - sprawdzono **8.180** przypadków naruszeń przepisów (7.909 to nieprawidłowości stwierdzone w wyniku kontroli wynikającej z harmonogramu pracy Okręgu i 271

to nieprawidłowości wynikające z badanych skarg). Nieprawidłowości dotyczyły dokonywanych **obliczeń i wypłaty świadczeń pracowniczych** (wynagrodzenia zasadnicze, potrącenia z wynagrodzeń, wynagrodzeń i ryczałtów za pracę w godzinach nadliczbowych, za pracę w porze nocnej, za pracę w niedziele i święta, wynagrodzenia za czas niewykonywania pracy, za który pracownik otrzymuje prawo do wynagrodzenia za pracę, za czas niezdolności do pracy, za urlop wypoczynkowy, ekwiwalentów pieniężnych za urlop wypoczynkowy, należności z tytułu podróży służbowych, odpraw z tytułu rozwiązania stosunku pracy z przyczyn nie dotyczących pracownika, odszkodowań za skrócony okres wypowiedzenia, świadczeń pieniężnych zasądzonych prawomocnym orzeczeniem sądowym).

Podczas wyżej wymienionych kontroli stwierdzono, że naruszenia przepisów o wypłacie wynagrodzeń za pracę i innych świadczeń wynikających ze stosunku pracy - stwierdzono w **1.686** przypadkach tj. 21,3% objętych analizą kontrolną (odniesienie do liczby 7.909 badanych przypadków). Wynika z tego, że w co 5-tym kontrolowanym przypadku ujawniono naruszenie przedmiotowych przepisów.

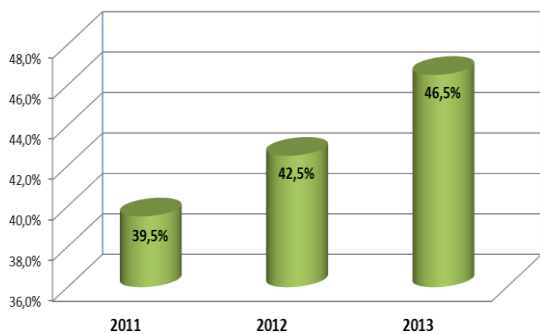
Nieprawidłowości te dotyczyły:

- niewypłacenia w całości świadczeń stwierdzono w 1.189 przypadkach, które stanowiły 70,5% liczby przypadków, w których ujawniono nieprawidłowości,
- zaniżenia lub wypłacenia po terminie należnych świadczeń pracowniczych stwierdzono w 497 przypadkach, tj. 29,5% liczby przypadków, w których ujawniono nieprawidłowości

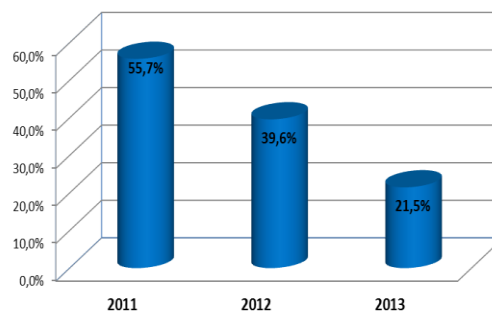
Wykres 20. Udział procentowy pracodawców naruszających przepisy o wypłacie świadczeń pracowniczych.

Wykres 21. Udział nieprawidłowości w poszczególnych rodzajach świadczeń stwierdzonych w latach 2011- 2013.

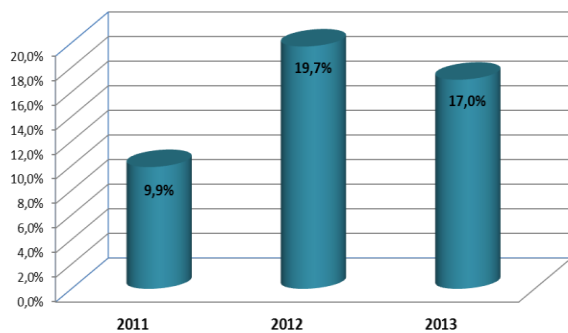
Wynagrodzenie za pracę

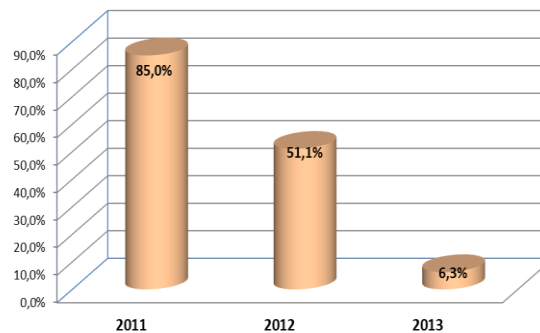
Ekwiwalent za urlop

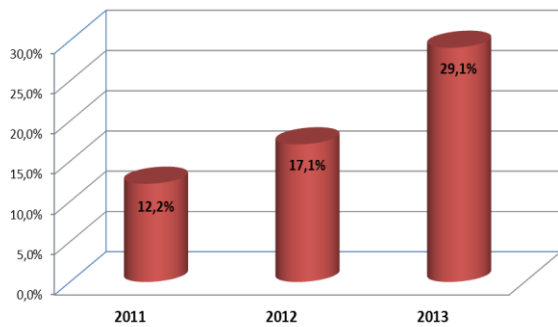
Wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych

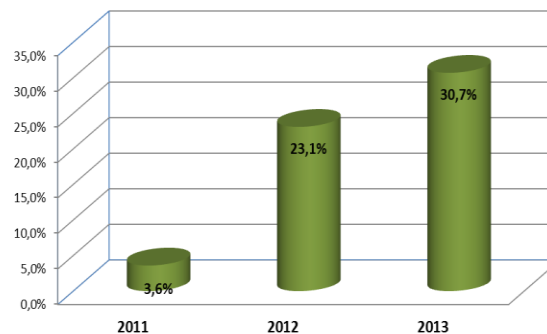
Odprawy z tytułu rozwiązania stosunku pracy

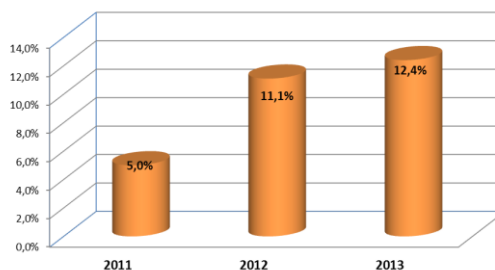
Dodatkowe wynagrodzenie za pracę w porze nocnej

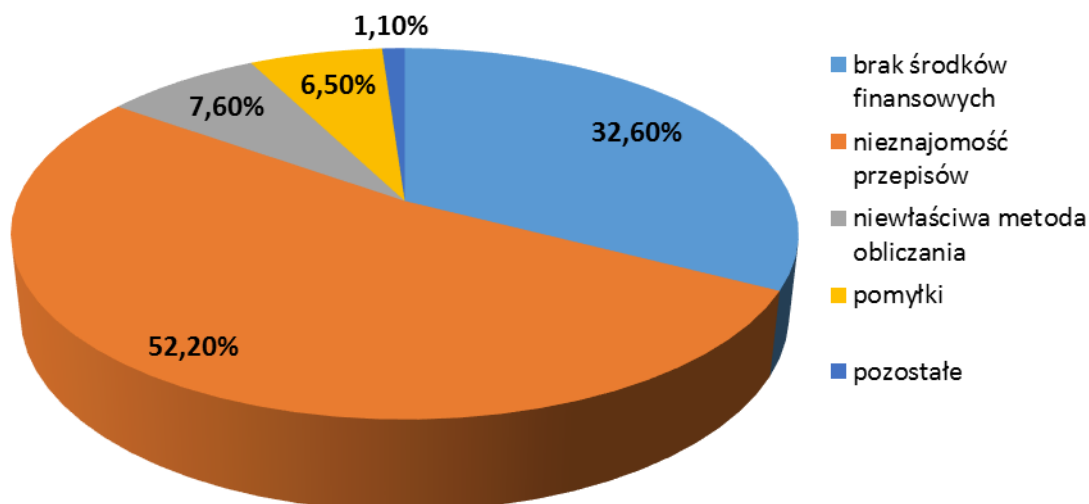
Wynagrodzenie za urlop

Wynagrodzenie za czas niezdolności do pracy

Wykres 22. Przyczyny naruszeń przepisów w zakresie wypłaty wynagrodzeń i innych świadczeń.

Do zasadniczych przyczyn naruszeń przepisów w dziedzinie ochrony wynagrodzenia za pracę należy zaliczyć: brak środków finansowych (32,6%), błędne obliczanie świadczeń spowodowane nieznajomością przepisów lub ich błędną interpretacją (7,6%) oraz niewłaściwe sposoby obliczania świadczeń, pomyłki (6,5%).

Przyczynami naruszeń prawa w zakresie wypłaty różnego rodzaju świadczeń pracowniczych w tym wynagrodzenia za pracę – była także nieznajomość przepisów płacowych i związanych z wypłatą innych świadczeń.

Dla wyegzekwowania wynagrodzeń i innych świadczeń wynikających ze stosunku pracy, w kontrolach:

- 1) dotyczących omawianego tematu wynikającego z harmonogramu zadań na 2013 r,
- 2) z badanych skarg pracowniczych,
- 3) w kontrolach, w których podejmowano problematykę wypłaty wynagrodzeń za pracę i innych świadczeń pracowniczych, inspektorzy pracy wydali:
 - **487** decyzji płacowych zobowiązujących pracodawców do wypłaty pracownikom wszelkiego rodzaju bezspornych świadczeń pieniężnych na ogólną kwotę – **8.943.501,00 zł**. Problem dotyczył **7.483** pracowników,
 - **1.013** wniosków pokontrolnych zalecających wyliczenie i wypłacenie pracownikom należnych im kwot z różnych tytułów, a które dotyczyły – **16.781** pracowników,
 - **105** poleceń płacowych, które dotyczyły **700** pracowników.

Do końca okresu sprawozdawczego pracodawcy zrealizowali:

- **246** decyzji płacowych (50,3% wydanych) na ogólną kwotę – **3.490.760,00** zł (39% nakazanej kwoty). Częściowo zrealizowano **20** decyzji na kwotę – **123.645,00** zł. Decyzje zrealizowane dotyczyły 3.468 pracowników (46,3%, którym świadczenia przysługiwały w wyniku wydanych decyzji),
- **672** wnioski pokontrolne (66,3% wniosków wydanych), które dotyczyły – **9.552** pracowników (56,9% którym świadczenia przysługiwały). Kwota wypłaconych świadczeń dla **9.552** pracowników wynosiła – **146.665,00** zł,
- **90** poleceń płacowych, które dotyczyły **588** pracowników,

Jednocześnie należy zaznaczyć, że w wyniku działań inspektorskich, podczas prowadzonych kontroli, inspektorzy pracy spowodowali, iż pracodawcy wypłacili dla **48** pracowników kwotę – **49.147,00** zł z różnego rodzaju tytułów. W tym przypadku nie zachodziła konieczność wydawania środków prawnych obligujących pracodawcę do wypłaty określonych świadczeń pracowniczych.

Tak więc **ogólna kwota** wypłaconych świadczeń z różnego rodzaju tytułów i na podstawie wymienionych wyżej środków prawnych wynosiła **3.810.217,00** zł.

Należy przy tym stwierdzić, że problem realizacji decyzji płacowych i wniosków pokontrolnych dotyczących wypłaty pracownikom wynagrodzenia za pracę i innych świadczeń pracowniczych, jest w ciągłym monitoringu inspektorów pracy i kierownictwa Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach.

Reasumując ten wątek zagadnienia stwierdzić należy, że przestrzeganie przepisów o wypłacie wynagrodzeń i innych

świadczeń wynikających ze stosunku pracy jest jeszcze w dalszym ciągu niezadowolające – mimo istniejących symptomów poprawy w tym zakresie. W związku z powyższym istnieje dalsza konieczność kontynuowania kontroli w przedmiocie przestrzegania przepisów o ochronie wynagrodzenia za pracę.

2. Kontrole czasu prowadzenia pojazdu, przerw i czasu odpoczynku oraz czasu pracy kierowców.

Od 2009r. Państwowa Inspekcja Pracy uczestniczy w realizacji *Krajowej Strategii Kontroli przepisów w zakresie czasu jazdy i czasu postoju, obowiązkowych przerw i czasu odpoczynku kierowców*. Strategia realizowana jest przez organy uprawnione do kontroli w tym zakresie (Inspekcja Transportu Drogowego, Policja, Straż Graniczna, Straż Celna).

Skargi kierowane do PIP wskazują na znaczną skalę łamania przepisów o czasie pracy przez firmy zajmujące się transportem drogowym, co może prowadzić do tragicznych w skutkach wypadków z udziałem prowadzących pojazdy, pasażerów i innych użytkowników dróg.

W okresie sprawozdawczym na terenie województwa świętokrzyskiego przeprowadzono **41** kontroli w przedmiotowym zakresie. Kontrole prowadzono przede wszystkim w zakładach małych i średnich zatrudniających do 49 pracowników. Takich kontroli było w tym okresie 37 (90,2%), a następnie w zakładach zatrudniających 50 pracowników i powyżej – 4 kontrole (9,8%).

Biorąc pod uwagę rodzaj prowadzonej działalności transportowej, liczba skontro-

lowanych zakładów przedstawia się następująco:

- międzynarodowy transport drogowy rzeczy – 17 kontroli (41,5%),
- krajowy transport drogowy rzeczy – 24 kontrole (58,5%).

W kontrolowanych zakładach eksploatowano 264 pojazdy z tachografem analogowym i 337 z tachografem cyfrowym.

Skontrolowano pracę 185 kierowców na ogólną liczbę – 23.289 dni pracy, w tym:

- 11.117 dni pracy kierowców w krajowym zarobkowym przewozie rzeczy,
- 12.172 dni pracy kierowców w międzynarodowym zarobkowym przewozie rzeczy.

Ujawnione w czasie kontroli nieprawidłowości dotyczyły między innymi:

- nieprzestrzegania przepisów dotyczących wykonywania pracy w porze nocnej. Nieprawidłowość wystąpiła w 140 przypadkach i dotyczyła 195 dni,
- nie przestrzegano obowiązku odbierania od kierowców oświadczenia o zatrudnieniu lub niezatrudnieniu u innego pracodawcy. Nieprawidłowość wystąpiła w 92 przypadkach,
- nie zapewnienie kierowcom odpoczynku dziennego. Nieprawidłowość wystąpiła w 71 przypadkach,
- nie zapewniano wymaganej przerwy przy prowadzeniu pojazdu przez okres dłuższy niż 4,5 godziny. Nieprawidłowość wystąpiła w 55 przypadkach,
- przekroczenie dziennego limitu czasu jazdy miało miejsce w 32 przypadkach,
- nie zapewniono kierowcom tygodniowego odpoczynku w 18 przypadkach,
- nieprawidłowe prowadzenie ewidencji czasu pracy odnotowano w 13 kontrolowanych zakładach.

Do najczęstszych przyczyn naruszenia prawa w zakresie czasu prowadzenia pojazdów, przerw i czasu odpoczynku kierowców, należy zaliczyć między innymi:

- brak należytej staranności kierowców w zakresie obsługi urządzeń rejestrujących poszczególne rodzaje okresów aktywności – także w zakresie uzyskiwania wydruków z tachografów cyfrowych w dniu wykonania przewozu drogowego, w którym wystąpiły nieprawidłowości,
- brak należytej staranności kierowców w zakresie odpowiedniego ręcznego opisanie analogowych wykresówek tachografów w dniach, w którym wystąpiły nieprawidłowości dotyczące czasu prowadzenia pojazdu, przerw w pracy lub okresów odpoczynku oraz brak ich odpowiedniego umotywowania,
- brak odpowiedniego nadzoru ze strony pracodawców nad wykonywaniem przez kierowców obowiązków wymienionych wyżej,
- brak dostatecznej znajomości przepisów dotyczących czasu pracy kierowców przez pracodawców lub osoby kierujące pracownikami.

Należy wskazać, że najwięcej naruszeń przepisów - w zakresie objętym kontrolami - stwierdzono w małych zakładach zatrudniających do 10 pracowników. W większych podmiotach gospodarczych (jednostkach transportowych) liczba stwierdzanych nieprawidłowości jest znacznie mniejsza, ponieważ zatrudniają one na stanowiskach merytorycznych kadrę wykwalifikowaną w zakresie eksploatacji pojazdów samochodowych. Osoby te rozliczając kierowców z czasu pracy na bieżąco podejmowały działania mające na celu wyeliminowanie ujawnianych niepra-

widłowości dotyczące czasu jazdy, okresów odpoczynków i przerw w pracy.

Dla zlikwidowania stwierdzonych w czasie kontroli nieprawidłowości oraz w celu ich wyeliminowania w przyszłej działalności badanych jednostek transportowych, inspektorzy pracy wydali stosowne środki prawne, które spowodowały doprowadzenie stanów sprzecznych z prawem do zgodności z nimi.

I tak - wydano:

- 1) **52** decyzje dotyczące uregulowania problemów związanych z bezpieczeństwem i higieną pracy (ryzyko zawodowe, szkolenia w dziedzinie bhp). Na dzień zakończenia okresu sprawozdawczego zrealizowano 28 decyzji, czyli 53,9%,
- 2) **293** wnioski w wystąpieniach pokontrolnych zobowiązujących pracodawców do wykonania innych obowiązków z zakresu zagadnień prawa pracy (przestrzeganie przepisów o wypłacie wynagrodzeń za pracę i innych świadczeń wynikających ze stosunku pracy). Działania te doprowadziły do wypłaty 513 pracownikom kwoty – 170.502,00 zł tytułem wynagrodzenia za pracę,
- 3) **6** poleceń dotyczących wypłaty pracownikom innych świadczeń pracowniczych,
- 4) **38** decyzji nakładając kary pieniężne na łączną kwotę – **188.900,00 zł**, przy czym:
 - w 24 przypadkach (63,2%) pracodawcy dokonali wpłaty kary pieniężnej w całości w kwocie – 100.080,00 zł,
 - w 4 przypadkach rozłożono spłatę należności wynikającą z decyzji na 4 do 10 rat, których spłata przebiega w terminie – w sumie spłacono

kwotę – 22.630 zł z kwoty – 40.450 zł,

- w 2 przypadkach pracodawcy złożyli skargi do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Kielcach od decyzji nakładających kary pieniężne w łącznej kwocie – 11.000 zł,
 - w 2 przypadkach należność w kwocie 19.650 zł została wyegzekwowana przez urząd skarbowy,
 - w pozostałych 3 przypadkach decyzję o nałożeniu kary pieniężnej w kwocie 27.500 zł nie są jeszcze wymagalne.
- 5) za nieprawidłowości mające znamiona wykroczeń przeciwko prawom pracownika, inspektorzy pracy ukarali 20 odpowiedzialnych pracodawców karami grzywny w łącznej wysokości – 26.000,00 zł.

Z przedstawionych ustaleń wynika, że w dalszym ciągu istnieje potrzeba prowadzenia kontroli w przedmiotowych zagadnieniach, ponieważ stwierdzone nieprawidłowości były znaczne, a determinują one także problem bezpieczeństwa na drogach publicznych.

3. Spełnianie wymagań zasadniczych i minimalnych dla maszyn do obróbki drewna.

Inspektorzy pracy dokonali oceny przestrzegania przez pracodawców przepisów *rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002 r w sprawie minimalnych wymagań dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy w zakresie użytkowania maszyn przez pracowników podczas pracy*. Kontrole prowadzone były w zakładach, w których użytkowane były

maszyny do obróbki drewna (zakłady stolarskie oraz firmy eksploatujące obrabiarki do drewna. Działania te realizowane były w ramach *nadzoru rynku*.

Kontrole spełniania wymagań zasadniczych i minimalnych dla maszyn do obróbki drewna przeprowadzono w **10** zakładach pracy o zatrudnieniu **132** pracowników. W zależności od liczby zatrudnionych kontrole przeprowadzono:

- w 5 zakładach o zatrudnieniu od 1 do 9 pracowników,
- w 5 zakładach o zatrudnieniu od 10 do 49 pracowników,
- w 2 zakładach o zatrudnieniu od 50 do 249 pracowników.

Kontrole przeprowadzono w zakładach związanych:

- z przetwórstwem przemysłowym – 7 zakładów,
- z handlem i naprawami – 2 zakłady,
- z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi – 1 zakład.

Podczas przeprowadzonych kontroli ocenie poddano 53 maszyny do obróbki drewna, w tym: pilarki (tarczowe, taśmowe, wielosiłowe, obrzynarki, formotowe), strugarki grubiarki, strugarki wyrówniarki, frezarki dolnowrzecionowe, szlifierki taśmowe, dłutownice łańcuszkowe, wiertarki poziome, czopiarki, strugarki czterostronne. Najstarsze użytkowane maszyny wyprodukowane zostały w latach 60-tych, a część z nich pochodzi z lat 70-tych i 80-tych. Były także maszyny wyprodukowane po 2000 roku.

Do maszyn objętych kontrolą wniesiono wiele zastrzeżeń, co do spełnienia przez nie wymogów w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy. Zastrzeżenia dotyczyły 45 maszyn tj. 85,0% objętych kontrolą. Były one następujące:

- niewłaściwe urządzenia ochronne – 10 maszyn (problem dotyczył 91 pracowników),
- nieprawidłowości dotyczące elementów sterowniczych – 5 maszyn (dotyczy 20 pracowników),
- brak dostępu pracowników do instrukcji użytkowania maszyny – 4 maszyn (problem dotyczył 20 pracowników).

Jak wskazano wyżej 85,0% maszyn (45 maszyn) objętych kontrolami posiadało niewłaściwe urządzenia ochronne lub ich całkowity brak. Wystąpiły również przypadki eksploatacji maszyn bez odpowiednich urządzeń zaciskowych i dociskowych, z niesprawnymi zapadkami przeciwozrutowymi lub z niesprawnymi urządzeniami do hamowania napędu. Były także przypadki eksploatacji maszyn nie posiadających odpowiednio opisanych elementów sterowniczych mających wpływ na bezpieczeństwo obsługi.

Do najczęstszych przyczyn naruszeń prawa należy także zaliczyć:

- lekceważenie zagrożeń występujących w zakładzie,
- nieznaną przepisy prawa pracy, w tym przepisów dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy,
- nierzetelne wypełnianie obowiązków przez osoby realizujące w zakładzie zadania służby bhp.

Dla wyeliminowania stwierdzonych nieprawidłowości, inspektorzy pracy wydali **74** decyzje, które dotyczyły 187 pracowników. Do końca okresu sprawozdawczego zrealizowano 51 decyzji, co stanowiło 69,0% wydanych ogółem.

Poprzez działania kontrolne i prawne uzyskano następujące **efekty**:

- **6** pracodawców przeprowadziło prawidłową ocenę dostosowania maszyn do obróbki drewna do minimalnych wy-

- magań bezpieczeństwa (60,0% pracodawców),
- **45** maszyn dostosowano do minimalnych wymagań bezpieczeństwa (84,9% maszyn objętych oceną).
 - warunki pracy stały się bardziej bezpieczne dla **131** pracowników tj prawie wszystkich zatrudnionych w kontrolowanych zakładach.

Realizując kontrole związane z niniejszym tematem, inspektorzy pracy potwierdzili utrzymywanie się tendencji zwykłej w liczbie pracodawców podejmujących działania dostosowawcze maszyn i urządzeń do minimalnych wymagań bezpieczeństwa.

Kontrole spełniania zasadniczych wymagań przez maszyny, urządzenia techniczne środki ochrony indywidualnej, wprowadzone do obrotu po wejściu Polski do UE, przeprowadzono w **25** zakładach pracy, które zatrudniały łącznie 3634 pracowników. Podczas tych kontroli poddano ocenie **26** typów wyrobów na zgodność

wykonania z wymaganiami dyrektyw UE 2006/42/WE dla maszyn (lub wcześniejszej 98/37/WE) i 89/686/EWG dla środków ochrony indywidualnej. Wśród tych wyrobów było: 12 modeli środków ochrony indywidualnej (w tym 10 ochronników słuchu) oraz 14 typów maszyn, w tym 12 obrabiarek do drewna (szczególnie niebezpiecznych i wypadkogennych). Nieprawidłowości odnotowano w przypadku **22** wyrobów, w tym **10** ochron osobistych i **12** maszyn. Wyroby pozytywnie ocenione pochodziły: 2 środki ochrony indywidualnej – z Polski oraz 2 maszyny – z Austrii. Negatywnie ocenione wyroby spoza obszaru UE (8) pochodziły z Brazylii, Meksyku, Tajwanu i najwięcej z Chin (4). Wyroby pochodzące z terenu unijnego, które wiązały się z negatywnym wynikiem kontroli, zostały wyprodukowane w: Austrii, Belgii, Hiszpanii, Szwecji, Słowenii, Włoszech i najwięcej w Polsce (8). Stwierdzone we wszystkich przypadkach nieprawidłowości dotyczyły:

Rodzaj nieprawidłowości w wyrobach skontrolowanych na terenie OIP-Kielce	Liczba wyrobów skontrolowanych		Liczba wyrobów z uchybieniami	
	w tym:		w tym:	
	ŚOI*	maszyn	ŚOI*	maszyn
Brak lub nieprawidłowe oznakowanie CE	26		4	
	12	14	1	3
Brak lub nieprawidłowa deklaracji zgodności	17		12	
	3	14	2	10
Nieprawidłowości związane z udziałem/brakiem udziału jednostki notyfikowanej tylko w przypad-	4		1	
	2	2	1	0
Niezgodność z zasadniczymi wymaganiami w zakresie:	26		5	
	12	14	0	5
- braku lub niewłaściwego oznakowania – identyfikacji, piktogramów itp.	26		9	
	12	14	2	7
- nieprawidłowości związanych z instrukcjami użytkownika wyro-	26		14	
	12	14	2	12

* - **ŚOI** – skrót od **środki ochrony indywidualnej**

Uchybienia rzutujące na bezpieczeństwo eksploatacji wyrobów najczęściej dotyczyły treści instrukcji ich użytkowania, w których brakowało głównie informacji wymagalnych normami zharmonizowanymi z dyrektywami UE nowego podejścia (53,8% z ogółu ocenianych) oraz oznakowania tych wyrobów piktogramami czy napisami ostrzegawczymi, w tym wyrażonymi w językach obcych, a nie w języku polskim (34,6% z ogółu). W stosunku do roku 2012 odsetek tych nieprawidłowości był mniejszy.

Z wszystkich dostępnych u użytkowników i ocenionych deklaracji zgodności 70,5% posiadało błędy popełnione przez producenta, co sugerowało niewłaściwie przeprowadzoną procedurę sprawdzenia poprawności wykonania tych wyrobów wg dyrektyw nowego podejścia. Podobnie jak w roku poprzedzającym okres sprawozdawczy – prawie co trzecia maszyna posiadała wadliwą konstrukcję ochron elementów ruchomych i niebezpiecznych. Nie stwierdzono nieprawidłowej konstrukcji środków ochrony indywidualnej.

Przyczyn ujawnionych nieprawidłowości należy upatrywać głównie w istniejących jeszcze brakach dostatecznej wiedzy na temat wymagań stawianych dyrektywami nowego podejścia – zarówno u producentów, dostawców, jak i u użytkowników nowych wyrobów. Podmioty te przywiązywały większą wagę do przeznaczenia i zastosowania wyrobu niż do spełniania określonych wymagań bezpieczeństwa.

W przypadku ww. 22 wyrobów negatywnie ocenionych przeprowadzono następujące działania:

- 8 negatywnych wyników kontroli przekazano do innych OIP celem usunięcia nieprawidłowości przez podmioty mające siedzibę wg właściwości miejscowej PIP i wprowadzające te wyroby na rynek polski (z czego 1 maszynę dostosowano już do zasadniczych wymagań, a 4 środki ochronne zostały objęte korektami w dłuższym przedziale czasowym z uwagi na logistycznie skomplikowany zasięg wymagalnych zmian oznakowania i treści instrukcji z uwzględnieniem wielojęzyczności tych dokumentów),
- nieprawidłowości przy 1 obrabiarce do drewna świętokrzyskiego producenta zostaną usunięte w 2014r. – obecnie podjęty został proces certyfikacji tego wyrobu,
- uchybienia związane z 13 pozostałymi wyrobami zostały w całości usunięte w 2013r., w tym szczególnie istotne zagrożenia wypadkowe od elementów ruchomych.

W 2013r. do OIP-Kielce przekazano z innych Okręgów negatywne wyniki ocen 5-ciu maszyn i urządzeń technicznych. W przypadku 4 – producenci/ich przedstawiciele usunęli nieprawidłowości obejmujące głównie uzupełnienie instrukcji użytkownika o brakujące informacje, poprawę oznakowania maszyn piktogramami (w tym znakami CE oraz L_{WA}) oraz przekazania poprawnych deklaracji zgodności. Działania naprawcze w przypadku 1 maszyny zostały rozpoczęte w grudniu 2013r. (kontrolą u użytkownika) i mają być zakończone w czasie 3-miesiący.

W 2013r. podlegały ocenie działania naprawcze eliminujące nieprawidłowości w wyrobach zastrzeżonych w 2012r. – wówczas niezakończonych działań korygują-

cych błędy. Sprawdzono przeprowadzone korekty w przypadku 5 takich wyrobów stwierdzając:

- zainstalowanie listwy bezpieczeństwa przy drzwiach myjni, która wyeliminowała dostęp do wewnętrznych elementów ruchomych podczas ich pracy, uzupełnienie instrukcji użytkowania urządzenia i poprawienie deklaracji zgodności,
- zmianę konstrukcji i/lub zainstalowanie brakujących osłon elementów ruchomych 2 przenośników zgrzeblowych do żużla, uzupełnienie instrukcji ich użytkowania i poprawienie deklaracji zgodności u 5 użytkowników tych urządzeń,
- sporządzenie poprawnej deklaracji zgodności i uzupełnienie instrukcji użytkowania piły rozbiorowej do mięsa EFA,
- wycofanie z obrotu w całej hiszpańskiej GRUPIE CELSA ubrań ochronnych dla hutnika CAESAR marki PROTEK z uwagi na złożone wcześniej uwagi do tego typu odzieży.

Realizując działania kontrolne związane z nadzorem rynku należy zauważyć nasilający się w ostatnich latach trend, mający na celu dobrowolną eliminację nieprawidłowości przy wyrobach wprowadzanych do obrotu przez stronę, której przedłożono określone uwagi. Działania takie zbliżają obszar czynności kontrolno-nadzorczych inspektora pracy do działań mających charakter prewencyjny, co jest zgodne z założeniami polityki PIP łączenia kontroli i prewencji.

4. Bezpieczeństwo chemiczne w zakładach pracy.

Celem kontroli była ocena poziomu przestrzegania przez pracodawców prze-

pisów dotyczących technicznego bezpieczeństwa pracy przy wytwarzaniu i stosowaniu substancji chemicznych i ich mieszanin, z uwzględnieniem zagrożeń związanych z możliwością wystąpienia w miejscu pracy atmosfery wybuchowej i zagrożeń czynnikami rakotwórczymi, czy mutagennymi oraz w celu eliminacji stwierdzonych nieprawidłowości.

Kontrole w powyższym zakresie przeprowadzono w 5 zakładach pracy zatrudniających ogółem 1.709 pracowników, w tym: 714 kobiet. Spośród zatrudnionych – 100 osób pracowało w kontakcie z czynnikami chemicznymi, w tym: 45 kobiet. W miejscach, w których istnieje możliwość wystąpienia atmosfery wybuchowej pracę wykonywało 16 osób.

Kontrole przeprowadzono w niżej wymienionych zakładach:

W czasie prowadzonych kontroli stwierdzono – między innymi – następujące nieprawidłowości w zakresie problemów objętych kontrolą:

- we wszystkich jednostkach objętych kontrolą stwierdzono nieprawidłowości przy stosowaniu niebezpiecznych substancji i mieszanin chemicznych. W zakładach tych mogła wystąpić także atmosfera wybuchowa, Dotyczyło to 61 osób,
- w 1 z zakładów nie dokonano i nie udokumentowano oceny ryzyka zawodowego występującego na stanowiskach: ślusarz, spawacz, malarz, piaskarz, projektant. W 2 przypadkach nie uwzględniono w ocenie ryzyka zawodowego wszystkich zagrożeń wynikających z występowania czynników chemicznych. Dotyczyło to 25 pracowników,
- nie przeprowadzono pomiarów lub je pominięto badań szkodliwych czynni-

- ków chemicznych w środowisku pracy. Powyższe dotyczyło 77 pracowników,
- w 1 zakładzie nie prowadzono na bieżąco rejestru wyników badań i pomiarów czynników chemicznych występujących na stanowiskach pracy (benzen, toluen, ksylen, tlenek żelaza, tlenek azotu, dwutlenek azotu, tlenek węgla, mangan)
- we wszystkich zakładach nie ustalono wykazu prac szczególnie niebezpiecznych,
- w 3 zakładach brak było instrukcji dotyczącej postępowania z materiałami szkodliwymi dla zdrowia i niebezpiecznymi,
- brak wentylacji mechanicznej w pomieszczeniu magazynu chemicznego,
- we wszystkich zakładach stwierdzono nieprawidłowości związane z magazynowaniem chemikaliów (magazynowano różne produkty łatwopalne obok siebie).

Praktycznie we wszystkich zakładach ujawniono nieprawidłowości, których utrzymywanie mogło przynieść negatywne skutki dla życia, a nawet zdrowia pracowników.

Dla ich wyeliminowania i zapewnienia stanu warunków i bezpieczeństwa pracy w stanie gwarantującym bezpieczeństwo zatrudnionych, inspektorzy pracy wydali następujące środki prawne:

- **47** decyzji, w tym 4 ustne, z których zrealizowano – 45 (95,7%); pozostałe były w trakcie realizacji,
- **10** wniosków zawartych w wystąpieniach, które zostały zrealizowane.

Wydane decyzje dotyczyły między innymi:

- stanowisk, procesów pracy i procesów technologicznych (15),
- magazynowania i składowania (8),

- czynników szkodliwych, uciążliwych oraz środków ochrony indywidualnej (8),
- innych zagadnień bhp (8),
- przygotowania do pracy (6),
- wentylacji w pomieszczeniach pracy (1).

Realizacja wydanych wyżej środków prawnych, pozwoliła na poprawę warunków i bezpieczeństwa pracy dla **498** zatrudnionych (29,1% ogółu zatrudnionych w badanych zakładach), w tym dla **81**, czyli 69,2% zatrudnionych w warunkach szkodliwych i niebezpiecznych (116).

5. Bezpieczeństwo i higiena pracy przy pozyskiwaniu i zrywce drewna.

Celem kontroli była kompleksowa ocena stanu przestrzegania przepisów prawa pracy, w tym przepisów bhp w procesie pozyskiwania drewna, z uwzględnieniem poprawności doboru stosowanych przez pracowników środków ochrony indywidualnej. Ocena obejmowała również działania zakładów w kierunku eliminacji zagrożeń, działań profilaktycznych oraz prawnej ochrony pracy. W powyższym zakresie kontrolowane były zakłady usług leśnych.

W okresie sprawozdawczym na terenie działania Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach przeprowadzono kontrole zakładów usług leśnych działających w obrębie trzech nadleśnictw. Kontrolą objęto **22** zakłady zatrudniające **69** pracowników zatrudnionych na podstawie umowy o pracę, 2 osoby na podstawie umów cywilnoprawnych, 8 jednoosobowych podmiotów gospodarczych, jako podwykonawców oraz 5 firm podwykonawców wieloosobowych.

Umowy zawierane przez nadleśnictwa z zakładami usług leśnych określają w sposób szczegółowy obowiązki wykonawców robót tj. zakładów usług leśnych między innymi w zakresie: wykonywania prac zgodnie z obowiązującą w Lasach Państwowych technologią i przepisami szczegółowymi, przestrzegania przepisów bhp wynikających z przepisów prawa pracy, wyznaczania koordynatorów – w przypadkach pracy na powierzchni – więcej niż jednego wykonawcy (podwykonawcy).

Inspektor pracy stwierdził, że w większości kontrolowanych podmiotów przestrzegane były przepisy prawa pracy, w tym w szczególności w zakresie:

- przygotowania do pracy (posiadanych kwalifikacji, uprawnień i szkoleń bhp) do eksploatacji specjalistycznego sprzętu (do obsługi ciągników i innego technicznego sprzętu, żurawi montowanych na pojazdach itp),
- wyposażenia w środki ochrony indywidualnej oraz odzież i obuwie robocze,
- wyznaczania stanowisk pracy i ich zabezpieczenia przed dostępem osób nieuprawnionych,
- sposobów pozyskiwania drewna i nadzoru nad pracami niebezpiecznymi, składowania drewna, lokalizacji mygieł i stosów drewna,
- stanu technicznego maszyn i sprzętu do pozyskiwania drewna (ciągniki specjalistyczne, przyczepy z zamontowanym żurawiem, ciągniki rolnicze z wciągarkami i płytami oporowymi montowanymi na podnośniku),
- a także wyposażenia pracowników w posiłki profilaktyczne i napoje.

Brak było także zasadniczych uwag do spełniania innych wymagań określonych przepisami prawa pracy, a w szczególności w zakresie: czasu pracy, poddawania

pracowników szkoleniu wstępnemu bhp i ewidencji z tym związanej oraz badaniom lekarskim profilaktycznym, czy w zakresie nawiązywania i rozwiązywania stosunku pracy oraz prowadzenia dokumentacji osobowej.

Natomiast w wąskim zakresie ujawniono:

- braki w pełnym zaopatrzeniu 59 świadczących pracę (66,3%) w niektóre środki ochrony indywidualnej lub mimo posiadania nie stosowania ich przez pracowników,
- w jednym zakładzie (4,5% objętych kontrolami) pracodawca pozyskiwał drewno jednoosobowo, co było niezgodne z wymaganą technologią prac,
- 34 osoby wykonywało swoje zadania z naruszeniem przepisów o szkoleniach w zakresie bhp – bez aktualnych szkoleń 38,2% świadczących pracę),
- 17 osób świadczyło swoje zadania bez aktualnych zaświadczeń lekarskich (upłynęły terminy ich ważności) – 19,1%,
- 8 pracodawców nie realizowało zadań służby bhp w żaden przewidziany przepisami sposób (36,4%).

Do zasadniczych przyczyn stwierdzonych nieprawidłowości przy wykonywaniu prac związanych z pozyskiwaniem i zrywką drewna należy zaliczyć:

- brak fachowego przygotowania pracodawców do rodzaju prowadzonej działalności,
- odczuwalny brak ludzi do pracy w leśnictwie, w tym fachowców posiadających duże doświadczenie zawodowe do wykonywania przedmiotowych prac,
- brak właściwej kontroli i nadzoru ze strony służby leśnej nad prowadzonymi pracami.

Mimo tych uwag z roku na rok następuje sukcesywna poprawa w zakresie spełniania wymagań dotyczących warunków oraz bezpieczeństwa pracy przy pozyskiwaniu i zrywce drewna.

W wyniku przeprowadzonych nieprawidłowości zastosowano następujące środki prawne:

- wydano **154** decyzje, w tym 1 decyzja nakazywała wstrzymanie prac, 1 decyzja nakazywała wstrzymanie eksploatacji maszyn i urządzeń, 7 decyzji zakazywało wykonywania określonych prac,
- skierowano do pracodawców **111** wniosków pokontrolnych.

Za popełnienie **8** wykroczeń, inspektorzy pracy ukarali mandatami **4** osoby na łączną kwotę **4.400** złotych. Zastosowano także **2** środki wychowawcze.

Pracodawcy zrealizowali na koniec okresu sprawozdawczego 118 decyzji (77,0% wydanych) i 74 wnioski (67,0% wydanych).

Podjęte działania prawne przyniosły następujące efekty w zakresie eliminowania zagrożeń dla życia i zdrowia zatrudnionych:

- 40 pracowników poddano wymaganemu szkoleniu w zakresie bhp,
- 11 pracowników poddano ponownemu badaniu lekarskiemu profilaktycznemu,
- 6 pracowników poinformowano o istniejącym ryzyku zawodowym,
- 43 pracownikom zapewniono w butach wkładki przeciwprzebieciowe lub odpowiednie buty i inne środki ochrony osobistej i związane z odzieżą ochronną,,
- poprawa stanu technicznego maszyn oraz zmiany w sposobie prowadzenia prac zrywkowych i ścinkowych spowodowała wyeliminowanie zagrożeń

związanych z ich eksploatacją (dotyczy - 15 osób),

- wyeliminowano z eksploatacji 3 ciągniki rolnicze i inne nie mające wymaganych zabezpieczeń (3 osoby),

Reasumując stwierdzić należy, że poprawa bezpieczeństwa pracy przy pozyskiwaniu i zrywce drewna nastąpiła dla **61** osób (77,2% świadczących pracę).

V.

**WYNIKI KONTROLI
ZREALIZOWANYCH
W RAMACH TEMATÓW
STAŁYCH.**

1. Analizowanie okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy.

Istotnym aspektem działalności PIP w obszarze bezpieczeństwa pracy jest badanie okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy, a także kontrola stosowania środków zapobiegających tym wypadkom. Szczególną uwagę inspektorzy pracy zwracali nadal na problematykę oceny ryzyka zawodowego – podstawowego elementu systemowego zarządzania bezpieczeństwem w miejscu pracy.

W okresie sprawozdawczym inspektorzy pracy zbadali okoliczności i przyczyny **44** zgłoszonych wypadków przy pracy. W wypadkach tych poszkodowanych zostało **45** osób, w tym **9** ze skutkiem śmiertelnym, a **21** osób doznało ciężkiego uszkodzenia ciała.

W stosunku do roku 2012 liczba zbadanych wypadków przy pracy zmniejszyła się o 1, czyli o 2,3%.

Z danych sprawozdawczych wynika, że zmniejszyła się także liczba osób poszkodowanych w zaistniałych i badanych przez inspektorów pracy wypadkach. W roku 2013 było ich – 45, czyli o 10 mniej niż w roku 2012 (mniej o 18,2%). Zmniejszyła się - w stosunku do roku 2012 liczba

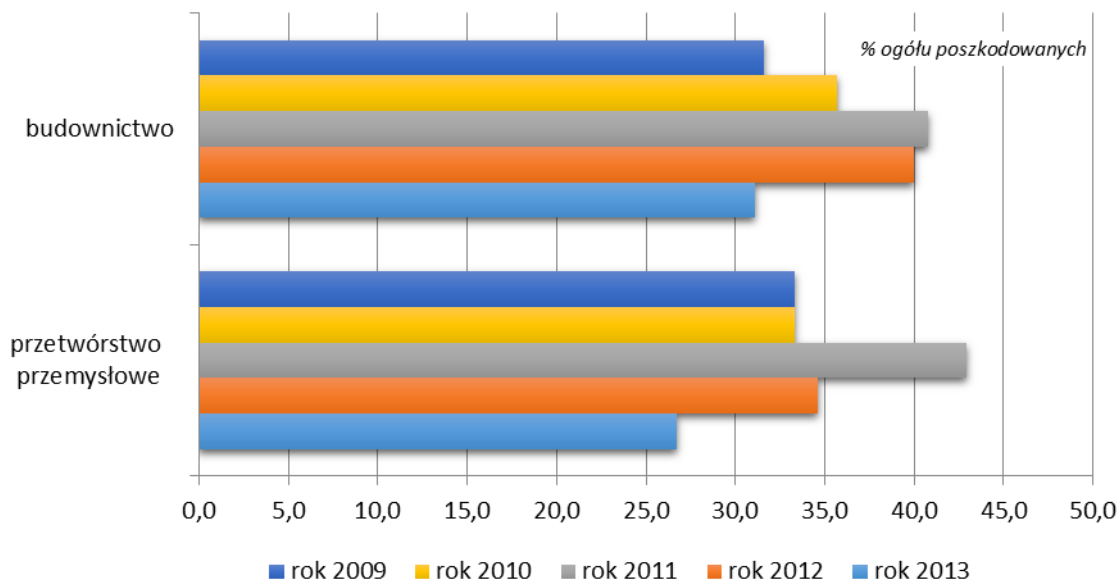
wypadków zbiorowych o 77,5% (2012 – 8, 2013 – 1), oraz liczba poszkodowanych w wypadkach zbiorowych – o 88,9% (2012 – 18, 2013 - 2).

Zwiększyła się natomiast liczba zaistniałych wypadków śmiertelnych. W roku 2012 było ich – 6, a w roku sprawozdawczym – 9 (wzrost o 50,0%). W roku sprawozdawczym nastąpiło także zwiększenie liczby poszkodowanych w wypadkach skutkujących ciężkimi uszkodzeniami ciała, których było 21 (w roku 2012 – 20 wypadków). Zarówno w roku 2012, jak i 2013 nie odnotowano poszkodowanych z ciężkimi uszkodzeniami ciała w wypadkach zbiorowych.

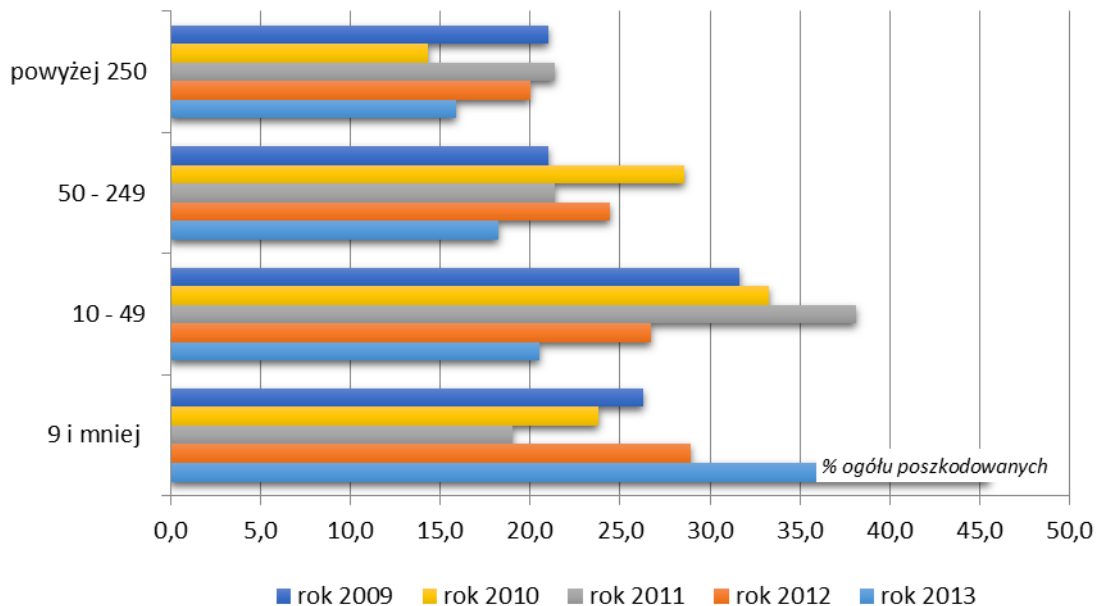
W okresie sprawozdawczym zmniejszyła się zdecydowanie, a więc o 48,3% liczba poszkodowanych z lekkimi obrażeniami ciała – w roku 2012 było ich – 29, a w roku 2013 – 15.

Z przedstawionej analizy wynika, że w roku 2013 nastąpił spadek liczby wypadków zgłoszonych i zbadanych oraz zmniejszyła się liczba osób poszkodowanych w stosunku do roku 2012. Nastąpił jednak wzrost zarówno liczby wypadków ze skutkiem śmiertelnym, jak i liczby osób poszkodowanych z ciężkimi uszkodzeniami ciała, a więc wypadków groźnych w skutkach dla życia i zdrowia.

Wykres 23. Liczba poszkodowanych w wypadkach w zakładach wg branż.

Wykres 24. Liczba poszkodowanych w wypadkach w zakładach wg zatrudnienia.

Najwięcej wypadków przy pracy odnotowano:

- w budownictwie – 14 poszkodowanych (31,1% liczby poszkodowanych), w

tym: 4 osoby poniosły śmierć i 4 doznały ciężkich obrażeń ciała,

- w przetwórstwie przemysłowym – 12 poszkodowanych (26,7% liczby po-

szkodowanych), w tym: 1 osoba ze skutkiem śmiertelnym, a 9 osób z ciężkimi obrażeniami ciała.

Wypadki przy pracy miały miejsce w zakładach:

- o zatrudnieniu do 9 pracowników – 20 wypadków (45,5%), gdzie śmierć poniosło 6 osób, a 8 doznało ciężkich obrażeń ciała,
- o zatrudnieniu od 10 do 49 pracowników – 9 wypadków (20,5%), w których śmierć poniosła 1 osoba, a 4 doznały ciężkich obrażeń ciała,
- o zatrudnieniu od 50 do 249 osób – 8 wypadków (18,2%), w wyniku których 1 osoba zmarła, a 4 doznały ciężkich obrażeń ciała,
- o zatrudnieniu powyżej 250 osób – 7 wypadków (15,9%), gdzie 1 osoba poniosła śmierć, a 5 doznało ciężkich obrażeń ciała.

Z powyższego wynika, że najczęściej wypadków odnotowano w zakładach małych o zatrudnieniu do 9 pracowników, w których miała miejsce więcej niż połowa wypadków śmiertelnych (66,7%).

Według formy własności podmiotu, wypadki miały miejsce w zakładach:

- prywatnych krajowych – 36 wypadków, gdzie poszkodowanych było 37 osób, w tym: 9 osób poniosło śmierć, a 16 doznało ciężkich uszkodzeń ciała,

- prywatnych zagranicznych – 3 wypadki. We wszystkich tych wypadkach było 3 poszkodowanych, którzy doznali ciężkich uszkodzeń ciała,
- własność prywatna mieszana – 3 wypadki, w których było 3 poszkodowanych, w tym: 1 osoba doznała ciężkiego uszkodzenia ciała, a 2 osoby doznały lekkich obrażeń,
- własność komunalna – 2 wypadki, w wyniku których 2 osoby były poszkodowane, w tym: 1 osoba doznała ciężkich uszkodzeń ciała, a 1 lekkich obrażeń.

Najliczniejszą grupę poszkodowanych stanowili:

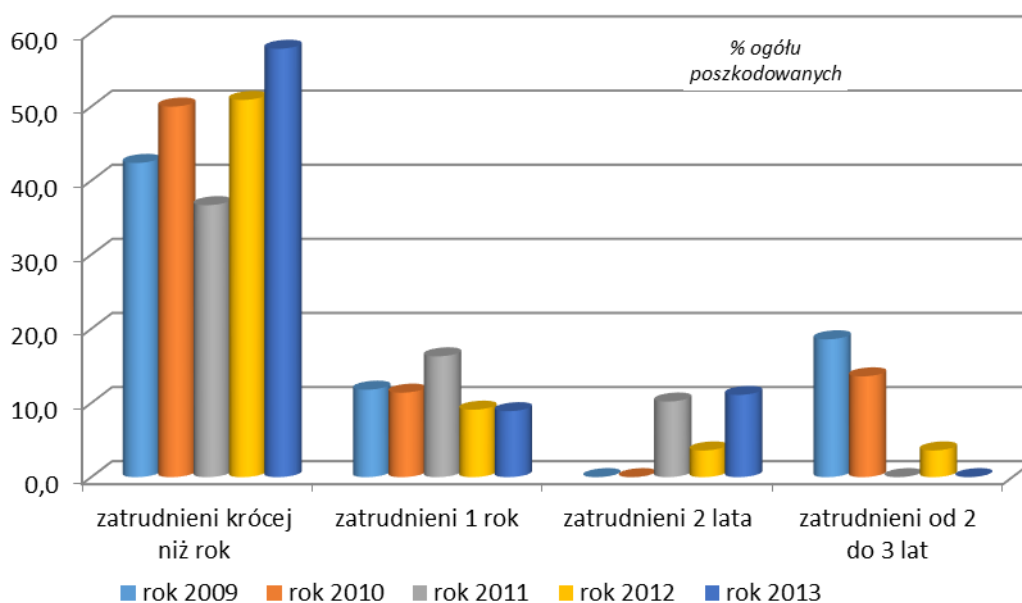
- robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy – 20 osób (44,4%),
- pracownicy zatrudnieni przy pracach prostych – 10 osób (22,2%),
- operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń – 8 osób (17,8%).

Najczęściej wypadkom przy pracy ulegali pracownicy o krótkim stażu pracy w zatrudnieniu:

- do 1 roku – 66,7%,
- od roku do 2 lat – 11,1%.

W ogólnej liczbie poszkodowanych, największy udział w wypadkach przy pracy miały osoby w wieku od 19 do 29 lat (31,3%) oraz pracownicy w wieku od 50 do 59 lat (22,2%).

Wykres 25. Poszkodowani w wypadkach wg stażu pracy.

Do najczęściej powtarzających się zdarzeń, które doprowadziły do zaistnienia wypadków przy pracy należały:

- poślizgnięcia, potknięcia się, upadki pracowników – 14 osób (31,1% poszkodowanych),
- uszkodzenie, rozerwanie, pęknięcie, ześlizgnięcie się, upadek, załamanie się czynnika materialnego – 8 pracowników (17,8% poszkodowanych).

Do wypadków dochodziło najczęściej podczas:

- poruszania się - 12 poszkodowanych (26,7%),
- prac narzędziami ręcznymi – 8 poszkodowanych (17,8%),
- obsługi maszyn – 7 poszkodowanych (15,6%),

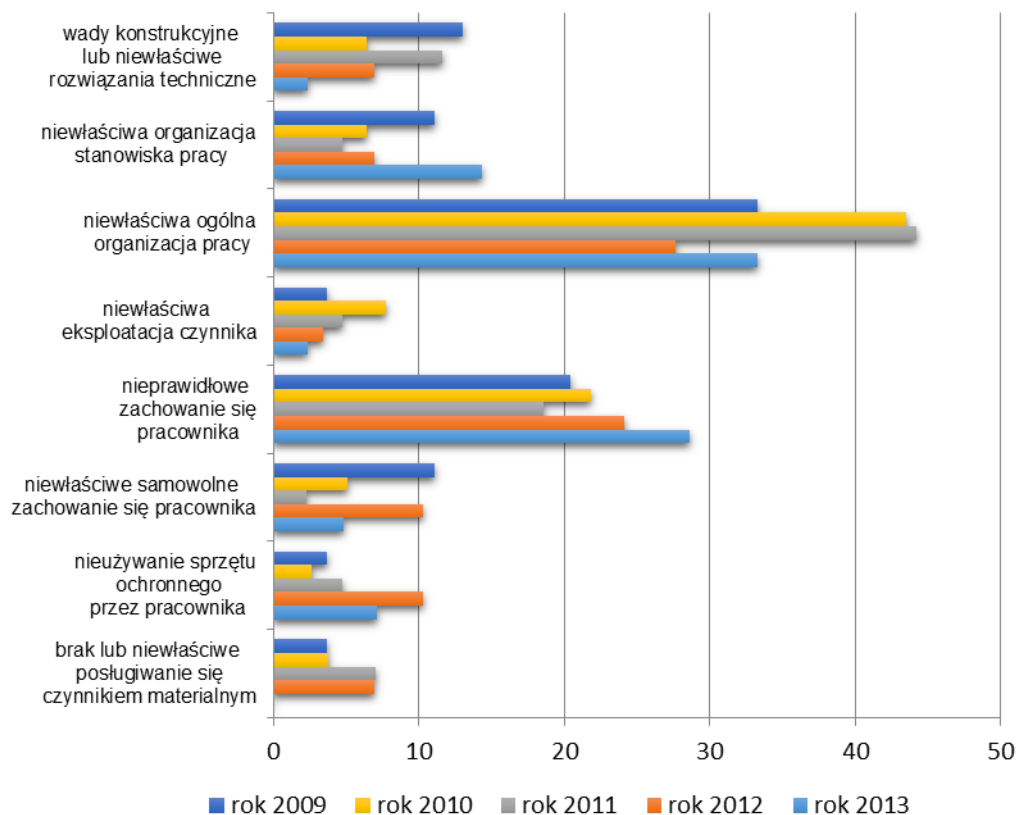
- operowania przedmiotami – 7 poszkodowanych (15,6%).

Skutkami zdarzeń wypadkowych dla organizmu ludzkiego były:

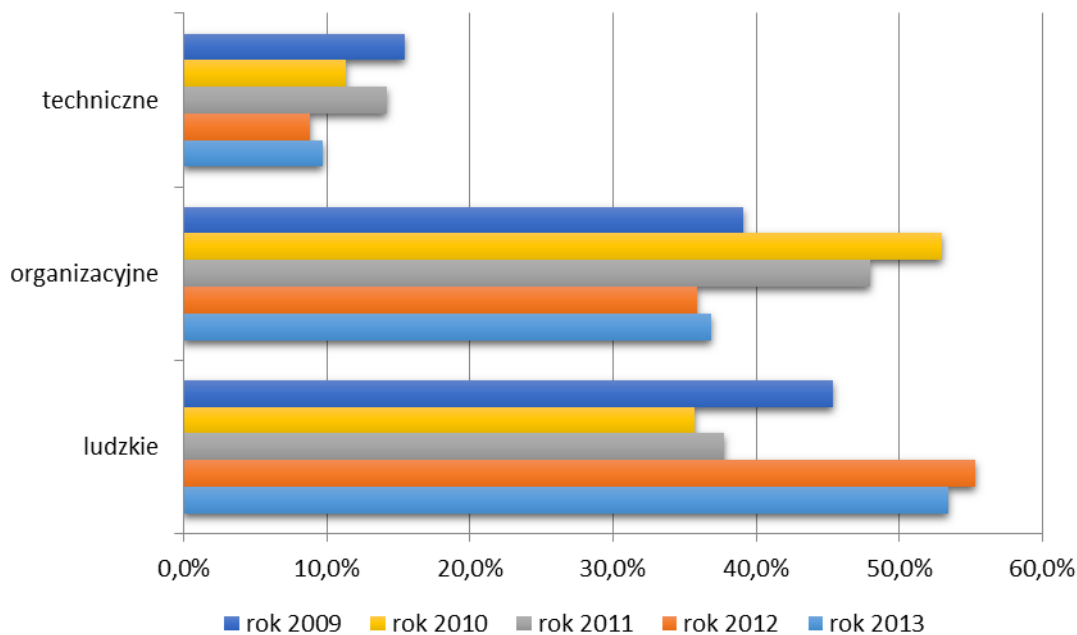
- liczne urazy – 10 poszkodowanych (22,2%),
- złamania kości – 10 poszkodowanych (22,2%),
- amputacja urazowa części ciała – 9 poszkodowanych (20,0%),
- oparzenia – 7 poszkodowanych (15,6%).

Umiejscowienie urazów kształtowało się następująco: kończyny górne – 14 poszkodowanych (31,1%), głowa – 13 poszkodowanych (28,9%), całe ciało i jego różne części – 7 poszkodowanych (15,6%).

Wykres 26. Struktura przyczyn wypadków śmiertelnych (w %).

Wykres 27. Przyczyny wypadków przy pracy (na podstawie gałęzi T.O.L.).

Wśród przyczyn wypadków przy pracy zgłoszonych do inspekcji pracy i zbadanych należy wymienić:

- czynnik ludzki – 23 wypadki (53,4%), a więc lekceważenie zagrożenia wypadkowego (brawura i ryzykanctwo), niedostateczna koncentracja uwagi, niezajomość zagrożenia, brak doświadczenia,
- czynnik organizacyjny – 16 wypadków (36,9%), a więc: brak nadzoru nad pracą zespołów pracowniczych, brak lub niewłaściwe przeszkolenie w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy, tolerowanie przez osoby sprawujące nadzór, odstępstwo od przepisów i zasad bhp, niedostarczenie środków ochrony indywidualnej, tolerowanie przez osoby sprawujące nadzór zachowań niezgodnych z przepisami i zasadami bhp,
- czynnik techniczny – 4 wypadki (9,7%), a więc: brak lub niewłaściwe urządzenia zabezpieczające, brak lub niewłaściwe środki ochrony zbiorowej.

Po zbadaniu okoliczności i przyczyn zgłoszonych wypadków przy pracy – w celu wyeliminowania stwierdzonych nieprawidłowości i zapobieżenia powstawaniu ich w przyszłej działalności zakładów – inspektorzy pracy wydali: **80 decyzji**, w tym 67 na piśmie i 13 ustnych (18 decyzji wstrzymania prac zagrażających bezpośrednio życiu i zdrowiu pracowników; 6 decyzji nakazywało pracodawcom wstrzymanie eksploatacji maszyn i urządzeń, a 2 nakazywały ustalić okoliczności i przyczyny wypadków przy pracy). Skierowano także na podstawie 1 decyzji pracownika do innych prac.

Do pracodawców skierowano także **73** wnioski pokontrolne dla uregulowania nieprawidłowości związanych z zaistniałymi wypadkami przy pracy.

W wyniku realizacji wymienionych wyżej środków prawnych – poprawa warunków pracy nastąpiła dla **1.043** pracowników (likwidacja zagrożeń wypadkowych).

W stosunku do **22** osób odpowiedzialnych za stwierdzone nieprawidłowości mające znamiona wykroczeń przeciwko prawom pracownika, zastosowano mandaty karne na łączną kwotę – **32.400** zł. Skierowano także do sądów **4** wnioski o ukaranie osób odpowiedzialnych za nieprzebranie przepisów bhp oraz przekazano do prokuratury **3** zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

Zagadnienie wypadkowości przy pracy na terenie województwa świętokrzyskiego było przedmiotem licznych działań prewencyjno-promocyjnych. Powyższe działania wyrażały się przede wszystkim:

- w przekazaniu pism profilaktycznych do **810** adresatów. Ich treścią były oparte na wynikach przeprowadzonych kontroli informacje o okolicznościach i przyczynach zaistniałych wypadków przy pracy oraz stwierdzanych nieprawidłowościach, które doprowadziły do zdarzeń wypadkowych. Wszystko po to, aby w zakładach prowadzących zbliżoną działalność produkcyjną, czy usługową uniknąć podobnych zdarzeń wypadkowych. Tego rodzaju pisma przekazywane były także do organizacji związkowych i stowarzyszeń pracodawców,
- udzielono **510** porad prawnych dotyczących procedur postępowania powypadkowego, kwalifikacji zdarzenia

- urazowego, zagadnień związanych z odszkodowaniami, weryfikacji oceny ryzyka zawodowego,
- przeprowadzono szkolenie na temat wypadków przy pracy w regionie świętokrzyskim na zaproszenie Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Pracowników Służb BHP Oddział w Końskich,
- prowadzono program informacyjno-prewencyjny „Zarządzanie bezpieczeństwem pracy – prewencja wypadkowa w średnich i dużych zakładach pracy”,
- przeprowadzono szkolenie nt. „Bezpieczeństwa pracy przy obsłudze maszyn produkcyjnych stwarzających potencjalne zagrożenie wypadkowe”,
- problematykę wypadków przy pracy przedstawiano cyklicznie na antenie Radia Kielce, Radia „Eska”, Radia „Fama” i Radia „Plus” oraz na łamach lokalnych gazet takich, jak: Echo Dnia, Gazeta Wyborcza, Gazeta Ostrowiecka, Tygodnik Starachowicki.

Analiza dokumentacji powypadkowej i przeprowadzone kontrole pozwalają na stwierdzenie, że do zasadniczych czynników mających wpływ na stan wypadkowości w województwie świętokrzyskim należą:

- brak lub niewłaściwe przeszkolenie w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,
- brak właściwego nadzoru nad wykonywanymi pracami,
- tolerowanie przez pracowników nadzoru odstępstw od przepisów i zasad bhp,
- brak środków ochrony zbiorowej,
- brak lub niewłaściwe urządzenia zabezpieczające,

- niewłaściwe zachowanie się pracowników podczas procesu pracy (ryzykancstwo, brawura)
- nieznanostwo zagrożenia.

2. Ocena ryzyka zawodowego.

W okresie sprawozdawczym w zakładach pracy przeprowadzono **29** kontroli w zakresie problematyki oceny ryzyka zawodowego. W kontrolowanych zakładach zatrudnionych było ogółem – **1.742** pracowników.

Do kontroli dobierano zakłady charakteryzujące się wysokim wskaźnikiem wypadkowości. Prowadziły one różną działalność. Najwięcej było zakładów branży przetwórstwo przemysłowe (12 zakładów – 41,0%), handel i naprawy (6 zakładów – 20,7%), opieka zdrowotna i pomoc społeczna (6 zakładów – 20,7%) oraz po 1 zakładzie branży: budownictwo, transport i gospodarka magazynowa, finanse i ubezpieczenia, usługi administrowania, kultura, rozrywka i rekreacja (17,6%).

Najwięcej kontroli w przedmiotowym zakresie przeprowadzono w zakładach o zatrudnieniu:

- od 10 do 49 osób – 15 zakładów (51,7%) o zatrudnieniu 379 pracowników (21,8%),
- do 9 osób – 7 zakładów (24,1%) o zatrudnieniu 47 osób (2,7%),
- od 50 do 249 osób – 5 zakładów (17,2%) o zatrudnieniu 646 osób (37,1%),
- 250 osób i powyżej – 2 zakłady (6,9%) o zatrudnieniu 670 osób (38,5%).

Z przedstawionej informacji wynika, że kontrole w przedmiotowym zakresie przeprowadzone zostały w zakładach małych i średnich.

W tym miejscu należy wskazać, że podczas wszystkich kontroli przeprowadzonych w 2013, inspektorzy pracy w 436 kontrolach, (czyli 14,9% ogółu kontroli) stwierdzili nie dokonanie oceny i udokumentowania ryzyka zawodowego na wszystkich lub na części stanowisk pracy funkcjonujących w tych zakładach.

Wyniki kontroli wskazują na to, iż oceny ryzyka zawodowego najczęściej dokonywali pracownicy służby bhp bądź osoby z zewnątrz sprawujące nadzór w zakresie zagadnień bhp. W nielicznych przypadkach oceny takiej dokonywali pracodawcy lub osoby przez nich wyznaczone. Analiza badanych dokumentacji wykazała, że osoby dokonujące oceny ryzyka zawodowego posiadały niewystarczającą wiedzę oraz przygotowanie i umiejętności w zakresie oceny i dokumentowania ryzyka zawodowego.

Szacowanie poziomu ryzyka zawodowego dokonywano zasadniczo dwoma metodami: metodą według normy PN-N-18002 oraz metodą Risk Score.

Analiza dokumentacji z ocen ryzyka zawodowego wykazała następujące nieprawidłowości:

- nie zidentyfikowano wszystkich zagrożeń związanych z wykonywaną pracą na poszczególnych stanowiskach pracy, na których dokonywano oceny,
- nie na wszystkich stanowiskach pracy (czy grupach stanowisk) dokonano oceny i udokumentowania ryzyka zawodowego,
- nie zebrano wszystkich aktualnych informacji potrzebnych do oceny ryzyka zawodowego na poszczególnych stanowiskach pracy, gdzie następowały zmiany technologiczne, czy techniczne i nie dokonywano aktualizacji oceny ryzyka zawodowego na wszystkich stanowiskach pracy,
- nie oszacowano ryzyka zawodowego odrębnie dla każdego zagrożenia oraz nie wyznaczono dopuszczalności ryzyka odrębnie dla każdego zagrożenia,
- brak było udokumentowanego potwierdzenia o poinformowaniu pracowników o ryzyku zawodowym,
- w niektórych przypadkach służby bhp i przedstawiciele pracowników nie uczestniczyły w ocenie ryzyka zawodowego,
- brak było opisów ocenianego stanowiska pracy w dokumentacji lub opis ten był niepełny

Do najczęstszych przyczyn stwierdzonych naruszeń prawa pracy podczas dokumentowania i oceny ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy należy wskazać:

- niewiedzę pracodawców o obowiązku dokonywania oceny ryzyka zawodowego,
- znikome doświadczenie osób dokonujących udokumentowania i oceny ryzyka zawodowego,
- dokumentowanie oceny ryzyka zawodowego przez osoby z zewnątrz (na zlecenie), które nie są zainteresowane realizacją zawartych w ocenie wniosków i działań korygujących lub zapobiegawczych,
- brak w zakładzie pracownika służby bhp lub osoby wykonującej zadania służby bhp,
- traktowanie przez pracodawcę oceny ryzyka zawodowego, jako wymogu formalnego i nie dostrzeganie w tym działaniu rzeczywistego celu, jakim jest poprawa stanu bezpieczeństwa pracy i likwidacji zagrożeń zawodowych i wypadkowych,

Oceny ryzyka zawodowego były dokonywane pobieżne, pozbawione wnikliwości, tym samym nie spełniały swojej roli prewencyjnej w zapobieganiu zagrożeniom wypadkowym.

Dla zlikwidowania stwierdzonych nieprawidłowości i przywrócenia stanu zgodnego z prawem, inspektorzy pracy zastosowali następujące środki prawne:

- wydali **70** decyzji,
- oraz skierowali do pracodawców **9** wniosków pokontrolnych.

Działania faktyczne i prawne inspektorów pracy pozwoliły na uzyskanie następujących efektów:

- opracowano i udokumentowano ocenę ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy, na których dotychczas takiej oceny nie było. Dotyczyło to 10 zakładów (34,5%) i **70** pracowników,
- dokonano aktualizacji oceny ryzyka zawodowego z uwzględnieniem zagrożeń, których wcześniej nie zidentyfikowano. Dotyczyło to 13 zakładów (44,8%) i **771** pracowników,
- poinformowano pracowników o ryzyku zawodowym występującym na stanowiskach pracy. Dotyczyło to 9 zakładów (31,0%) i **85** pracowników,
- uzupełniono opracowaną ocenę o szczegółową charakterystykę stanowisk pracy. Dotyczyło to 3 zakładów (10,3%) i **12** pracowników,
- uzupełniono opracowaną ocenę o działania korygujące. Dotyczyło to 2 zakładów (6,9%) i **3** pracowników.

Reasumując, **efekty** uzyskane w wyniku kontroli dokumentowania i oceny ryzyka zawodowego w zakładach pracy dotyczyły łącznie **941** pracowników, którym warunki pracy – dzięki dokonany zmianom na stanowiskach pracy wynikającym z dokonanej oceny – uległy poprawie lub

zwiększyła się świadomość pracodawców i pracowników na temat istniejących zagrożeń zawodowych i wypadkowych.

3. Przygotowanie pracowników do pracy:

Przedmiotem działalności kontrolnej były kwestie właściwego przygotowania pracowników do pracy (szkolenia w dziedzinie bhp, badania lekarskie).

I tak:

- 1) szkolenia w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy.

Celem kontroli była ocena przestrzegania przez pracodawców przepisów dotyczących szkolenia w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy zawarte w przepisach kodeksu pracy oraz *rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 27 lipca 2004 roku w sprawie szkolenia w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz.U. nr 180, poz. 1860 ze zm)*.

W okresie sprawozdawczym – kontrole w przedmiotowym zakresie – przeprowadzono u **152** pracodawców zatrudniających ogółem – **2.564** pracowników.

Przedmiotem kontroli były wszystkie rodzaje szkoleń w zakresie bhp przewidziane w przepisach prawa pracy.

Liczba kontroli w zależności od wielkości zatrudnienia, przedstawiała się następująco:

- 82 kontrole w zakładach o zatrudnieniu do 9 pracowników (54,0%),
- 61 kontroli w zakładach o zatrudnieniu od 10 do 49 pracowników (40,1%),
- 9 kontroli w zakładach o zatrudnieniu od 50 do 249 pracowników (5,9%).

Odnosząc liczbę przeprowadzonych kontroli do działów gospodarki narodowej

należy wskazać, że najwięcej przeprowadzono w działach:

- handel i naprawy – 53 kontrole (34,9%),
- opieka zdrowotna i pomoc społeczna – 18 kontroli (11,8%),
- zakwaterowanie i usługi gastronomiczne – 15 kontroli (9,9%),
- nieokreślona działalność – 14 kontroli (9,2%),
- przetwórstwo przemysłowe – 11 kontroli – (7,2%),
- edukacja – 10 kontroli – (6,6%).

Przeprowadzone kontrole wykazały, że szkolenia okresowe pracowników prowadzone były zarówno przez samych pracodawców, jak i przez specjalistyczne jednostki zewnętrzne,

Do najczęściej powtarzających się nieprawidłowości przy realizacji przepisów prawa pracy dotyczących szkolenia pracowników w zakresie bhp należy zaliczyć między innymi:

- dopuszczanie do pracy bez szkolenia wstępnego (instruktażu ogólnego i stanowiskowego) 21 pracowników na 34 zatrudnionych w tych zakładach (61,8%),
- nieprzestrzeganie terminów okresowych szkoleń bhp (stwierdzono w 3 zakładach pracy i dotyczyło to 14 pracowników na 20 zatrudnionych w tych zakładach tj. 70,0%),
- nie poddanie się przez 3 pracodawców wymaganych dla nich szkoleniom bhp.

Odnosząc przedstawioną wyżej skalę nieprawidłowości do ogólnej liczby zakładów i zatrudnionych w nich pracowników – problem nie jest szeroki i dotyczy sytuacji raczej marginalnych, jeśli chodzi o szkolenia wstępne ogólne i stanowiskowe. Natomiast problemem pozostaje kwestia szkolenia okresowego. Co 6-ty pracownik

był dopuszczony do pracy bez aktualnego szkolenia okresowego bhp. Dotyczyło to zarówno pracowników, którzy powinni odbyć szkolenia po raz pierwszy od chwili zatrudnienia, jak i tych, dla których szkolenia takie powinno być okresowo odnawialne.

Do najczęstszych przyczyn naruszenia przepisów w przedmiotowym zakresie należy zaliczyć między innymi: nieznajomości przepisów prawa pracy, niedostateczne przygotowanie osób wykonujących zadania służb bhp w kontrolowanych zakładach a także traktowanie przez wielu pracodawców obowiązków w zakresie szkolenia pracowników, jako mało istotnych w działalności zakładów.

Dla wyeliminowania stwierdzonych w czasie kontroli nieprawidłowości i doprowadzenia stanu sprzecznego z prawem do zgodności z nim, inspektorzy pracy zastosowali następujące środki prawne:

- wydali **246** decyzji, w tym 24 ustne,
- skierowali do pracodawców **216** wniosków w wystąpieniach pokontrolnych,
- w związku ze stwierdzonymi stanami faktycznymi mającymi znamiona wykroczeń przeciwko prawom pracownika – inspektorzy pracy nałożyli na osoby odpowiedzialne za wykroczenia – **17** mandatów na łączną kwotę – **21.500 zł**,
- zastosowali 6 środków wychowawczych (ostrzeżenia).

W wyniku podjętych działań faktycznych i prawnych – uzyskano następujące efekty mające wpływ na poprawę warunków i stanu bhp w kontrolowanych zakładach:

- **137** pracowników poddano szkoleniu wstępnemu ogólnemu i stanowiskowemu,

- **246** pracowników poddano szkoleniu okresowemu z dziedziny bhp.

2) profilaktyczne badania lekarskie.

W okresie sprawozdawczym w przedmiotowym zakresie przeprowadzono **228** kontroli u **226** pracodawców zatrudniających ogółem – **4.672** pracowników.

Przedmiotem kontroli były wszystkie rodzaje badań lekarskich profilaktycznych przewidzianych w przepisach prawa pracy.

Liczba skontrolowanych zakładów w zależności od wielkości zatrudnienia, przedstawiała się następująco:

- 121 o zatrudnieniu do 9 pracowników (53,6%),
- 84 o zatrudnieniu od 10 do 49 pracowników (37,2%),
- 20 o zatrudnieniu od 50 do 249 pracowników (8,8%).
- 1 zakład o zatrudnieniu ponad 250 osób (0,4%).

Do najczęściej powtarzających się nieprawidłowości przy realizacji przepisów prawa pracy dotyczących profilaktycznej opieki zdrowotnej, należy zaliczyć między innymi:

- dopuszczenie do wykonywania pracy pracowników mimo braku wstępnych badań lekarskich. Dotyczyło to 28 pracodawców (12,4%) i 166 zatrudnionych (3,6%),
- dopuszczenie do wykonywania pracy pracowników mimo braku okresowych badań lekarskich. Dotyczyło to 79 pracowników (1,7%) w 25 zakładach pracy (11,1%),
- brak przeprowadzenia kontrolnych badań lekarskich pracowników, po chorobie trwającej dłużej ni 30 dni. Dotyczyło to 12 pracowników i 6 zakładów pracy,

- przypadki wykonywania badań lekarskich przez lekarzy nieuprawnionych. Dotyczyło to 7 zakładów (3,1%) i 46 pracowników (1,0%),

- nie przekazywanie lekarzom informacji o czynnikach szkodliwych wraz z aktualnymi badaniami i pomiarami czynników szkodliwych w środowisku pracy. Dotyczyło 166 zakładów pracy (73,5%) i 168 pracowników.

Odnosząc przedstawioną wyżej skalę nieprawidłowości do ogólnej liczby zakładów i zatrudnionych w nich pracowników, należy stwierdzić, że niepokój budzi problem zatrudniania pracowników bez przeprowadzenia wstępnych badań lekarskich. Problem jest o tyle istotny, iż pracodawcy dopuszczając pracowników do wykonywania pracy, do których mają oni przeciwwskazania zdrowotne nie tylko naruszają obowiązujące przepisy ale również ponoszą ewentualną odpowiedzialność karną za następstwa możliwych zdarzeń np. upadek z wysokości pracownika, który zgodnie z orzeczeniem lekarza takiej pracy nie mógłby wykonywać..

Do najczęstszych przyczyn naruszenia przepisów w przedmiotowym zakresie należy zaliczyć między innymi: słabą znajomość przepisów prawa pracy, w tym obowiązków dotyczących profilaktycznych badań lekarskich; lekceważenie wymienionych wyżej obowiązków przez pracodawców,

Dla wyeliminowania stwierdzonych w czasie kontroli nieprawidłowości i doprowadzenia stanu sprzecznego z prawem do zgodności z nim, inspektorzy pracy zastosowali następujące środki prawne:

- wydali **96** decyzji,
- skierowali do pracodawców **195** wniosków w wystąpieniach pokontrolnych,

- w związku ze stwierdzonymi stanami faktycznymi mającymi znamiona wykroczeń przeciwko prawom pracownika – inspektorzy pracy nałożyli na osoby odpowiedzialne za wykroczenia – **18** mandatów na łączną kwotę – **22.400 zł**,
- zastosowali 19 środków wychowawczych (ostrzeżenia).

W wyniku podjętych działań faktycznych i prawnych – uzyskano następujące efekty mające wpływ na poprawę warunków i stanu bhp w kontrolowanych zakładach:

- **166** pracowników poddano wstępnym badaniom lekarskim,
- **79** pracowników poddano okresowym badaniom lekarskim,
- przekazano lekarzom informację dotyczącą warunków pracy **334** pracowników,

Łącznie warunki pracy stały się przyjazne dla **229** pracowników.

4. Przestrzeganie przepisów o czasie pracy w zakładach różnych branż.

W roku sprawozdawczym inspektorzy pracy przeprowadzili **36** kontroli w 36 zakładach pracy różnych branż zatrudniających łącznie **2.478** pracowników.

Kontrole prowadzono w 24 małych i średnich zakładach (zatrudniających od 1 do 49 pracowników) o działalności: handel i naprawy, transport i gospodarka magazynowa, przetwórstwo przemysłowe, zakwaterowanie i usługi gastronomiczne. Na wybór tego rodzaju zakładów do działalności kontrolnej miał przede wszystkim fakt liczby skarg, jakie wniesione zostały do Okręgowego Inspektoratu Pracy w

Kielcach z zakładów funkcjonujących w wymienionych sektorach gospodarki narodowej.

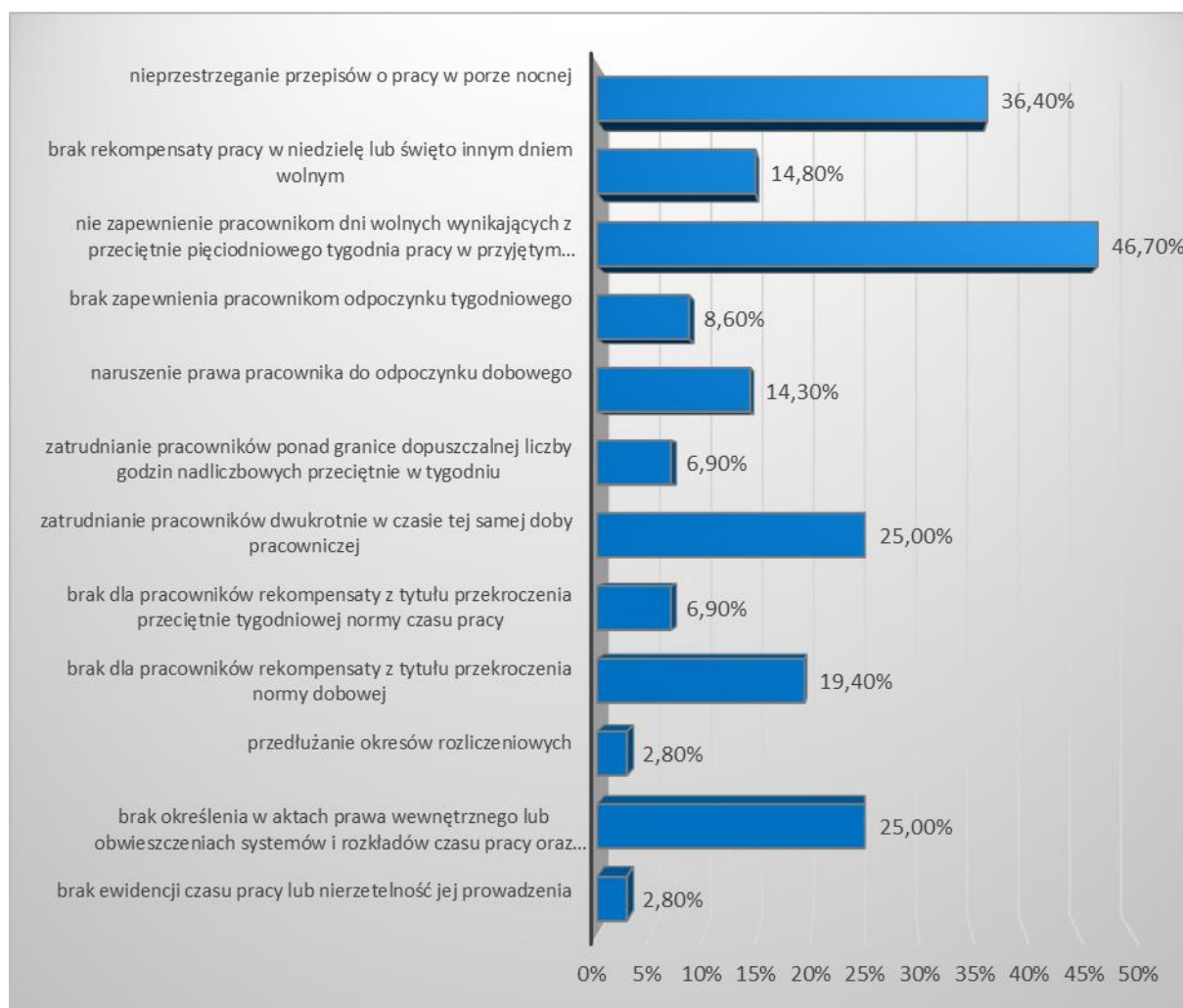
Na przeprowadzone 36 kontroli - w 5 przypadkach inspektorzy pracy nie stwierdzili naruszeń przepisów o czasie pracy (13,9%).

Do ujawnionych nieprawidłowości w przestrzeganiu przepisów o czasie pracy należy zaliczyć między innymi:

- brak ewidencji czasu pracy lub nierzetelność jej prowadzenia. Nieprawidłowości stwierdzono u 1 pracodawcy (2,8% objętych kontrolami),
- brak określenia w aktach prawa wewnętrznego lub obwieszczeniach systemów i rozkładów czasu pracy oraz okresów rozliczeniowych. Nieprawidłowości ujawniono w 25,0% kontrolowanych firm,
- przedłużanie okresów rozliczeniowych. Uchybienia dotyczyły 1 pracodawcy (2,8% objętych kontrolami),
- brak dla pracowników rekompensaty z tytułu przekroczenia normy dobowej stwierdzono u 6-ciu pracodawców na 31 skontrolowanych (19,4%),
- brak dla pracowników rekompensaty z tytułu przekroczenia przeciętnie tygodniowej normy czasu pracy. Nieprawidłowości stwierdzono w 2 skontrolowanych zakładach na 29 zbadanych (6,9% zbadanych zakładów),
- zatrudnianie pracowników dwukrotnie w czasie tej samej doby pracowniczej. Takie stany faktyczne stwierdzono w 9 zakładach na 36 objętych kontrolami (25,0%),
- zatrudnianie pracowników ponad granice dopuszczalnej liczby godzin nadliczbowych przeciętnie w tygodniu. Fakty takie stwierdzono u 2 pracodawców na 29 skontrolowanych (6,9%),

- naruszenie prawa pracownika do odpoczynku dobowego stwierdzono u 14 pracodawców na 35 skontrolowanych (40,0%), gdzie analizą objęto 328 pracowników, a nieprawidłowości dotyczyły 47 z nich (14,3%),
- brak zapewnienia pracownikom odpoczynku tygodniowego ujawniono u 9 pracodawców na 35 objętych kontrolą (25,7%). Dotyczyło to 28 pracowników na 326 analizowanych (8,6%),
- nie zapewnienie pracownikom dni wolnych wynikających z przeciętnie pięciodniowego tygodnia pracy w przyjętym okresie rozliczeniowym. Stany takie stwierdzono w 14 zakładach na 30 objętych kontrolą (46,7%),
- brak rekompensaty pracy w niedzielę lub święto innym dniem wolnym lub dodatkowym wynagrodzeniem. Nieprawidłowości stwierdzono w 4 zakładach na 27 zbadanych (14,8%),
- nieprzestrzeganie przepisów o pracy w porze nocnej. Uchybienia stwierdzono w 8 zakładach na 22 zbadanych (36,4%).

Wykres 28. Czas pracy w zakładach różnych branż – stwierdzone nieprawidłowości.

Jako przyczyny stwierdzonych uchybień pracodawcy wskazywali:

- małą elastyczność przepisów o czasie pracy nieprzystającą do wymogów rynku pracy i zmieniających się warunków jej wykonywania,
- niezrozumiałość przepisów w zakresie ich interpretacji, co powodowało wiele uchybień w ich stosowaniu (skomplikowana materia prawna),
- niski poziom wiedzy w zakresie przepisów o czasie pracy,
- działania samych pracowników – samowolne zamiany godzin pracy z innymi pracownikami, brak obowiązkowości w należyтым planowaniu pracy i jej ewidencjonowaniu,
- absencje chorobowe, urlopy na żądanie.

W ocenie inspektorów pracy, najważniejsze przyczyny powstawania naruszeń przepisów o czasie pracy to: lekceważenie unormowań w przedmiotowym zakresie oraz często ich nieznanomość przez pracodawców, jak również uchybienia zawarte w wewnętrznych unormowaniach (regulaminach pracy). Ponadto mylna interpretacja obowiązujących unormowań w zakresie przepisów dotyczących czasu pracy.

W wyniku kontroli, inspektorzy pracy skierowali do pracodawców **114** wniosków pokontrolnych dotyczących ogółem 801 pracowników. Z wymienionej liczby wniosków do końca okresu sprawozdawczego zrealizowanych zostało 97, czyli 85,1%.

Spośród ujawnionych nieprawidłowości, inspektorzy pracy 24 z nich uznali, jako mające znamiona wykroczeń przeciwko prawom pracownika, w tym 18 dotyczących nieprzestrzegania przepisów o czasie pracy i 6 naruszające przepisy o pieniężnej rekompensacie w zamian za

pracę w godzinach nadliczbowych. Na sprawców wykroczeń nałożono **6** grzywnien w formie mandatów karnych na łączną kwotę **7.600** złotych. W **5** przypadkach zastosowano środki wychowawcze.

W wyniku podjętych działań prawnych uzyskano między innymi następujące efekty:

- zaprowadzono ewidencję czasu pracy,
- w regulaminach pracy określono: systemy, rozkłady czasu pracy i okresy rozliczeniowe,
- wprowadzono dłuższe okresy rozliczeniowe zgodnie z wymogami przepisów,
- w sposób właściwy rekompensuje się pracę w godzinach nadliczbowych wynikającą z przekroczenia normy dobowej lub tygodniowej,
- zlikwidowano problem dwukrotnego zatrudniania pracowników w jednej dobie pracowniczej,
- wprowadzono 11 godzinny dobowy odpoczynek.

Wprowadzono także do realizacji inne wnioski skierowane przez inspektorów pracy, które eliminują ujawnione w czasie kontroli nieprawidłowości.

5. Zatrudnianie osób niepełnosprawnych.

Zadowolający stan warunków oraz bezpieczeństwa pracy stwierdzono w zakładach zatrudniających osoby niepełnosprawne. Kontrole przeprowadzono w **95** zakładach zatrudniających **1.478** osób niepełnosprawnych. Nieprawidłowości w zakresie problematyki objętej kontrolami stwierdzono przede wszystkim w zakładach pracy chronionej i u pracodawców tworzących nowe stanowiska pracy na otwartym rynku pracy. Nieprawidłowości

stwierdzono w 11,6% zakładów objętych kontrolami i dotyczyły: braku aktualnych szkoleń w zakresie bhp, nieaktualnych zaświadczeń o braku przeciwwskazań do zatrudnienia pracowników, zaległości urlopowych, uchybień w zakresie oceny ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy, występowania czynników szkodliwych w środowisku pracy, eksploatacji instalacji i urządzeń elektrycznych, maszyn i urządzeń, stanowisk pracy, wentylacji pomieszczeń pracy. Nie były to jednak nieprawidłowości skutkujące bezpośrednimi zagrożeniami dla zdrowia i życia pracowników i dotyczyły niewielu przypadków. Liczba wymienionych nieprawidłowości w stosunku do lat poprzednich uległa zmniejszeniu. W zakładach pracy chronionej stwierdzono także niewypłacenie dla 38 pracowników należności z tytułu stosunku pracy na łączną kwotę 63.191,39 zł.

Według pracodawców najczęstszymi przyczynami naruszeń prawa były: niedopatrzenia lub zaniedbania kadry kierowniczej i innych osób działających w imieniu pracodawców, ograniczanie wydatków na zakupy nowych środków produkcji, na modernizację i remonty.

W ocenie inspektorów pracy, przyczynami ujawnionych nieprawidłowości były:

- przyczyny podane przez pracodawców, a ponadto:
- brak funduszy na opłacanie osób prowadzących sprawy kadrowo-płacowe lub zlecenie tych spraw na zewnątrz i koszty z tym związane,
- brak działań dyscyplinujących wobec pracowników nie przestrzegających przepisów bhp.

Dla wyeliminowania stwierdzonych nieprawidłowości, inspektorzy pracy wydali **174** decyzji, w tym **5** decyzji wstrzymania prac, 1 wstrzymanie eksploatacji maszyn,

i **1** decyzję skierowania 1 pracownika do innych robót. Do 5 pracodawców skierowano **24** wnioski pokontrolne zalecające uregulowanie innych problemów związanych z przestrzeganiem przepisów prawa pracy. Wydano także **29** poleceń usunięcia nieprawidłowości, które zostały zrealizowane w czasie trwania czynności kontrolnych. Za ujawnione nieprawidłowości mające znamiona wykroczeń przeciwko prawom pracownika **1** pracodawca został ukarany mandatem w wysokości **2.000 zł**.

W wyniku realizacji wydanych środków prawnych, poprawiono warunki pracy dla **1.018** pracowników niepełnosprawnych.

6. Legalność zatrudnienia.

W okresie sprawozdawczym stwierdzono szereg nieprawidłowości w zakresie legalności zatrudniania i innej pracy zarobkowej w tym zatrudniania cudzoziemców. Przeprowadzono **785** kontroli w zakresie legalności zatrudnienia, które objęły swym przedmiotem **13.687** osób. Kontrole przeprowadzono u **767** podmiotów gospodarczych.

Podobnie, jak w roku ubiegłym 77,0% ogółu skontrolowanych podmiotów, to podmioty zatrudniające do 9 pracowników. Powyższe świadczy o tym, że naruszanie przepisów o legalności zatrudnienia dotyczy zakładów małych.

W ponad połowie skontrolowanych podmiotów (64,0% ogółu – 484 podmioty) stwierdzono przynajmniej jeden przypadek naruszenia przepisów w zakresie legalności zatrudnienia. Ujawnione nieprawidłowości polegały między innymi na: zatrudnianiu bez umowy o pracę, nie potwierdzeniu w terminie warunków zatrudnienia, powierzaniu wykonywania pracy na pod-

stawie umów cywilnoprawnych w warunkach gdzie powinna zostać zawarta umowa o pracę, nie zgłoszeniu lub nieterminowym zgłoszeniu pracowników do ubezpieczenia społecznego, nie powiadomieniu lub nieterminowym powiadomieniu przez bezrobotnego powiatowego urzędu pracy o podjęciu zatrudnienia, zgłoszeniu do ZUS nieprawidłowych danych mających wpływ na wymiar składek, nieopłaceniu lub nieterminowym opłacaniu składek na Fundusz Pracy.

Liczba kontroli przeprowadzona w okresie sprawozdawczym była zbliżona do liczby kontroli przeprowadzonych w latach 2010 – 2012.

Najbardziej szkodliwe formy nielegalnego zatrudnienia polegające na zatrudnieniu bez potwierdzenia na piśmie rodzaju zawartej z pracownikiem umowy o pracę; zawarciu umowy cywilnoprawnej w warunkach gdzie powinna zostać zawarta umowa o pracę; nie zgłoszeniu do ubezpieczenia społecznego osoby wykonującej pracę zarobkową stwierdzono, podczas **84** kontroli (11,0% wszystkich kontroli). Dotyczyło to łącznie 273 osób. Dla porównania w roku 2012 wymienione wyżej formy nielegalnego zatrudnienia dotyczyły 304 osób i 79 kontroli (10,0% kontroli). Liczba nielegalnie pracujących osób, jakie zostały ujawnione w czasie kontroli zmniejszyła się w porównaniu z rokiem 2012 o 10,0%.
I tak:

Z analizy danych kontrolnych zaobserwować można nieznaczny spadek liczby umów cywilnoprawnych zawartych niezgodnie z charakterem świadczonej pracy w porównaniu z rokiem ubiegłym 2012 (172 przypadki – 2013r. – 34 zakłady; 224 przypadki – 2012r. – 36 zakładów).

Liczba stwierdzonych przypadków braku potwierdzenia na piśmie rodzaju i wa-

runków zawartych z pracownikami umów o pracę wykazuje spadek liczby nieprawidłowości o 28,0% (66 w 2013r.; 92 w 2012r.).

Od 2011r. obserwuje się także stopniowy spadek liczby nieprawidłowości związanych z brakiem potwierdzenia na piśmie rodzaju i warunków zawartych z pracownikami umów o pracę.

Natomiast liczba ujawnionych przypadków braku zgłoszenia pracowników do ubezpieczenia społecznego wzrosła trzykrotnie w roku 2013 (61) w porównaniu z rokiem 2012 (15).

Analizując ujawnione nieprawidłowości w zakresie legalności zatrudnienia stwierdzić należy, że jedynie w zakresie braku zgłoszenia osób pracujących do ubezpieczenia społecznego, zaobserwowano znaczny wzrost ujawnionych naruszeń prawa w stosunku do roku 2012.

Istotnym naruszeniem przepisów w obszarze legalności zatrudnienia było nieopłacanie składek na Fundusz Pracy. Przeprowadzone w roku 2013 kontrole w tym przedmiocie wykazały nieopłacanie składek przez 30 przedsiębiorców (wzrost o 11,0% w stosunku do 27 w roku 2012) na łączną kwotę 219.685 zł (wzrost o 30,0% w stosunku do 2012r.) dla 760 osób (wzrost o 71,0% w stosunku do 2012r. – 444 osoby). Problemy z opłacaniem składek przedsiębiorcy uzasadniali brakiem środków finansowych).

Największą liczbę kontroli, w których stwierdzano nieprawidłowości przeprowadzono w branży:

- handel – 35,0%,
- przetwórstwo przemysłowe – 25,0%,
- budownictwo – 18,0%.

Podobnie zjawisko to występowało w latach 2011 -2012.

Do zasadniczych przyczyn stwierdzonych naruszeń prawa w zakresie legalności zatrudnienia – w ocenie inspektorów pracy, należy zaliczyć między innymi:

- zawieranie umów cywilnoprawnych w warunkach, gdzie powinna być zawarta umowa o pracę, aby uniknąć obowiązków związanych z zawarciem stosunku pracy (minimalne wynagrodzenie, normy czasu pracy, urlopy itp.),
- unikanie obowiązków wynikających z ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy – w celu zmniejszenia kosztów pracy (zatrudnianie pracowników w niepełnym wymiarze czasu pracy, aby nie odprowadzać składek na Fundusz Pracy),
- powierzanie pracy osobom bezrobotnym pobierających zasiłek z uwagi na rozliczanie się na zasadzie „z ręki do ręki”, bez odprowadzanie składek na ZUS, czy podatku dochodowego.

Do przyczyn zaistniałych nieprawidłowości według oceny pracodawców, należy zaliczyć między innymi:

- niezajomość przepisów prawa pracy,
- trudności finansowe związane z obciążeniami wynikającymi z zatrudniania pracowników, zawieranie z osobami fizycznymi umów cywilnoprawnych, aby uniknąć obowiązków jakie rodzi stosu-

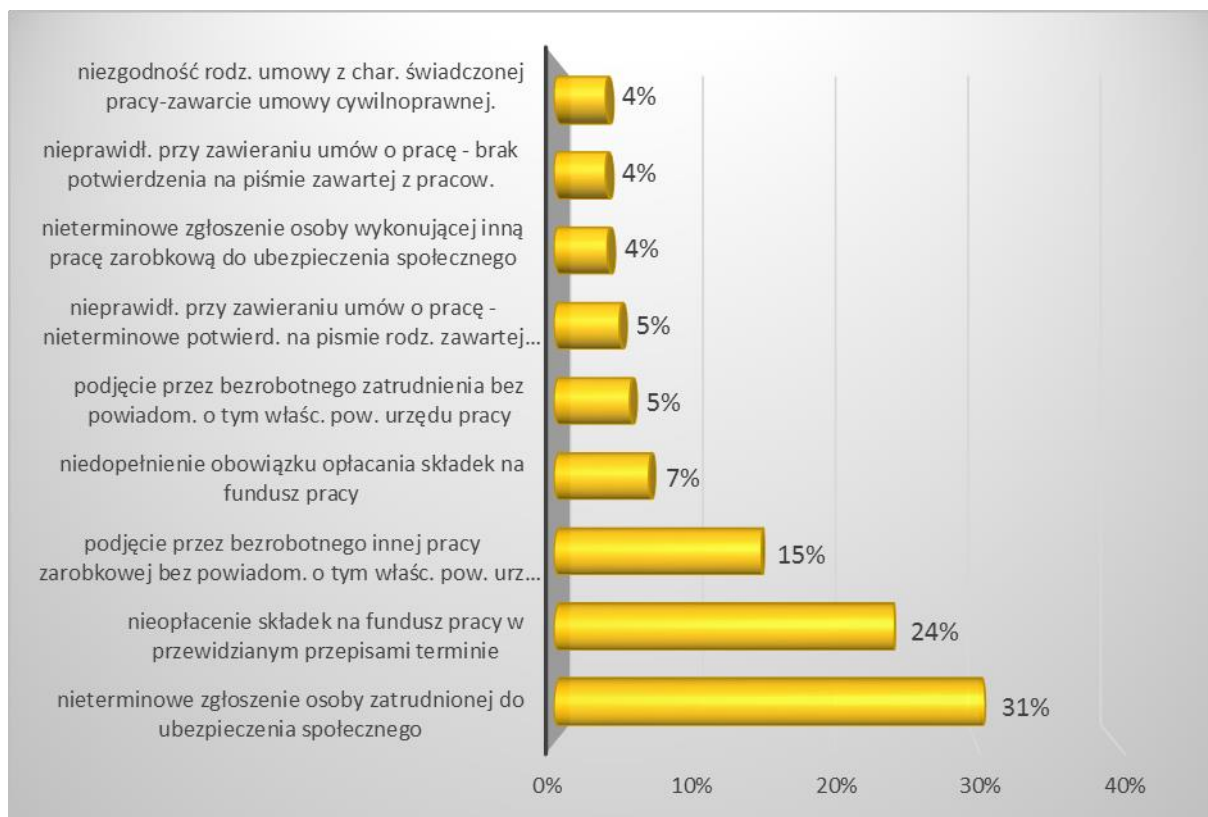
nek pracy (minimalne wynagrodzenie, normy czasu pracy, urlopy, godziny nadliczbowe itp.),

- zatrudnianie pracowników w niepełnym wymiarze czasu pracy, aby nie odprowadzać składek na Fundusz Pracy,
- powierzanie pracy osobom bezrobotnym, aby nie odprowadzać składek do ZUS i ukrywanie dodatkowych dochodów przez osoby pobierające zasiłek dla bezrobotnych,
- obniżenie kosztów zatrudnienia.

W celu wyeliminowania stwierdzonych naruszeń prawa, inspektorzy pracy skierowali do przedsiębiorców **580** wniosków pokontrolnych.

Podczas prowadzonych kontroli, inspektorzy pracy stwierdzili stany fatyczne mające znamiona wykroczeń przeciwko prawom pracownika i zastosowali następujące środki represji wobec osób winnych zaniedbań w przestrzeganiu przepisów prawa pracy: nałożyli **57** mandatów na łączną kwotę – **62.000 zł**, skierowali do sądów **48** wniosków o ukaranie winnych stwierdzonych wykroczeń i wydali **144** środki oddziaływania wychowawczego. Dotychczas w sprawach zakończonych przed sądami nałożono grzywny na łączną kwotę – **103.000 zł**

Wykres 29. Nieprawidłowości dotyczące legalności zatrudnienia.

Efektami działań kontrolnych w zakresie legalności zatrudnienia, było między innymi:

- legalizacja zatrudnienia 647 osób (zawarcie umowy o pracę, zmiana umowy cywilnoprawnej na umowę o pracę, zgłoszenie do ubezpieczenia społecznego);
- opłacanie zaległych składek na Fundusz Pracy dla 22 osób na łączną kwotę – 14.059,58 zł;
- opłacenie zaległej składki na ubezpieczenie społeczne dla 3 osób na kwotę – 2.217,60 zł;
- zwrot nienależnie pobranych zasiłków i innych świadczeń od 68 osób na kwotę – 5.263,88 zł;
- wydanie decyzje o pozbawienie statusu bezrobotnego wobec 148 osób.

Z przedstawionych informacji wynika, że działania inspektorów pracy spowodowały przywrócenie praworządności w tych obszarach, które były najbardziej niesprawiedliwe społecznie.

W okresie sprawozdawczym przeprowadzono także **30** kontroli w zakresie legalności zatrudnienia **115** cudzoziemców. Ustalenia kontroli wskazują na to, że nieprawidłowości w powyższym przedmiocie stwierdzono po przeprowadzeniu **18** kontroli, czyli 60,0% ogólnej ich liczby.

Ujawniono szereg nieprawidłowości, a między innymi:

- nieterminowe zgłaszanie do ubezpieczenia społecznego,
- brak opłacania lub nieterminowe opłacanie składek na Fundusz Pracy,

- brak poinformowania organu wydającego zezwolenie na pracę o niepodjęciu wykonywania pracy w okresie 3 miesięcy od daty rozpoczęcia ważności zezwolenia na pracę i zakończeniu pracy przez cudzoziemca wcześniej niż 3 miesiące przed upływem ważności zezwolenia na pracę cudzoziemca,
- powierzanie wykonywania pracy cudzoziemcowi nie posiadającemu zezwolenia na pracę,
- nie przedstawienie cudzoziemcowi przed podpisaniem umowy jej tłumaczenia na język zrozumiały dla cudzoziemca.

Nielegalne wykonywanie pracy dotyczyło **5** cudzoziemców (4,3% cudzoziemców objętych kontrolą).

Po zbadaniu spraw, Wojewoda Świętokrzyski uchylił zezwolenia na pracę 3 cudzoziemcom.

Przyczyny stwierdzonych nieprawidłowości w ocenie inspektorów pracy to:

- nie zawieranie umów o pracę, aby uniknąć obowiązków, jakie rodzi nawiązanie stosunku pracy (minimalne wynagrodzenie, normy czasu pracy, urlopy wypoczynkowe itp.),
- unikanie obowiązków wynikających z ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy w celu zmniejszenia kosztów pracy,
- powierzanie pracy cudzoziemcom bez zawarcia jakichkolwiek umów, bez odprowadzania składek na ZUS, czy podatku dochodowego,

W ocenie przedsiębiorców, przyczyny stwierdzonych nieprawidłowości są następujące:

- trudności finansowe związane z obciążeniami wynikającymi z zatrudnienia cudzoziemców,

- nieznajomość przepisów prawa pracy w zakresie zatrudniania cudzoziemców,
- nierzetelność i brak dochowania należytej staranności przez podmioty powierzające wykonywanie pracy cudzoziemcom w trakcie starania się o wydanie zezwolenia na pracę cudzoziemcowi.

Analizując przyczyny wykazanych nieprawidłowości wskazać należy, że główną przyczyną łamania przepisów prawa ze strony pracodawców jest chęć maksymalizacji zysków.

W celu wyeliminowania stwierdzonych nieprawidłowości, inspektorzy pracy wydali **20** decyzji na piśmie oraz skierowali do pracodawców **109** wniosków pokontrolnych.

W wyniku realizacji podjętych – przez inspektorów pracy – działań prawnych:

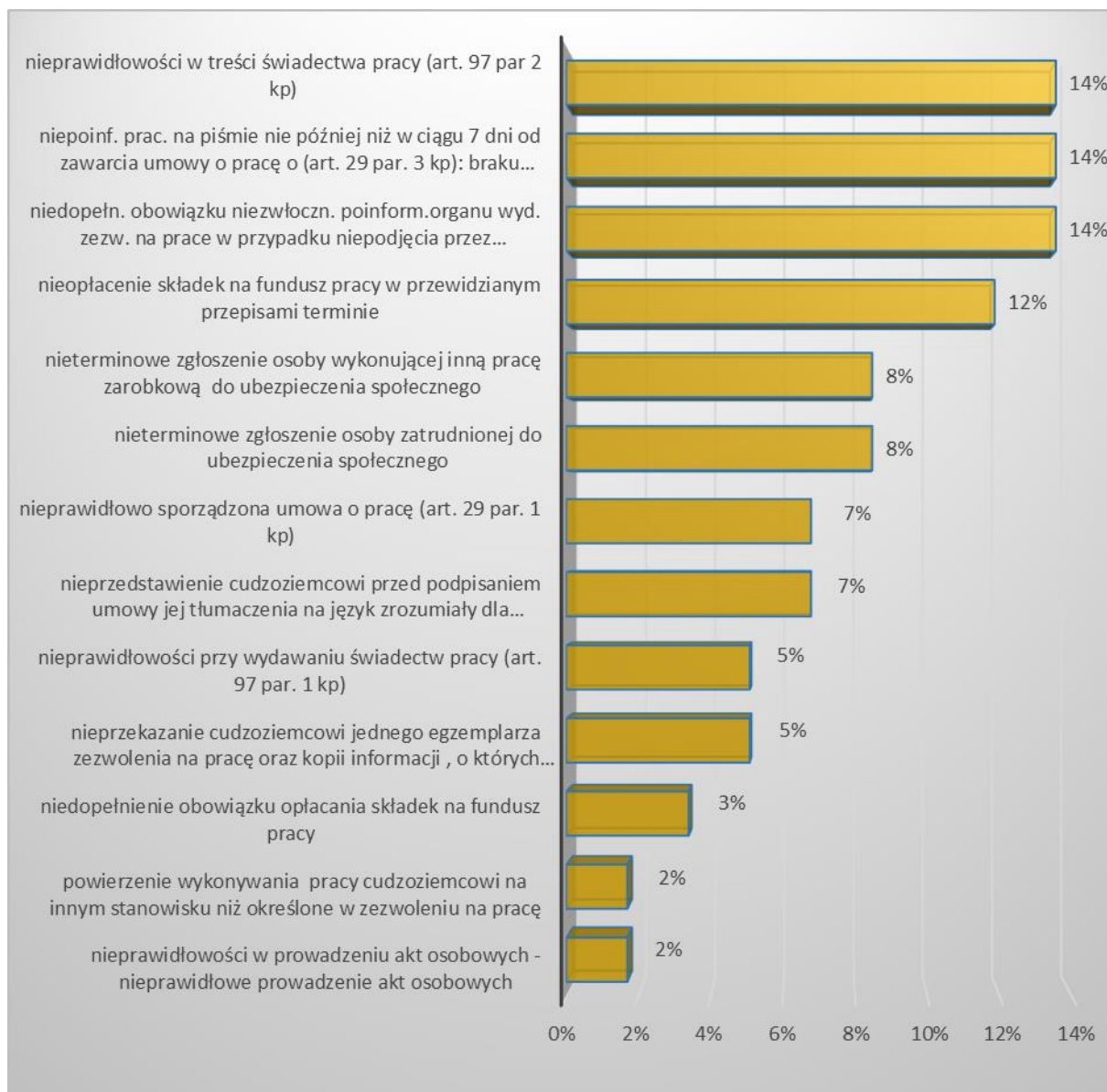
- z 2 cudzoziemcami zawarto umowę o pracę w miejsce umów cywilnoprawnych,
- 6-ciu cudzoziemców zgłoszono do ubezpieczenia społecznego,
- dla 19 cudzoziemców opłacono zaległe składki na ubezpieczenie społeczne i na Fundusz Pracy w łącznej kwocie – 997,75 zł,
- dla 14 cudzoziemców opłacono zaległe składki na ubezpieczenie społeczne,
- w 3 przypadkach wydano decyzję o uchyleniu zezwolenia na pracę cudzoziemca.

Przeciwko 2 osobom wszczęto postępowanie w sprawach o wykroczenia przeciwko prawom pracownika, za popełnienie których inspektorzy pracy nałożyli **2** mandaty karne na łączną kwotę **2.800** złotych. Skierowano także 5 wniosków do sądu o ukaranie winnych zaniedbań w przestrzeganiu prawa pracy.

Zasądzona kwota grzywny wynosiła 11.000 zł, a w 1 przypadku zastosowano

środek oddziaływania wychowawczego.

Wykres 30. Nieprawidłowości dotyczące zatrudnienia cudzoziemców.

VI.
**WYNIKI KONTROLI W
ZAKRESIE REALIZACJI
TEMATÓW WŁASNYCH**

1. Przestrzeganie przepisów bhp w zakładach zajmujących się wydobywaniem i przeróbką kopalin mineralnych.

Celem przeprowadzenia kontroli w zakładach zajmujących się wydobywaniem i przeróbką kopalin mineralnych była kompleksowa ocena stanu warunków i bezpieczeństwa pracy w tych zakładach.

Kontrole przeprowadzono w sześciu zakładach funkcjonujących na terenie województwa świętokrzyskiego, wśród których:

- 3 zakłady zatrudniały do 9 pracowników,
- 2 zakłady zatrudniały od 10 do 49 pracowników,
- w 1 zakładzie stan zatrudnienia wynosił od 50 do 249 pracowników.

Wymienione zakłady zatrudniały łącznie – 237 pracowników.

Przedmiotem kontroli w tych zakładach były między innymi następujące problemy:

- stan obiektów i pomieszczeń prac oraz pomieszczeń i urządzeń higieniczno-sanitarnych,
- maszyny i urządzenia techniczne,
- urządzenia i instalacje energetyczne,
- czynniki szkodliwe i uciążliwe dla zdrowia oraz środki ochrony indywidualnej,
- przygotowanie pracowników do pracy.

W czasie przeprowadzonych kontroli stwierdzono między innymi następujące nieprawidłowości:

- niewłaściwy stan techniczny galerii i pomostów roboczych (2 zakłady),
- niedostateczne wyposażenie pomieszczeń higieniczno-sanitarnych (3 zakłady – dotyczyło 125 pracowników),

- brak pomieszczenia jadalni dla pracowników (1 zakład – dotyczyło 30 pracowników),
- niewłaściwy stan techniczny pomieszczeń i urządzeń higieniczno-sanitarnych (1 zakład),
- brak: urządzeń ochronnych przy przenośnikach taśmowych oraz utrzymania ich we właściwym stanie technicznym (3 zakłady – dotyczyło 48 pracowników),
- brak lub niewłaściwe urządzenia ochronne przy obrabiarkach do metali (4 zakłady – dotyczyło 16 pracowników),
- brak urządzeń ochronnych przy prasie do łamania kamienia (1 zakład – dotyczyło 3 pracowników),
- brak instrukcji do obsługi maszyn i urządzeń technicznych (5 zakładów – dotyczyło 34 pracowników),
- brak skuteczności ochrony przeciwporażeniowej w instalacjach i urządzeniach elektrycznych przed dotykiem bezpośrednim i pośrednim (2 zakłady – dotyczyło 13 pracowników),
- na 41 stanowiskach pracy nie przeprowadzono pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (3 zakłady – dotyczyło 62 pracowników),
- nieznaczące uchybienia w realizowaniu szkoleń bhp i badań lekarskich,
- 1 pracownik nie posiadał wymaganych prawem kwalifikacji do obsługi urządzenia technicznego (urządzenie krusząco-sortujące),
- na 4 stanowiskach pracy nie przeprowadzono udokumentowanej oceny ryzyka zawodowego (2 zakłady),
- nie poinformowano pracowników o ryzyku zawodowym (4 zakłady – dotyczyło 7 pracowników).

Do zasadniczych przyczyn stwierdzonych nieprawidłowości należy zaliczyć:

- brak pełnej znajomości przepisów prawa pracy w zakresie organizowania stanowisk pracy, oraz zagrożeń występujących na tych stanowiskach,
- nie wywiązywanie się służb zakładowych ze swoich obowiązków dotyczących nadzoru nad wykonywaniem prac przez podległych pracowników,
- niewłaściwe działanie zakładowych służb bhp w zakresie kontroli warunków i stanu bhp w zakładzie pracy,
- nieprawidłowości w prowadzeniu dokumentacji dotyczącej ustalania okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy (dotyczyło 11 pracowników),
- treści regulaminów pracy niezgodne były z wymogami przepisów (dotyczyło 236 pracowników).

W celu wyeliminowania stwierdzonych nieprawidłowości, inspektorzy pracy zastosowali następujące środki prawne zobowiązujące pracodawców do doprowadzenia stanów sprzecznych z prawem do zgodności z nimi:

- wydali **86** decyzji, w tym 3 decyzje opatrzone rygorem natychmiastowej wykonalności na podstawie art. 108 kpa, Do końca okresu sprawozdawczego zrealizowano 83 decyzje,
- oraz 6 wniosków w wystąpieniu pokontrolnym.
- 1 polecenie.

Osoba odpowiedzialna za stwierdzone nieprawidłowości, które były wykroczeniami przeciwko prawom pracownika została ukarana mandatem na kwotę – **1.200 zł**.

W wyniku zastosowanych działań prawnych, inspektorzy pracy doprowadzili do bezpośredniej **poprawy** warunków i bezpieczeństwa pracy dla **260** pracowników kontrolowanych zakładów.

2. Bezpieczeństwo i higiena pracy przy eksploatacji wózków jezdniowych z napędem silnikowym.

Kontrole w przedmiotowym zakresie przeprowadzono w **35** zakładach pracy o łącznym zatrudnieniu **5.226** osób.

Najwięcej kontroli przeprowadzono w małych zakładach o zatrudnieniu do 9 osób – 11 kontroli oraz w zakładach o zatrudnieniu od 10 do 49 pracowników – także 11 kontroli.

Według klasyfikacji działalności gospodarczej, kontrolą objęto podmioty z branży:

- przetwórstwo przemysłowe – 15 kontroli (42,3% ogólnej liczby kontroli),
- handel i naprawy – 15 kontroli (42,3%),
- i po 1 kontroli: górnictwo i wydobywanie, dostawa wody, budownictwo, informacja i komunikacja, działalność profesjonalna.

Kontrolę przeprowadzono w tych zakładach, w których eksploatuje się znaczą liczbę wózków jezdniowych (widłowych) z napędem silnikowym.

Kontrolą objęto w sumie – 193 wózki jezdniowe z napędem silnikowym, w tym:

- 170 wózków jezdniowych widłowych podnośnikowych (88,1%),
- 20 wózków jezdniowych platformowych,
- 3 wózki specjalistyczne.

Najstarsze użytkowane maszyny wyprodukowano w latach 80-tych XX wieku. Wśród nich były także wózki nowoczesne wyprodukowane po 2000 roku.

Do najczęściej ujawnionych nieprawidłowości przy eksploatacji wymienionych wyżej maszyn i sprzętu należy zaliczyć między innymi:

- brak dodatkowych uprawnień kwalifikacyjnych do obsługi wózków podno-

- śnikowych i innych. Stwierdzono, iż 6 pracowników na 230 obsługujących ten sprzęt nie posiadało stosownych uprawnień do jego eksploatacji (2,6%),
- niewłaściwe oznakowanie maszyn znakami i barwami bezpieczeństwa. Tego rodzaju braki odnotowano przy 78 pojazdach na 193 skontrolowane (40,4%),
 - niewłaściwe zabezpieczenie środków transportu przed przypadkowym uruchomieniem przez osoby nieupoważnione. Stan taki stwierdzono przy 35 wózkach (18,1%),
 - brak lub niewłaściwie opracowane zasady ruchu na drogach wewnętrzzakładowych. Uchybienia takie stwierdzono w 13 zakładach na 35 objętych kontrolą (37,1%),
 - brak aktualnych badań lekarskich profilaktycznych 23 pracowników obsługujących wózki jezdniowe (10,0%).
- Zasadnicze przyczyny ujawnionych nieprawidłowości to:
- nieznanomość przepisów o eksploatacji wózków jezdniowych o napędzie silnikowym przez pracodawców oraz osoby pełniące bezpośredni nadzór,
 - nieprawidłowe, niezgodne z wymogami przepisów zachowanie się kierowców obsługiwanych wózków jezdniowych, co niewątpliwie miało wpływ na bezpieczeństwo pracy zatrudnionych przy obsłudze tych wózków i innych pracowników zatrudnionych w obszarze pracy tego sprzętu,
 - brak pełnej realizacji przez służbę bhp swoich zadań wynikających z przepisów prawa; brak systematycznej kontroli stanowisk pracy, analizy stanu warunków pracy.
- Dla zlikwidowania stwierdzonych w czasie kontroli nieprawidłowości przy eks-

ploatacji wózków jezdniowych o napędzie silnikowym, inspektorzy pracy wydali następujące środki prawne:

- **158** decyzji, w tym: 33 ustne,
- **18** wniosków w wystąpieniach pokontrolnych.

Efektom realizacji wydanych środków prawnych było:

- wykonanie badań lekarskich (wstępnych i okresowych) przez 59 kierowców wózków jezdniowych,
- oraz poddanie 7 operatorów wózków jezdniowych przeszkoleniu wstępnemu stanowiskowemu z zakresu bhp.

3. Bezpieczeństwo i higiena pracy w oczyszczalniach ścieków.

W okresie sprawozdawczym kontrolą w przedmiotowym zakresie objęto **6** zakładów pracy, w których funkcjonowało 10 oczyszczalni ścieków. W zakładach tych zatrudnionych było ogółem **380** pracowników, w tym 60 przy pracach związanych z procesem technologicznym oczyszczania ścieków.

W wyniku przeprowadzonych kontroli stwierdzono następujące nieprawidłowości:

- w 3 zakładach (50,0%) nie wydano pracownikom - z upływem obowiązujących terminów - odzieży i obuwia roboczego, Problem dotyczył 4 pracowników (6,7%) zatrudnionych w oczyszczalniach ścieków,
- nie dokonywano kontroli sprzętu ratunkowego i gaśniczego oraz brak było specjalnego dziennika do odnotowywania wyników tej kontroli. Dotyczyło 3 zakładów (50,0%) i 18 pracowników (30,0%),

- w 4 zakładach pracy (66,7%) stwierdzono brak opracowania instrukcji stosowania, przechowywania i eksploatacji sprzętu ochrony dróg oddechowych. Dotyczyło 37 pracowników (61,7%),
- w 2 zakładach (33,3%) stwierdzono brak tablic ostrzegawczych przed niebezpieczeństwem dla zdrowia i życia. Dotyczyło 29 pracowników (48,3%),
- w 2 zakładach (33,3%) stwierdzono brak aktualnych badań i pomiarów potwierdzających skuteczność ochrony podstawowej i uzupełniającej dla instalacji i urządzeń elektrycznych. Problem dotyczył 32 pracowników (53,3%),
- w 3 zakładach (50,0%) ujawniono brak wystarczającej ilości sprzętu ratunkowego. Dotyczyło to 18 zatrudnionych (30,0%),
- w 4 zakładach (66,7%) stwierdzono nieprawidłowe obarierowanie obiektów technologicznych o głębokości większej niż 0,5 m. Problem dotyczył 28 pracowników (46,7%),
- w 3 zakładach (50,0%) stwierdzono nieprawidłowości w zakresie urządzeń ochronnych przy maszynach i urządzeniach eksploatowanych na terenach oczyszczalni ścieków. Problem dotyczył 12 pracowników (20,0%).

Do zasadniczych przyczyn naruszenia prawa w obiektach i urządzeniach eksploatowanych w oczyszczalniach ścieków należy zaliczyć:

- brak dostatecznego nadzoru nad pracownikami przez osoby pełniące nadzór na ich pracą,
- niewłaściwe wykonywanie zadań przez służby bhp funkcjonujące w zakładach w zakresie kontroli stanowisk pracy oraz brak rzetelnej analizy stanu warunków i bezpieczeństwa pracy w kontrolowanych zakładach,

- lekceważenie przez kierownictwo kontrolowanych zakładów wyników dokonanych ocen ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy,
- ograniczanie nakładów na poprawę warunków i bezpieczeństwa pracy w zakładach i traktowanie zagadnień bezpieczeństwa pracy drugoplanowo.

Dla wyeliminowania stwierdzonych w czasie kontroli nieprawidłowości, inspektorzy pracy zastosowali następujące działania prawne:

- wydano **83** decyzje, w tym 55 ustnych, z których wszystkie zostały zrealizowane,
- skierowano do pracodawców 3 wnioski w wystąpieniach pokontrolnych, które w całości zostały zrealizowane.

Wobec 1 z pracowników nadzoru, który był odpowiedzialny za ujawnione nieprawidłowości zastosowano środek wychowawczy – ostrzeżenie.

W wyniku podjętych działań prawnych, warunki pracy i bezpieczeństwo pracy uległy poprawie dla **wszystkich** zatrudnionych w oczyszczalniach ścieków – **60** pracowników.

VII.

EFEKTY DZIAŁALNOŚCI KONTROLNEJ

Działania kontrolno-nadzorcze i prewencyjne pracowników Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach pozwoliły na uzyskanie **między innymi** następujących efektów:

W zakresie warunków i bezpieczeństwa pracy:

- a. **wzmoczony nadzór.** Uzyskano poprawę warunków pracy oraz zlikwidowano negatywny wpływ czynników szkodliwych i uciążliwych dla **1.442** pracowników,
- b. w wyniku kontroli problematyki **zarządzanie bezpieczeństwem** w średnich i dużych zakładach spowodowano, iż usunięto nieprawidłowości dotyczące m.in. oceny ryzyka zawodowego i przeszkolono pracowników w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy. Fakt ten wpłynął na poprawę warunków i bezpieczeństwa pracy dla **264** pracowników tych zakładów,
- c. **budownictwo.** W wyniku działań kontrolnych zlikwidowano znaczną liczbę nieprawidłowości i wynikających z nich zagrożeń, co zapewniło poprawę bezpieczeństwa i warunków pracy dla zatrudnionych na placach budów. Wyeliminowano 54 bezpośrednie zagrożenia życia i zdrowia dla **165** pracowników, natomiast dla zatrudnionych przy budowie i remoncie dróg, poprawa warunków i bezpieczeństwa pracy dotyczyła **179** pracowników,
- d. badając problematykę **spełniania wymagań zasadniczych i minimalnych** dla maszyn w produkcji przemysłowej, inspektorzy pracy spowodowali, iż pracodawcy dostosowali **45** tego rodzaju maszyn do minimalnych wymagań bezpieczeństwa. Warunki pracy przy ich obsłudze uległy poprawie dla **131** pracowników,
- e. badając warunki i stan bezpieczeństwa pracy w **zakładach chemicznych**, inspektorzy pracy wydali środki prawne zobowiązujące pracodawców do dostosowania zastanych warunków do wymogów przepisów. Zrealizowanie tych środków prawnych doprowadziło do likwidacji zagrożeń chemicznych dla **498** zatrudnionych w tych zakładach,
- f. zlikwidowano wiele zagrożeń przy pracach wykonywanych przy **pozyskiwaniu i zrywce drewna** (ocena ryzyka zawodowego, szkolenia w dziedzinie bhp, środki ochrony osobistej, poprawa stanu technicznego maszyn i urządzeń, ciągniki rolnicze). Likwidacja zagrożeń dotyczyła **120** pracowników,
- g. **wypadki przy pracy.** Zmniejszyła się liczba osób poszkodowanych w zaistniałych wypadkach przy pracy z 55 w roku 2012 do 45 w roku 2013. Zmniejszyła się także liczba wypadków zbiorowych – z 8 w 2012r. do 1 w roku 2013.
- h. **ocena ryzyka zawodowego.** W wyniku czynności kontrolnych inspektorów pracy wskazujących prawidłowy sposób dokumentowania i oceny ryzyka zawodowego pracodawcy dokonali zmian na stanowiskach pracy. Poprawa bezpieczeństwa pracy dzięki tym działaniom objęła **941** pracowników,
- i. kontrola problematyki **przygotowania pracowników do pracy** pozwoliła na:
 - poddanie szkoleniu wstępnemu ogólnemu i stanowiskowemu – 137 pracowników,
 - poddanie szkoleniu okresowemu z dziedziny bhp – 246 pracowników,

- poddanie wstępnym badaniom lekarskim – 166 pracowników,
- poddanie okresowym badaniom lekarskim – 79 pracowników.

Te działania z pewnością przyczyniły się do prawidłowego przygotowania w/w pracowników do pracy a to miało bezpośrednio przełożenie na poprawę ich bezpieczeństwa pracy.

10) **poprawa bezpieczeństwa pracy** dzięki likwidacji nieprawidłowości związanych z nieprzestrzeganiem przepisów o czasie pracy. Doprowadzenie do zapewnienia przestrzegania przepisów dotyczących wymaganego odpoczynku, dobowego i tygodniowego oraz przerw w wykonywaniu pracy miało wpływ na poprawę bezpieczeństwa pracy. Dotyczyło to bezpośrednio – **111** pracowników,

11) **wydobycie i przeróbka kopalin mineralnych**. Zlikwidowanie zagrożeń – między innymi – przy takich maszynach, jak: przenośniki taśmowe, zainstalowanie urządzeń ochronnych przy obrabiarkach, przy prasie do łamania kamienia, zapewnienie skuteczności ochron przeciwporażeniowych, przeprowadzenie badań środowiska pracy i zapewnienie w tym zakresie warunków pracy zgodnych w wymogami. Dotyczyło **149** pracowników,

12) **eksploatacja wózków jezdniowych**. Zlikwidowanie nieprawidłowości związanych z zasadami ruchu na drogach wewnętrzzakładowych, z ochroną zdrowia pracowników, zabezpieczeniem środków transportowych przed przypadkową możliwością ich uruchomienia, z uzyskaniem przez pracowników dodatkowych uprawnień kwalifikacyjnych, szkoleń w dziedzinie bhp –

doprowadziło do zapewnienia poprawy stanu bhp dla – **68** pracowników,

13) **oczyszczalnie ścieków**. Warunki pracy i bezpieczeństwa uległy poprawie dla **60** pracowników zatrudnionych w warunkach niebezpiecznych i uciążliwych (m.in.: doprowadzenie sprzętu ratunkowego i gaśniczego do sprawności technicznej, zainstalowanie tablic ostrzegawczych, pomiary skuteczności ochron przeciwporażeniowych, obarierowanie miejsc niebezpiecznych, zainstalowanie urządzeń ochronnych przy maszynach i urządzeniach).

W zakresie legalności zatrudnienia oraz prawnej ochrony pracy:

- 1) w wyniku kontroli legalności zatrudnienia inspektorzy pracy doprowadzili do:
 - legalizacji zatrudnienia 647 osób (zawarcie umowy o pracę, zmiana umowy cywilnoprawnej na umowę o pracę, zgłoszenie do ubezpieczenia społecznego),
 - opłacenia zaległych składek na Fundusz Pracy dla 22 osób na łączną kwotę – 14.059,58 zł;
 - opłacenia zaległych składek na ubezpieczenie społeczne dla 3 osób na kwotę – 2.217,60 zł;
 - zwrotu nienależnie pobranych zasiłków i innych świadczeń od 68 osób na kwotę – 5.263,88 zł;
 - pozbawienia statusu bezrobotnego - 148 osób.
 - zawarcia umów o pracę w miejsce umów cywilnoprawnych z 2 cudzoziemcami,
 - zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego - 6-ciu cudzoziemców,
 - opłacenia zaległych składek na ubezpieczenie społeczne i na Fun-

dusz Pracy dla 19 cudzoziemców w łącznej kwocie – 997,75 zł.

- opłacenia zaległych składek na ubezpieczenie społeczne - dla 14 cudzoziemców,
- doprowadzenia do wydania decyzji o uchyleniu zezwolenia na pracę wobec 3 cudzoziemców.

2) **wynagrodzenie za pracę** i inne świadczenia pracownicze. Dokonane ustalenia wskazywały na występowanie w dalszym ciągu niekorzystnych zjawisk w zakresie przestrzegania przepisów o ochronie wynagrodzenia za pracę i innych świadczeń wynikających ze stosunku pracy. Działania prawne podjęte przez inspektorów pracy doprowadziły do uzyskania dla pracowników należnych im – różnego rodzaju świadczeń – poprzez:

- wydanie **487** decyzji płacowych zobowiązujących pracodawców do wypłaty pracownikom wszelkiego rodzaju bezspornych świadczeń pieniężnych na ogólną kwotę – **8.943.501,00 zł**. Problem dotyczył **7.483** pracowników,
- skierowanie do pracodawców **1.013** wniosków pokontrolnych zalecających wyliczenie i wypłacenie pracownikom należnych im kwot z różnych tytułów, a które dotyczyły – **16.781** pracowników,
- wydanie **105** poleceń płacowych, które dotyczyły **700** pracowników.

Do końca okresu sprawozdawczego pracodawcy zrealizowali:

- **246** decyzji płacowych (50,3% wydanych) na ogólną kwotę – **3.490.760,00 zł** (39% nakazanej kwoty). Częściowo zrealizowano **20** decyzji na kwotę – **123.645,00 zł**. Decyzje zrealizowane dotyczyły

3.468 pracowników (46,3%, którym świadczenia przysługiwały w wyniku wydanych decyzji),

- **672** wnioski pokontrolne (66,3% wniosków wydanych), które dotyczyły – **9.552** pracowników (56,9% którym świadczenia przysługiwały). Kwota wypłaconych świadczeń dla **9.552** pracowników wynosiła – **146.665,00 zł**,
- **90** poleceń płacowych, które dotyczyły **588** pracowników,
- jednocześnie należy zaznaczyć, że w wyniku działań inspektorskich, podczas prowadzonych kontroli, inspektorzy pracy spowodowali, iż pracodawcy wypłacili dla **48** pracowników kwotę – **49.147,00 zł** z różnego rodzaju tytułów. W tym przypadku nie zachodziła konieczność wydawania środków prawnych obligujących pracodawcę do wypłaty określonych świadczeń pracowniczych.

Tak więc **ogólna kwota** wypłaconych świadczeń z różnego rodzaju tytułów i na podstawie wymienionych wyżej środków prawnych wynosiła **3.810.217,00 zł**,

- 3) **rozpatrywanie skarg pracowniczych**. Na 666 rozpatrzonych skarg – 331 było zasadnych (49,7%). Tym samym pracodawcy zobligowani zostali do wypłaty należnych świadczeń oraz usunięcia innych nieprawidłowości dotyczących prawnej ochrony pracy i bezpieczeństwa pracy.
- 4) **porady prawne i techniczne**. Ich liczba wzrosła dwukrotnie w stosunku do 2012 roku. Są to porady bezpłatne udzielane osobiście lub telefonicznie, nie tylko w siedzibie Okręgu, ale także przez inspektorów pracy podczas pro-

wadzonych kontroli. Udzielane są także poza siedzibą Okręgu (podczas Targów, festynów, konkursów, a także w siedzibach organizacji związkowych). Poprzez ich udzielanie dla różnych odbiorców - nie tylko dla pracowników, ale i dla pracodawców, organizacji związkowych dla różnych urzędów i instytucji, wzrasta świadomość prawna i techniczna wśród odbiorców tych porad;

- 5) **umowy cywilnoprawne.** Kontrole w zakresie przestrzegania przepisów o zatrudnieniu, inspektorzy pracy realizowali poprzez kontrole w zakładach pracy i poprzez rozpatrywanie skarg pracowniczych. Wyniki kontroli i postępowań skargowych doprowadziły – poprzez działania inspektorskie – do potwierdzenia dla **184** osób faktycznego świadczenia pracy na podstawie stosunku pracy, a nie na podstawie umów cywilnoprawnych (umowa zlecenia, umowa o dzieło, jednoosobowa działalność gospodarcza), bowiem warunki w jakich osoby te świadczyły pracę wskazywały na istnienie stosunku pracy.
- 6) **czas pracy kierowców.** Kontrole dotyczyły czasu pracy kierowców w krajowym i międzynarodowym transporcie drogowym rzeczy. Wykazane nieprawidłowości i ich wyeliminowanie poprzez działania prawne inspektorów pracy doprowadziły do właściwego, rzetelnego prowadzenia dokumentacji transportowej związanej z czasem pracy kierowców i nie przekraczanie norm w tym zakresie. Dotyczyło to łącznie **185** kierowców.

VIII.

DZIAŁALNOŚĆ

PREWENCYJNA

I PROMOCYJNA

1. Informacje ogólne

Wsparciem dla działalności kontrolno-nadzorczej, Państwowej Inspekcji Pracy są coraz to nowe metody i formy realizowania ustawowych zadań. Oparte są one na sprawdzonych standardach działań państw członkowskich Unii Europejskiej. Jednymi z nich jest szeroko rozumiana prewencja i promocja, jako ważne elementy działalności poza kontrolnej, promujące dobre nawyki w dziedzinie bezpieczeństwa pracy oraz mające istotny wpływ na poprawę świadomości organizatorów pracy oraz świadczących pracę w kierunku przestrzegania norm i zasad w obszarze zagadnień ochrony pracy.

W szczególności działalność prewencyjna inspekcji pracy aktywizowana jest w tych sektorach gospodarki narodowej, gdzie występują największe nasilenia zagrożeń zawodowych, a także pracodawców, którzy zainteresowani są zapewnieniem swoim pracownikom bezpiecznych warunków pracy i właściwej ochrony zdrowia.

W Okręgowym Inspektoracie Pracy w Kielcach realizowane były programy informacyjno-promocyjne, informacyjno-prewencyjne, programy prewencyjne, edukacyjne oraz konkursy promujące pożądane postawy w zakresie ochrony pracy, a także kampanie informacyjne.

I tak:

Podczas działań prewencyjnych, promocyjnych, informacyjnych i polegających na organizowaniu różnego rodzaju konkursów w zakresie zagadnień ochrony pracy – objęto:

- **5.988** podmiotów (pracodawcy, pracownicy, służby bhp, organizacje

- związkowe różnych szczebli, społeczni inspektorzy pracy, nauczyciele, uczniowie i studenci itp.),
- działalnością prewencyjną objęto ogółem – **7.780** osób,
- przeprowadzono **182** szkolenia, spotkania, konkursy, seminaria, w których udział wzięło – **5.963** osoby,
- podczas różnych imprez promujących zagadnienia ochrony pracy zorganizowano – **49** stoisk, na których promowano fachowe wydawnictwa i udzielano informacji prawnych i technicznych,
- poprzez działalność prewencyjną - **40** różnego rodzaju maszyn do obróbki metalu i drewna dostosowano do wymaganych standardów bezpieczeństwa,
- udzielono – **594** porad prawnych i technicznych,
- przekazano zainteresowanym – zagadnieniami prewencyjnymi – **5.219** pism prewencyjnych zwracających uwagę na zagrożenia wypadkowe i zawodowe w różnych sferach działalności produkcyjnej i usługowej,
- przekazano zainteresowanym podmiotom – **14.450** szt. egzemplarzy broszur, wydawnictw i innych publikatorów o tematyce zawierającej problemy ochrony pracy,
- przekazano do mediów – **250** informacji o działalności prewencyjnej dotyczącej zjawisk, jakie wystąpiły w działalności zawodowej Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach, wydarzeń wypadkowych, warunków pracy, stanu bhp oraz dotyczących przestrzegania przepisów z zakresu prawnej ochrony pracy (informacje odczytane przez dziennikarzy, informacje rzeczownika prasowego OIP, artykuły.

2. Kampania informacyjno-promocyjna „Zanim podejmiesz pracę”

W okresie sprawozdawczym, Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach podejmował szereg działań objętych kampanią informacyjno-promocyjną pod nazwą: „Zanim podejmiesz pracę”. Mała ona na celu upowszechnienie wiedzy z zakresu prawa pracy wśród osób pracujących i pracowników, studentów i uczniów oraz pracodawców, partnerów społecznych i instytucjonalnych.

Działaniami informacyjnymi w ramach kampanii objęto **1461** podmiotów, w tym między innymi: 262 pracodawców i przedsiębiorców nie będących pracodawcami, 214 pracowników, 96 różnego szczebla organizacji związkowych, 87 społecznych inspektorów pracy, 94 nauczycieli, 363 uczniów i studentów, 24 pracowników młodocianych.

Działania informacyjno-promocyjne realizowane były w różnych n/w formach:

1) szkolenia i wykłady, których przeprowadzono ogółem

Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach przeprowadził 34 szkolenia i wykłady z zakresu prawnej ochrony pracy, podczas których – między innymi::

- wskazywano na różnice pomiędzy zatrudnieniem pracowniczym a zatrudnieniem w ramach umów cywilno-prawnych,
- przedstawiono podstawowe prawa i obowiązki stron stosunku pracy,
- omawiano problemy mobbingu oraz zmian w prawie pracy,
- zapoznano słuchaczy z problematyką legalności zatrudnienia,

- zapoznano uczestników szkoleń i wykładów z przepisami o przestrzeganiu przepisów o czasie pracy,
- przedstawiono problematykę przestrzegania przepisów o urlopach wypoczynkowych,
- przedstawiono zagadnienie przestrzegania przepisów o wypłacie wynagrodzeń za pracę i innych świadczeń wynikających ze stosunku pracy,
- omówiono zagadnienie zatrudniania osób niepełnosprawnych,
- przedstawiono problematykę bezpieczeństwa i higieny pracy.

Szkolenia skierowane były do uczniów, pracodawców, pracowników, nauczycieli, partnerów społecznych, a więc związków zawodowych (zakładowe i ponadzakładowe organizacje), społecznych inspektorów pracy, służby BHP. Niektóre szkolenia zorganizowane zostały we współpracy z zakładowymi i ponadzakładowymi organizacjami związkowymi, w tym:

- z Zarządem Regionu Świętokrzyskiego NSZZ „Solidarność”,
- z Radą OPZZ Województwa Świętokrzyskiego,
- z Forum Związków Zawodowych,
- ze ZZ „Budowlani” Okręg Świętokrzyski,
- z NSZZ Ciepłowników w Polsce,
- ze Związkiem Zawodowy „Kadra” przy Celsa „Huta Ostrowiec” Sp. z o.o.

Szkolenia organizowane były także we współpracy z innymi podmiotami, tj:

- Miejskim Urzędem Pracy w Kielcach,
- Powiatowym Urzędem Pracy w Busku-Zdrój,
- Powiatowym Urzędem Pracy w Sandomierzu,

- Klubem Integracji Społecznej przy „Caritas” Diecezji Kieleckiej,
- Business Centre Club Loża Świętokrzyska,
- PKPP „Lewiatan”,
- Grupą „Ożarów” w Karsach,
- Izłą Rzemieślników i Przedsiębiorców w Kielcach,
- Cechem Rzemieślników i Przedsiębiorców w Staszowie,
- Zespołem Szkół Ogólnokształcących w Ożarowie,
- Federacją Stowarzyszeń Naukowo Technicznych NOT w Kielcach.

Przeprowadzone szkolenia cieszyły się dużym zainteresowaniem wśród ich uczestników. Podkreślić należy dobrą współpracę zwłaszcza z ponadzakładowymi organizacjami związkowymi: Zarządem Regionu Świętokrzyskiego NSZZ „Solidarność” czy Forum Związków Zawodowych, która zaowocowała licznymi szkoleniami dla społecznych inspektorów pracy i członków organizacji zakładowych. Wykłady dla organizacji związkowych zawsze poszerzano o tematykę dotyczącą uprawnień tych organizacji wynikających z prawa pracy. Szkolenia prowadzili wykładowcy z Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach na zaproponowane przez społecznych partnerów tematy. Szkolenia prowadzono zarówno w siedzibie Okręgu, jak i u wymienionych wyżej w Kielcach, Ostrowcu Świętokrzyskim, w Busku-Zdrój, w Sandomierzu, Straszowie, w Karsach i w Końskich.

W czasie prowadzenia szkoleń wykładowcy korzystali z przygotowanych samodzielnie materiałów szkoleniowych, a także z prezentacji przesłanych w ramach kampanii „Poznaj swoje prawa w pracy” przez

Główny Inspektorat Pracy, modyfikowanych do celów konkretnego szkolenia.

- 2) zorganizowanie konferencji naukowej na temat „Świadczenie pracy, jako podmiot zobowiązania umownego,

Po raz pierwszy w historii działalności, Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach - przy współdziałaniu Wyższej Szkoły Ekonomii, Prawa i Nauk Medycznych w Kielcach, Wyższej Szkoły Finansów i Prawa w Bielsku Białej oraz Stowarzyszenia Prawników Administracji Publicznej - zorganizował konferencję naukową na temat: **„Świadczenie pracy jako przedmiot zobowiązania umownego”**. Celem konferencji była wymiana poglądów, opinii i doświadczeń pracodawców, pracowników, pracowników naukowo dydaktycznych, wymiaru sprawiedliwości, organów ścigania, związków zawodowych, biegłych i praktyków w zakresie zagadnień dotyczących sposobu nawiązywania stosunków pracy, trybu ich rozwiązywania, zobowiązań i praw wynikających z umów o pracę, odpowiedzialności wynikającej z naruszenia praw osób wykonujących pracę zarobkową oraz badawcze ujęcie problematyki pracy w ramach stosunku pracy.

Do udziału w konferencji zaproszono wykładowców reprezentujących środowiska naukowe, w tym z: Wyższej Szkoły Ekonomii Prawa i Nauk Medycznych w Kielcach, Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w Lublinie i Wyższej Szkoły Handlowej w Radomiu, ale także praktyków prawa, w tym reprezentujących: Prokuraturę Okręgową w Kielcach, Stowarzyszenie Prawników Administracji Publicznej, kancelarie adwokackie czy pra-

codawcę (radca prawny reprezentujący Wojewódzki Szpital Zespolony w Kielcach). Konferencję zaszczyliła swym udziałem Pani Iwona Hickiewicz - Główny Inspektor Pracy. W wydarzeniu wzięli także udział zaproszeni goście, w tym m.in.: przedstawiciele Wojewody Świętokrzyskiego, sądów, prokuratury i policji, ZUS Oddział w Kielcach, NIK Delegatury w Kielcach, Kuratorium Oświaty, urzędów pracy i urzędów skarbowych z Kielc, Świętokrzyskiej Komendy OHP, przewodniczący czterech central związkowych (NSZZ „Solidarność” Region Świętokrzyski, Rady OPZZ Województwa Świętokrzyskiego, ZZ „Budowlani” Okręg Świętokrzyski, Zarządu Wojewódzkiego Forum Związków Zawodowych), Okręgowej Izby Radców Prawnych, Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Pracowników Służby BHP Oddział Kielce oraz Izby Rzemieślników i Przedsiębiorców w Kielcach oraz studenci WSEP i NM w Kielcach. Wykładowcy prezentowali wystąpienia, które były szeroko związane z tematem konferencji. Przy okazji konferencji zorganizowano stoisko z publikacjami i wydawnictwami PIP, udzielano także porad prawnych. Po odbytej konferencji została wydana **publikacja** zawierająca wszystkie pełne opracowania uczestniczących w niej wykładowców. Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach planuje kontynuować tego rodzaju działania w latach następnych, kontynuując współpracę z WSEP i NM w Kielcach.

Ogółem w omawianym wydarzeniu wzięły udział: studenci, nauczycieli, przedstawiciele prokuratury, sądów i policji, ponadzakładowych organizacji związkowych, stowarzyszeń, terenowych organów administracji publicznej oraz pracodawcy.

- 3) uczestnictwo w targach i giełdach pracy oraz w różnego rodzaju imprezach i wydarzeniach kulturalnych, jakie organizowane były na terenie województwa świętokrzyskiego. Podczas targów, giełd i imprez zorganizowano 24 stoiska poradniczo-informacyjne,

W roku sprawozdawczym przedstawiciele Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach uczestniczyli w targach i giełdach pracy organizowanych przez partnerów kampanii tj. Miejski i Powiatowy Urząd Pracy w Kielcach oraz powiatowe urzędy pracy z terenu województwa, a także Świętokrzyską Wojewódzką Komendę OHP w Kielcach. Zorganizowano stoisko poradnicze w ramach Giełdy Pracy dla Osób Niepełnosprawnych w siedzibie Wyższej Szkoły Handlowej w Kielcach. Z kolei na terenie Targów Kielce S.A. odbyły się XVI Ogólnopolskie Targi Pracy o wyjątkowo szerokim zasięgu. Ogólnopolskie Targi Pracy odbywały pod patronatem: wojewody świętokrzyskiego, marszałka województwa świętokrzyskiego, prezydenta miasta Kielce. Wzięliśmy także udział w Targach Pracy zorganizowanych przez PUP Kielce, a skierowanych głównie do osób narodowości romskiej.

Należy także wskazać, że. Przedstawiciele naszego Okręgu brali udział w kilkunastu tego rodzaju przedsięwzięciach na terenie województwa.

Ponadto pracownicy Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach uczestniczyli również w wielu wydarzeniach i imprezach kulturalnych o charakterze regionalnym.

We wszystkich tych miejscach Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach przygotował stoiska i punkty informacyjne pod szyldem

kampanii „Zanim podejmiesz zatrudnienie”, na których oprócz udzielanych porad prawnych i informacji z zakresu prawa pracy oraz bezpieczeństwa i higieny pracy, rozpowszechnialiśmy wydawnictwa, poradniki i broszury Państwowej Inspekcji Pracy. Ogółem w omawianym przedmiocie zorganizowano 24 punkty informacyjne, z czego 15 stoisk i punktów poradniczych na targach i giełdach pracy oraz 9 stoisk na imprezach i wydarzeniach regionalnych oraz dniach doradztwa zawodowego. W czasie tych działań udzielono 210 porad prawnych.

Przedstawioną formę popularyzacji wiedzy na temat prawa pracy należy ocenić jako efektywną, ponieważ odbiorcy przy okazji odwiedzania targów i giełd pracy chętnie zasięgaliby porad prawnych z zakresu prawa pracy oraz bezpieczeństwa i higieny pracy. Udział PIP w targach pracy jest postrzegany pozytywnie, a nasza instytucja już od dawna ma ugruntowaną pozycję jako partner wspomagający organizatorów w zakresie poradnictwa prawnego z dziedziny prawa pracy. Porady i informacje udzielane w ramach targów pracy kierowane były głównie do osób bezrobotnych, którzy w przeszłości byli pracownikami, studentów kończących naukę i osób zatrudnionych na umowy cywilnoprawne, a poszukujących zatrudnienia w ramach stosunku pracy.

- 4) poradnictwo prawne u partnerów społecznych oraz w innych instytucjach. Odnotowano 24 takie przypadki,

W 2013 roku Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach kontynuował współpracę z NSZZ „Solidarność” Zarząd Regionu Świętokrzyskiego w Kielcach, gdzie w siedzibie partnera zorganizowano dwugo-

dzinne dyżury prawnika udzielającego porad prawnych z zakresu prawa pracy. Ogółem zorganizowano 17 dyżurów. Dyżury prawnika odbywane w siedzibie Zarządu Regionu Świętokrzyskiego NSZZ „Solidarność” cieszyły się okresowym zainteresowaniem, zwłaszcza w momentach przygotowania nowych wewnętrznych regulacji płacowych oraz regulaminów pracy albo likwidacji i zmian organizacyjnych pracodawcy. Z naszych porad skorzystali członkowie NSZZ „Solidarność”, w tym społeczni inspektorzy pracy oraz pracownicy należący do tego związku w zakładach pracy. Ponadto zorganizowano także jeden dyżur dla członków NSZZ „Solidarność” w czasie konferencji tego związku w Rytwianach oraz jeden dyżur w ZZ „Budowlani” Okręg Świętokrzyski w Kielcach, gdzie udzielano konsultacji członkom zakładowej organizacji tego związku. Członkowie organizacji związkowych zwykle korzystają z porad udzielanych w siedzibie OIP Kielce, gdzie porady udzielane są każdego dnia, a w poniedziałki w ramach dyżurów popołudniowych do godziny 18-tej.

Stoiska z poradami prawnymi i publikacjami pod szyldem kampanii „Zanim podejmiesz pracę” zostały dwukrotnie zorganizowane w ZUS O/Kielce w ramach zorganizowanych przez tę instytucję „Dni Ubezpieczonego” oraz jedno stoisko w ramach „Tygodnia Przedsiębiorcy” w ZUS. Na stoiskach udostępniono dla wszystkich zainteresowanych ulotki, broszury i poradniki z zakresu prawa pracy i bhp, w tym m.in. z serii wydawniczej „Zanim podejmiesz pracę”, które cieszyły się dużym zainteresowaniem uczestników spotkania. W ramach tych wydarzeń udzielono porad prawnych 36 podmiotom (7 pracodawcom i 29 pracownikom, w tym pracowników

ZUS-u.). Za godne odnotowania należy uznać przygotowanie po raz kolejny przez nasz urząd punktu porad prawnych przy „Gazecie Ostrowieckiej” w Ostrowcu Świętokrzyskim. Porady cieszyły się dużym zainteresowaniem mieszkańców tego miasta. Udzielono porad prawnych 11 podmiotom, w tym 7 pracownikom, 3 osobom zatrudnionym na umowy cywilne i 1 społecznemu inspektorowi pracy. Zagadnienia poruszane w ramach porad prawnych w trakcie dyżuru prawnika stanowiły bazę do kilku artykułów prasowych publikowanych przez nas w „Gazecie Ostrowieckiej”.

Ponadto punkt z poradami prawnymi zostały zorganizowane także dla młodzieży szkół ponadgimnazjalnych z Zespołu Szkół Zawodowych w Odonowie i Pińczowie, które korzystały z zajęć edukacyjnych w Wyższej Szkole Ekonomii, Prawa i Nauk Medycznych w Kielcach. Udzielono porad prawnych 3 nauczycielom.

Ogółem w omawianym zakresie wykonano 24 działania związanych z udzielaniem porad prawnych poza siedzibą Okręgu, w czasie których udzielono 80 porad prawnych.

5) Działania kampanii informacyjnej w formie rozpowszechniania wydawnictw i publikacji miały miejsce podczas prowadzonych szkoleń i wykładów, targów i giełd pracy oraz imprez kulturalnych na terenie całego województwa.

Dużą liczbę publikacji rozprowadzono przez Miejski i Powiatowy Urząd Pracy w Kielcach, Powiatowy Urząd Pracy w Busku-Zdrój, Powiatowy Urząd Pracy w Sandomierzu, ZUS Oddział w Kielcach, Caritas Diecezji Kieleckiej, Wyższą Szkołę

Ekonomii i Prawa w Kielcach, a także na spotkaniach z dziennikarzami.

Ogółem w realizacji przedmiotowej kampanii wykorzystano 5131 egzemplarzy różnego rodzaju wydawnictw PIP (poradników, broszur, ulotek, komiksów, plakatów, kart BHP).

Prowadzona kampania była szeroko propagowana w mediach prasowych, radiowych i telewizyjnych – na szczeblu lokalnym.

Ogółem udzielono 89 informacji, z czego:

- 53 - dotyczyło wywiadów, felietonów i reportaży radiowych,
- 21 - dotyczyło publikacji prasowych,
- 9 - promowania tematyki prawa pracy na stronach internetowych,
- 6 - wywiadów, felietonów i reportaży TV.

Wyniki prowadzonej kampanii w 2013r. należy ocenić pozytywnie. Wzorem lat ubiegłych także w 2013 r. należy uznać, że najskuteczniejszą formą działania były szkolenia i wykłady prowadzone na rzecz pracodawców, uczniów i studentów, pracowników, organizacji związkowych, społecznych inspektorów pracy, służb bhp oraz dla osób bezrobotnych. W stosunku do roku ubiegłego szkolenia i wykłady w większym zakresie skierowane były do studentów i uczniów oraz osób bezrobotnych, a więc podmiotów, do których skierowana była kampania „Zanim podejmiesz pracę”

Zdobyta wiedza powinna w przyszłości wpłynąć na znajomość uprawnień pracowniczych osób podejmujących pracę. Dużym zainteresowaniem spotkał się nasz udział w różnego rodzaju targach i giełdach pracy, gdzie oprócz udzielanych porad prawnych rozpowszechniana była

literatur z zakresu prawa pracy. Z prawdziwą satysfakcją należy ocenić organizację konferencji naukowej pn. „Świadczenie pracy jako przedmiot zobowiązania umownego”. Zorganizowana została po raz pierwszy i z udziałem Wyższej Szkoły Ekonomii, Prawa i Nauk Medycznych w Kielcach. Podobne konferencje będą organizowane w przyszłości.

W roku sprawozdawczym odnotowaliśmy bardzo dobrą współpracę z różnego rodzaju mediami. Zaowocowało to szeregiem publikacji w lokalnej i regionalnej prasie, audycjami radiowymi i telewizyjnymi, informacjami na stronach internetowych, w których propagowaliśmy działania w ramach kampanii, omawiane były interesujące odbiorców zagadnienia i problemy; udzielane były porady z zakresu prawa pracy. W naszej ocenie postawione przed kampanią cele i zadania zostały zrealizowane i będą przynosiły jej odbiorcom korzyści na przyszłość. Podniosły one niewątpliwie poziom świadomości społeczeństwa, co do roli i zakresu zadań Państwowej Inspekcji Pracy.

3. Program prewencyjny dla średnich i dużych zakładów pracy.

Celem zadania prewencyjnego było ograniczenie zagrożeń wypadkowych w średnich i dużych zakładach pracy. Podstawą doboru zakładów do uczestnictwa w programie były przekazane do Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach bazy ZUS IWA zawierające informacje na temat liczby i rodzaju wypadków przy pracy w podmiotach gospodarczych. Uwzględniono także rejestry zgłoszeń wypadków przy pracy prowadzone w Okręgu..

Zgodnie z założeniami programu większość uczestniczących w nim zakładów miały stanowić podmioty zatrudniające od 50 do 250 i powyżej, w których odnotowano przynajmniej jeden ciężki lub śmiertelny wypadek przy pracy lub stwierdzono dużą liczbę wypadków przy pracy.

Dla realizacji powyższego zadania uznano konieczność upowszechniania wśród wymienionych wyżej zakładów, metody wykorzystania zarządzania bezpieczeństwem pracy, jako skutecznego narzędzia efektywnej prewencji wypadkowej.

Założono także nadanie właściwego znaczenia analizie stanu bhp, przyczyn wypadków przy pracy oraz skuteczności środków zapobiegającym tym wypadkom w zakładach. Za cel uznano również wsparcie działań zakładów w przedsięwzięciach służących ograniczeniu zagrożeń zawodowych.

Adresatami programu byli także inni przedsiębiorcy, partnerzy społeczni, instytucje i organizacje zaangażowane w osiągnięcie trwałej poprawy stanu bezpieczeństwa i higieny pracy.

Do udziału w szkoleniu dotyczącym wypadków przy pracy, ocenie ryzyka zawodowego w kontekście zaistniałych wypadków, istocie samooceny bezpieczeństwa i warunków pracy w zakładach - realizowanym w ramach zadania prewencyjnego - zaproszono **76** pracodawców.

W seminarium które odbyło się w maju 2013 w siedzibie Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach udział wzięły **53** osoby reprezentujące **45** zakładów pracy. W czasie seminarium słuchaczom przedstawiono - między innymi - prezentacje multimedialne przygotowane wcześniej przez Główny Inspektorat Pracy.

Obecnym na spotkaniu przekazano Ankiety specjalistyczne opracowane przez GIP, a także Karty Zgłoszenia do udziału w programie zapoznając ich jednocześnie z założeniami programu.

Karty zgłoszenia zawierające wniosek o objęcie zakładu programem prewencyjnym przekazało do OIP Kielce **20** podmiotów. Ostatecznie przyjęto, iż udział w programie prewencji wypadkowej weźmie **20** podmiotów, które uwzględnione zostały w harmonogramie centralnym Państwowej Inspekcji Pracy.

Dla przedstawicieli podmiotów uczestniczących w programie informacyjno-promocyjnym zorganizowano **2 seminaria**, których przedmiotem było zarządzanie bezpieczeństwem i higieną pracy. Wzięli w nich udział służby bhp oraz społeczni inspektorzy pracy.

- w marcu 2013r. w Końskich odbyło się seminarium dla pracowników służb bhp zrzeszonych w Ogólnopolskim Stowarzyszeniu Pracowników Służby BHP, Oddział w Końskich z przewodnim hasłem „Wypadki przy pracy”. Podczas seminarium wygłoszono prelekcję, podczas której zaprezentowano m.in. zasady prowadzenia postępowań powypadkowych, a także schemat oceny ryzyka zawodowego oraz przedstawiono przyczyny wypadków przy pracy w ocenie inspektorów pracy OIP – Kielce. Przedstawione zostały także założenia podstawowych kampanii i programów prewencyjnych PIP (w tym dotyczące zarządzania bhp),
- w listopadzie 2013r. w Zarządzie Regionu NSZZ „Solidarność” w Kielcach zorganizowane zostało seminarium nt „Wypadki przy pracy”. Przedstawiciel OIP Kielce zaprezentował zebranym zakładowym społecznym inspektorom

pracy między innymi informacje dotyczące wypadków przy pracy. Przedstawiono także formy działalności prewencyjnej PIP.

Przyjęte działania prewencyjne skutkowały między innymi:

- przypomnieniem i ugruntowaniem wiedzy na problemy związane z zarządzaniem bezpieczeństwem i higieną pracy – w szczególności na zapoznano z zasadami prowadzenia postępowań powypadkowych, z przepisami określającymi obowiązki zakładów w zakresie oceny ryzyka zawodowego. Uczestnikom spotkań przedstawiono aktualny stan prawny związany z wymaganiami jakie stawiane są zakładom w powyższym zakresie. Przedstawiono „filozofię” zarządzania bezpieczeństwem pracy – jako skutecznego narzędzia umożliwiającego eliminację zagrożeń zawodowych i ograniczania wypadków związanych z pracą,
- poddaniem przez 20 pracodawców analizie zakładowej dokumentacji oceny ryzyka zawodowego, dokumentacji związanej z wypadkami przy pracy (protokoły powypadkowe, rejestry wypadków i karty statystyczne wypadków). Wykonanie tych zadań potwierdzono w ankiet specjalistycznych zwróconych przez uczestników programu do OIP Kielce
- 16 pracodawców przekazało do OIP Kielce informacje na temat działań wynikających z analizy dokumentacji powypadkowych i dokumentacji oceny ryzyka zawodowego. Przedstawiono ponadto wdrażane działania korygujące, a także inne działania podjęte dla eliminacji ujawnionych nieprawidłowości,

- przekazaniem informacji o programie prewencyjnym do mediów. I tak: dwukrotnie w czerwcu 2013r.
- przekazaniem podmiotom zainteresowanym problematyką zarządzania sprawami bhp wydawnictw PIP. Uczestniczącym w przedmiotowym programie (uczestnikom szkolenia specjalistycznego i uczestnikom seminariów) przekazano łącznie **1214** egzemplarzy fachowych wydawnictw.

Uwagi i spostrzeżenia wynikające z prowadzonego programu są następujące:

- zapotrzebowanie przedsiębiorców na szkolenia Państwowej Inspekcji Pracy w przedmiotowym zakresie (co wynikało z rozmów, oraz co pokazała wysoka frekwencja na seminariach) wskazuje, że przedmiotowe zadanie prewencyjne powinno być kontynuowane w latach następnych.
- wskazanym jest kontynuować koncepcję prowadzenia kontroli sprawdzających, w szczególności jako tzw. kontroli „audytowych” – z uwagi na ich charakter, jako weryfikacji działań prewencyjnych podejmowanych przez zakłady.

Przeprowadzone w OIP Kielce kontrole sprawdzające (łącznie **9** wizyt kontrolnych) w zakładach, które brały udział w programie i zakończyły udział przekazaniem ankiety specjalistycznej dawało możliwość oceny wdrożenia zadeklarowanych działań naprawczych i prewencyjnych, bądź też zasadności nie deklarowania konieczności działań po samokontroli.

4. Program informacyjno-prewencyjny w budownictwie.

Równoległe z prowadzonymi kontrolami budów, inspektorzy pracy prowadzili działania informacyjno-prewencyjne w budownictwie. Są one skutecznym i praktykowanym od szeregu lat działaniem.

W roku sprawozdawczym Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach przesłał do **90** firm prowadzących działalność budowlaną na terenie województwa świętokrzyskiego pisma informujące o kontynuowaniu akcji informacyjno-promocyjnej dotyczącej problematyki bezpieczeństwa pracy w budownictwie. Pismo zawierało między innymi zaproszenie do udziału w działaniach profilaktycznych mających na celu poprawę stanu bezpieczeństwa pracy i ograniczenie wypadków przy pracy w budownictwie.

Przedmiotowym programem objęto – **292** podmioty (generalni wykonawcy, inwestorzy). Realizacja programu polegała na: prowadzeniu szkoleń dla firm budowlanych, seminariów szkoleniowych oraz innych działań promujących bezpieczną pracę w budownictwie.

Przeprowadzono następujące szkolenia:

- 1) W siedzibie Cementowni w Karsach k/Ożarów odbyły się **2** szkolenia zorganizowane przez Okręgowy Inspektorat Pracy oraz Grupę Ożarów S.A. oraz. Dotyczyły one problematyki bezpieczeństwa pracy w budownictwie, ze szczególnym uwzględnieniem wymagań bhp podczas wykonywania prac na wysokości. Szkolenia zostały zrealizowane przy współudziale producentów sprzętu zabezpieczającego przed upadkiem z wysokości tj: środków ochrony indywidualnej i zbiorowej oraz rusztowań budowlanych. Szczegółowy

program obu spotkań obejmował tematykę:

- zasad doboru i stosowania środków ochrony indywidualnej zabezpieczających przed upadkiem z wysokości,
- ochrony zbiorowej zabezpieczającej przed upadkiem z wysokości systemu „Secumax”,
- wymagań dotyczących montażu rusztowań budowlanych i kwalifikacji montażystów,
- bezpieczeństwa pracy przy robotach prowadzonych na wysokości w świetle wyników kontroli inspektorów PIP

Program szkolenia został rozszerzony o pokazy wykorzystania sprzętu do pracy na wysokości do ewakuacji osoby poszkodowanej przez ratownika.

Uczestnikami szkolenia byli pracownicy Grupy Ożarów S.A. oraz przedsiębiorstw wykonujących prace remontowo-budowlane na terenie i na rzecz Cementowni Ożarów. Szkolenie odbyło się w ramach realizowanej Kampanii Bezpieczeństwa CRH „Praca na wysokości”. Uczestników szkolenia zapoznano także z programem informacyjno-prewencyjnym PIP „Bezpieczeństwo pracy w budownictwie”. Do udziału w szkoleniu zaproszono przedstawicieli firm budowlanych z terenu woj. świętokrzyskiego, tj. pracodawców, kierowników budów oraz pracowników służb bhp. Biorących udział w szkoleniu zapoznano ze standardami bezpiecznej pracy na budowie, w szczególności podczas prac na wysokości, sposobami poprawy bezpieczeństwa pracy w sektorze budowlanym oraz podniesienia

wśród pracodawców i pracowników wiedzy oraz świadomości zagrożeń występujących w procesie budowlanym.

Ogółem w zorganizowanych szkoleniach wzięło udział **156** pracowników z **36** przedsiębiorstw. W trakcie seminariów funkcjonowało stoisko OIP – Kielce

z wydawnictwami PIP oraz z możliwością uzyskania porady dotyczącej technicznego bezpieczeństwa pracy.

- 2) W siedzibie firmy „Kombud” Sp. z o.o. w Kielcach odbyło się szkolenie dla firm budowlanych obejmujące swym zakresem informacje dotyczące prawidłowego przygotowania pracowników do pracy oraz stosowania środków ochrony indywidualnej. Omawiano między innymi sposoby eliminowania zagrożeń towarzyszących pracom na wysokości. Program szkolenia zrealizowany został przy udziale producenta sprzętu chroniącego przed upadkiem z wysokości. W szkoleniu uczestniczyło **21** podmiotów objętych harmonogramem centralnym.
- 3) W czerwcu 2013r. w siedzibie cementowni Grupy Ożarów S.A. w Karsach odbyła się konferencja podsumowująca Kampanię Bezpieczeństwa Grupy CRH „Praca na wysokości”. Była to już druga kampania dotycząca bezpieczeństwa pracy zorganizowana wspólnie przez Grupę Ożarów z Okręgowym Inspektoratem Pracy w Kielcach. Do przedsięwzięcia włączyli się także: Okręgowy Inspektorat Pracy w Lublinie i Centralny Instytut Ochrony Pracy-PIB. Celem podjętych działań - w ramach kampanii - było usprawnienie

systemu zarządzania bezpieczeństwem podczas wykonywania prac na wysokości zarówno przez pracowników spółek CRH Polska, jak i zatrudnionych w podmiotach zewnętrznych, wykonujących prace remontowo-budowlane na rzecz koncernu. Łącznie projektem objęto około **300** przedsiębiorstw, zatrudniających kilka tysięcy pracowników. W ramach działań edukacyjnych kampanii przygotowano materiały informacyjne i szkoleniowe, przeprowadzono szereg szkoleń wraz z pokazami praktycznymi prowadzenia prac na wysokości. Przeprowadzono przeglądy stanowisk pracy, gdzie wykonywane są tego typu roboty, wprowadzono nowe rozwiązania techniczne ułatwiające ich prowadzenie. Ponadto dokonano oceny i uzupełnienia posiadanych środków chroniących pracowników podczas wykonywania prac na wysokości, zakupiono również sprzęt ułatwiający prowadzenie tych prac.

Na spotkaniu organizatorów reprezentowali: Prezes Zarządu Dyrektor Generalny Grupy Ożarów S.A. oraz Okręgowy Inspektor Pracy z Kielc. Współorganizatorów reprezentowali: Okręgowy Inspektor Pracy w Lublinie oraz pracownik Centralnego Instytutu Ochrony Pracy. Wśród zaproszonych gości byli:

- członek Rady Ochrony Pracy, Przewodniczący ZZ „Budowlani” w RP,
- Dyrektor ds. Bezpieczeństwa Pracy CRH Materials,
- Przedstawiciel Country Manager CRH Polska,
- redaktor naczelny miesięcznika „ATEST - Ochrona Pracy”,

- sekretarz redakcji miesięcznika „ATEST - Ochrona Pracy”,
 - przewodnicząca Okręgu Świętokrzyskiego ZZ „Budowlani”,
- oraz przedstawiciele wyższej kadry technicznej Grupy Ożarów S.A. i pracodawcy wykonujący prace na rzecz koncernu CRH Polska.

W części wykładowej, kierownik działu bhp Grupy Ożarów – omówił przebieg kampanii

i przedstawił efekty podjętych działań. Przedstawiciel OIP Kielce zaprezentował założenia kampanii bezpieczeństwa w budownictwie oraz działania Urzędu i Grupy Ożarów podejmowane w ramach wspólnego projektu. Wystąpienia przedstawicieli Centralnego Instytutu Ochrony Pracy obejmowały zagadnienia stosowania ochron indywidualnych, w tym dotyczącego bezpiecznego użytkowania ochron do pracy na wysokości oraz problemów w słyszeniu mowy i dźwiękowych sygnałów ostrzegawczych w trakcie stosowania ochronników słuchu.

Celem przeprowadzanych szkoleń i seminariów było zapoznanie uczestników ze standardami bezpiecznej pracy na budowie, w szczególności podczas prac na wysokości, poprawa bezpieczeństwa pracy w sektorze budowlanym oraz podniesienie wśród pracodawców i pracowników wiedzy oraz świadomości zagrożeń występujących w procesie budowlanym. Omawiano między innymi charakterystyczne zagrożenia przy wykonywaniu prac budowlanych ze szczególnym uwzględnieniem prac na wysokości i prac ziemnych, zasady opracowywania planu BIOZ, koszty wypadków przy pracy, ocena ryzyka w aspekcie właściwego doboru

sprzętu do prac na wysokości. Uczestnikom szkoleń udostępniono listę kontrolną do przeglądu warunków pracy w jego własnej firmie, obszerne zestawy materiałów szkoleniowych w wersji broszur, ulotek i plakatów. Obejmowały one materiały i wydawnictwa PIP, publikacje dotyczące pracy na wysokości oraz dokumentacje techniczne i instrukcje montażu rusztowań udostępnione przez producentów rusztowań.

Rozszerzenie działań profilaktycznych i prewencyjnych, także poprzez organizację takich szkoleń dla pracodawców i pracowników powinny przynieść efekty w zakresie popularyzacji wiedzy i "dobrych praktyk" w budownictwie, a w szczególności obejmujących zagadnienia charakterystycznych zagrożeń przy wykonywaniu prac budowlanych ze szczególnym uwzględnieniem prac na wysokości i prac ziemnych, zasady opracowywania planu BIOZ, oceny ryzyka w aspekcie właściwego doboru sprzętu do prac na wysokości, montażu i eksploatacji rusztowań oraz zapewnienia bezpieczeństwa pracy ich użytkownikom.

Do innych ważnych działań związanych z prewencją i promocją w budownictwie należy zaliczyć:

- 1) powołanie w kwietniu 2013r. Świętokrzyskiej Rady ds. Bezpieczeństwa Pracy w Budownictwie przy Okręgowym Inspektoracie Pracy w Kielcach. W skład Rady, będącej organem konsultacyjno-doradczym, weszli przedstawiciele organów nadzoru nad warunkami pracy, władz wojewódzkich i samorządowych, organizacji pracodawców i pracowników, stowarzyszeń naukowo-

technicznych, izb samorządów zawodowych, organizacji związków zawodowych. Inauguracyjne posiedzenie Rady poprowadził Okręgowy Inspektor Pracy, który przedstawił główne cele i działania na rzecz poprawy warunków pracy, ograniczenia zagrożeń zawodowych stanowiących źródło wypadków przy pracy w budownictwie poprzez:

- tworzenie forum do wymiany doświadczeń i „dobrych praktyk inżynierskich” między pracodawcami, menedżerami, administracją państwową i organizacjami społecznymi w zakresie związanym z bezpieczeństwem i higieną pracy,
- wspieranie firm budowlanych w dążeniu do ograniczenia wypadkowości,
- współpracę z organizacjami pozarządowymi i administracją publiczną w zakresie poprawy organizacji i zarządzania bezpieczeństwem pracy w sektorze budowlanym,
- promowanie i popularyzację w mediach działań podejmowanych na rzecz ochrony pracy w budownictwie.

Rada będzie poddawać analizie stan bezpieczeństwa świętokrzyskiego budownictwa oraz stan wypadkowości. Zajmie się przyczynami niskiego poziomu bezpieczeństwa w branży budowlanej. Zakresem zainteresowania Rady będzie również monitorowanie różnych działań o charakterze prewencyjnym podejmowanych przez organy nadzoru nad warunkami pracy w budownictwie.

2) przeprowadzenie przez inspektorów pracy w marcu i kwietniu 2013r., na trzech placach budów spotkań z przedstawicielami generalnego wykonawcy, inwestora a także z przedstawicielami firm będących podwykonawcami. Na spotkaniach inspektorzy pracy poinformowali o stałym nadzorze PIP nad tymi budowlami. Uczestnicy spotkań otrzymali broszury i ulotki z materiałami prewencyjnymi.

3) zorganizowanie w kwietniu 2013r. w Zespole Szkół Zawodowych nr 2 im. E. Kwiatkowskiego w Starachowicach Dnia Doradztwa Zawodowego i BHP pod hasłem „Bezpieczeństwo pracy zależy od Ciebie”. Organizatorem dnia otwartego w szkole był Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach i Dyrekcja oraz grono pedagogiczne Szkoły, a współpracę podjęli: Komenda Wojewódzka OHP Punkt Pośrednictwa Pracy w Starachowicach i Wyższa Szkoła Ekonomii i Prawa w Kielcach, które zorganizowały stoiska informacyjno-doradcze dla młodzieży.

W trakcie otwartego dnia skierowanego do uczniów ostatnich klas o specjalnościach budowlanych przeprowadzono prelekcję połączoną z prezentacją na temat „BHP w budownictwie”. Przeprowadzono konkurs plastyczny na plakat pod hasłem „Wypadki przy pracy w budownictwie powodem niepełnosprawności”, konkurs wiedzy w formie testu „Kultura bezpieczeństwa” dla 20 uczniów reprezentujących poszczególne klasy oraz konkurs na prezentację multimedialną na temat warunków pracy podczas pracy z komputerem.

Działania prewencyjne podsumowano z udziałem wszystkich uczniów szkoły, przedstawicieli instytucji i grona pedagogicznego na uroczystym apelu, podczas którego dokonano prezentacji instytucji współorganizujących z tą imprezą oraz wręczono nagrody rzeczowe dla laureatów i upominki dla uczestników konkursów.

4) z okazji przypadającego na 28 kwietnia Świątowego Dnia Pamięci Ofiar Wypadków przy Pracy i Chorób Zawodowych w siedzibie Świętokrzyskiego Regionu NSZZ „Solidarność” w Kielcach odbyło się spotkanie kierownictwa OIP-Kielce z Zarządem oraz przedstawicielami tego związku zawodowego. W trakcie spotkania uczczono minutą ciszy pamięć osób, które zginęły w pracy, uległy wypadkom przy pracy lub chorobom zawodowym. Okręgowy inspektor pracy przedstawił dane na temat wypadków przy pracy na terenie województwa świętokrzyskiego w 2012r. W wystąpieniu dokonał analizy porównawczej w stosunku do lat ubiegłych. Przedstawił m.in. strukturę wypadkowości w kontekście grup zawodowych, których przedstawiciele ulegają najczęściej wypadkom przy pracy, zależność częstości wypadków od stażu pracy osób poszkodowanych, najczęściej zdarzające się przyczyny wypadków oraz najczęściej powtarzające się wydarzenia, będące odchyleniem od stanu normalnego, które doprowadziły do wypadków. Wskazano na najczęściej notowane czynności wykonywane przez poszkodowanych bezpośrednio przed wypadkiem oraz na najczęściej występujące urazy powypadkowe i ich umiejscowienia. Zaprezen-

towano również realizowane w OIP w Kielcach programy informacyjno-prewencyjne, m.in. w budownictwie.

- 5) w maju 2013r. miało miejsce szkolenie dla zakładowych społecznych inspektorów pracy przeprowadzone na wniosek Komisji Krajowej NSZZ „SOLIDARNOŚĆ”. Całodzienne zajęcia objęły zakres tematyczny prawnej ochrony pracy, bhp i zadań SIP – wg programu opracowanego przez OSPIP we Wrocławiu. Wykłady oparte były o przygotowane w OIP Kielce własne prezentacje dla wszystkich omawianych zagadnień. Zostały przeprowadzone przez 3 inspektorów pracy. W szkoleniu uczestniczyli przedstawiciele **9** ponadzakładowych organizacji związkowych z terenu południowej Polski (w sumie **15** osób).
- 6) w czerwcu 2013 r. na Wydziale Inżynierii Środowiska, Geomatyki i Energetyki Politechniki Świętokrzyskiej odbyło się szkolenie, zorganizowane przez Federację Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT „Bezpieczne Praktyki i Środowisko 2013”. Szkolenie było realizowane w ramach cyklu warsztatów dla młodzieży i studentów szkół technicznych w celu przygotowania przyszłych praktykantów, stażystów oraz absolwentów podejmujących pracę. Przedstawiciel OIP-Kielce w swoim wykładzie zaprezentował podstawy prawa pracy, w tym przepisów dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy w budownictwie.

5. Program informacyjno-prewencyjny w zakresie spełniania minimalnych wymagań bhp przez użytkowane maszyny i urządzenia do obróbki drewna i innych obrabiarkach eksploatowanych w podmiotach objętych programem.

W ramach tematu wymagania zasadnicze i minimalne, prowadzono program prewencyjny w zakresie spełniania wymagań minimalnych bhp przez użytkowane maszyny i urządzenia do obróbki drewna i przez inne obrabiarki w podmiotach objętych programem prewencyjnym.

Celem tych działań było eliminowanie zagrożeń i obniżenie poziomu ryzyka przy użytkowaniu wymienionych maszyn. W ramach niniejszego programu propozycje dobrowolnych działań naprawczych, które polegałyby na dostosowaniu maszyn do minimalnych wymagań bezpieczeństwa skierowano do **102** podmiotów gospodarczych. Do zakładów tych wysłano zaproszenia do udziału w działaniach dostosowawczych. Ostatecznie ankiety przystąpienia do programu zostały sporządzone przez 21 zakładów, które zadeklarowały dostosowanie maszyn do wyższych standardów bezpieczeństwa. Dla podmiotów tych zorganizowano szkolenie oraz 6 wykładów traktujących o problematyce spełniania minimalnych wymagań bezpieczeństwa i higieny pracy dla eksploatowanych maszyn i urządzeń do obróbki różnego rodzaju materiałów.

W wykładach i seminariach udział wzięło – **204** podmioty, w tym: 126 pra-

owników nie reprezentujących pracodawców, lecz u nich zatrudnionych.

Podczas szkolenia z zakresu dostosowania maszyn do minimalnych wymagań bezpieczeństwa, przeprowadzonego w maju 2013r. w siedzibie OIP- Kielce, omawiana była problematyka dotycząca:

- różnic w podejściu do użytkowania maszyn w oparciu o dyrektywę narzędziową 2009/104/WE i nową dyrektywę maszynową 2006/42/WE,
- podstawowych wymagań dla obrabiarek do drewna,
- analizy okoliczności i przyczyn wypadku przy pracy, przy urządzeniu niepełniającym wymagań bhp. Zebrany przedstawiono zasady przeprowadzenia dobrowolnych działań naprawczych, wskazano dostęp do materiałów źródłowych i danych internetowych w zakresie tematycznie związanym ze szkoleniem oraz wręczono wydawnictwa PIP.

W szkoleniu uczestniczyli przedstawiciele **34** pracodawców i **1** biegły sądowy, zainteresowany przedstawianymi materiałami.

W ramach różnego rodzaju konferencji, seminariów, spotkań i narad przeprowadzono **6** wykładów związanych z prezentacjami minimalnych wymagań dla maszyn i urządzeń technicznych. Wszystkie wykłady odbyły się w ramach współorganizowanych kampanii bezpieczeństwa w zakładach cementowych: Grupa CRH – Ożarów w Karsach i DYCKERHOFF Polska w Sitkówce-Nowinach k/Kielc.

Wykłady przeprowadzone zostały, jako forma przygotowania do dostosowania maszyn do wymagań bezpieczeństwa i uzyskania wyższych standardów stanu technicznego parku maszynowego w roku 2014 – zarówno w wymienionych dwóch przedsiębiorstwach, jak i w pozostałych

realizujących pracę na ich rzecz (podwykonawców robót i podwykonawców współpracujących). I tak:

- we wrześniu 2013 r na terenie firmy DYCKERHOFF Polska Sp. z o.o. w Sitkówce-Nowinach k/Kielc odbyło się szkolenie realizowane w ramach zakładowej kampanii prewencyjnej 2013-2014 „Bezpieczeństwo pracy przy obsłudze maszyn produkcyjnych stwarzających potencjalne zagrożenie wypadkowe”, zorganizowanej wspólnie z Okręgowym Inspektoratem Pracy w Kielcach. Celem kampanii podjętej wspólnie przez Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach i DYCKERHOFF Polska było ograniczenie zagrożeń związanych z obsługą maszyn w aspekcie technologicznym i organizacyjnym. W dwóch seminariach wzięło udział łącznie 66 pracowników nadzoru i przedstawicieli podwykonawców działających na rzecz DYCKERHOFF Polska – łącznie reprezentujących 12 firm. Przeprowadzone przez inspektorów pracy wykłady (połączone z prezentacjami multimedialnymi) związane z wymaganiami bhp dla maszyn i wypadkami przy użytkowaniu urządzeń głównie w branży produkcji cementu.,
- w październiku 2013r. Grupa Ożarów S.A. szkoleniem dotyczącym wymagań bezpieczeństwa dla maszyn i urządzeń technicznych rozpoczęła realizację kolejnego, trzeciego już przedsięwzięcia w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy w ramach CRH Polska. Bieżąca edycja działań pod nazwą Kampania Bezpieczeństwa CRH „Bezpieczne maszyny” objęła wszystkie przedsiębiorstwa funkcjonujące w ramach kon-

cernu CRH oraz inne podmioty świadczące usługi na terenie i na rzecz tej Spółki. Do współpracy w ramach Kampanii na terenie Grupy Ożarów S.A. zaproszono Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach oraz Centralny Instytut Ochrony Pracy w Warszawie. W roku sprawozdawczym do grona współorganizatorów przedsięwzięcia dołączył Okręgowy Inspektorat Pracy w Lublinie. Szkolenia objęły kadrę inżyniersko-techniczną Spółki oraz pracodawców i pracowników dozoru z podmiotów świadczących usługi na jej rzecz. Tematyka spotkań obejmowała zagadnienia związane z bezpieczną eksploatacją maszyn oraz wymaganiami technicznymi i bhp stawianymi grupie urządzeń eksploatowanych w podmiotach związanych z realizowaną kampanią. Łącznie szkoleniami objęto przedstawicieli 17 przedsiębiorstw, z czego 36 osób reprezentowało współpracujących pracodawców i ich dozór, a 66 osób – kadrę kierowniczą Grupy Ożarów S.A.

Integralną częścią prewencji dotyczącej spełniania przez maszyny i urządzenia wymagań odpowiednich standardów bezpieczeństwa było poradnictwo i konsultacje udzielane zainteresowanym podmiotom. I tak:

- w trakcie kontroli tematycznych spełniania przez maszyny minimalnych wymagań inspektorzy pracy udzielili pracodawcom 114 porad technicznych,
 - podczas oceny spełniania zasadniczych wymagań przez nowe maszyny (kontrole w ramach – udzielono 105 porad technicznych,
 - w ramach prowadzonych audytów (wizytacji kontrolnych w ramach ocen do-
stosowania maszyn do wymagań bezpieczeństwa) – przekazano pracodawcom 32 porady techniczne,
 - przy poza kontrolnych konsultacjach udzielono zainteresowanym 41 porad związanych z maszynami i urządzeniami technicznymi.
- Łącznie udzielono **292** porady techniczne dotyczące bezpieczeństwa eksploatacji parku maszynowego.

Efekty prowadzonych przedsięwzięć:

- w 21 zakładach objęto oceną 54 maszyny, w tym 40 – dostosowano do wyższych standardów bezpieczeństwa, posługując się wymogami przepisów rozporządzenia Ministra Gospodarki z 30.10.2002r. w sprawie minimalnych wymagań dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy w zakresie użytkowania maszyn przez pracowników podczas pracy (Dz. U. Nr 191, poz. 1596 ze zmianami z 2003 r. Nr 178, poz. 1745) oraz wydawnictwami fachowymi,
- oceną objęto: 29 obrabiarek do metali, 16 do obróbki drewna i 9 innych (w tym: 5 maszyn mobilnych- zasypników do produkcji elementów betonowych i po jednej do obróbki kamienia, papieru, kabli elektrycznych i do belowania tekstyliów. 14 maszyn oceniono pozytywnie. Pozostałe – dostosowano do wymagań bezpieczeństwa. Żadnej z maszyn objętych programem nie wycofano z użytkowania,
- w 40-tu maszynach poddanych zabiegom korygująco-modernizacyjnym było: 17 obrabiarek do metali, 16 obrabiarek do drewna i 7 – innych (z ww. grupy wszystkie bez 2 mobilnych zasypników),

Najczęściej czynnościami dostosowawczymi obejmowano: usprawnienie ochron przed zetknięciem z elementami ruchomymi, poprawę identyfikacji i widoczności elementów sterowniczych (w tym zastosowanie odpowiednich barw i znaków bezpieczeństwa), wyposażenie w urządzenia zatrzymywania awaryjnego, trwałość posadowienia maszyn – stateczność (wszystkie w granicach 30 do ok. 65%) oraz w znacznie mniejszej ilości – ochronę przed zagrożeniami prądem elektrycznym (ok. 19%).

6. Kampania informacyjno-prewencyjna „Bezpieczeństwo pracy zależy od Ciebie”.

Celem kampanii było inspirowanie pracodawców i pracobiorców do zmiany postaw dotyczących bezpieczeństwa pracy poprzez popularyzowanie wzorcowych zadań dotyczących tej dziedziny i wzmocnienie poczucia odpowiedzialności do przestrzegania przepisów bhp. Uczestnicy kampanii zostali objęci odpowiedzialnością popularyzacją i szkoleniami w zakresie przedmiotowej tematyki.

W ramach **szkoleń** związanych z tematem przeprowadzono **4 spotkania**:

- w marcu odbyło się szkolenie dla młodzieży klas maturalnych dotyczące ochrony i bezpieczeństwa pracy w zakładach branży rolniczej,
- w maju odbyło się seminarium dla członków NSZZ „SOLIDARNOŚĆ” Regionów południowej części Polski, które przeprowadzone zostało na wniosek Komisji Krajowej, a dotyczyło zarządzania bezpieczeństwem i ogólnych wymagań prawnej ochrony pracy,

- we wrześniu odbyło się seminarium w DYCKERHOFF Polska Sp. z o.o. w Sitkówce/Nowinach. Dotyczyło problematyki wymagań bezpieczeństwa dla maszyn oraz przekazano informację dotyczącą pomiarów i badań narażeń na czynniki szkodliwe w środowisku pracy oraz elektronicznych układów sterowania pracą maszyn i urządzeń technicznych,
- w grudniu przeprowadzono szkolenie dla zakładowych społecznych inspektorów pracy związku zawodowego „SOLIDARNOŚĆ” w Kielcach. Na szkoleniu tym podsumowano i przedstawiono wsparcie organizacji związkowych dla programów prewencyjnych
OIP- Kielce w 2013 r.

Ponadto zorganizowano **4 stoiska promocyjno-informacyjne** na targach w Centrum Targowym w Kielcach.

Do **810** pracodawców przekazano pisma o charakterze informacyjno-prewencyjnym, które informowały o przyczynach konkretnych wypadków przy pracy oraz zawierały wnioski do samokontroli. Informacje te oparte były na wynikach przeprowadzonych kontroli warunków pracy oraz zbadanych wypadkach przy pracy. W pismach tych zwracano uwagę na nieprawidłowości, które doprowadziły do zdarzeń wypadkowych oraz wnoszono o dokonanie rozpoznania przedstawionej problematyki z podjęciem stosownych działań eliminujących ewentualne uchybienia w swoich zakładach. Jednym ze sposobów wykorzystania przez pracodawców treści przekazywanych w pismach było omówienie okoliczności i przyczyn tych wypadków w czasie szkoleń okresowych z zakresu bhp.

W czasie trwania omawianej kampanii przekazano jej uczestnikom liczne fachowe wydawnictwa wykorzystywane w ramach realizacji zadani prewencyjnych (bez uwzględnienia rozpowszechniania takich broszur w ramach innych tematów prewencyjnych). Dla podmiotów tych przekazano łącznie – **883** egzemplarze obejmujących specjalistyczne wydawnictwa.

7. Program informacyjno-promocyjny „Ochrona zdrowia w miejscu pracy – ograniczenie negatywnych skutków narażenia na czynniki szkodliwe środowiska pracy”.

Celem programu było uwrażliwienie pracodawców i pracowników na zapobieganie chorobom wynikającym z narażenia na określone czynniki szkodliwe w środowisku pracy. Zwracano szczególną uwagę na konieczność zapewnienia ochrony zdrowia pracowników w aspekcie wydłużania się ich aktywności zawodowej.

Do realizacji programu włączono pracodawców, u których występowały narażenia na czynniki szkodliwe i niebezpieczne w środowisku pracy. W sumie działania prewencyjne skierowane były do **34** podmiotów oraz w **1** przypadku do szerokiej rzeszy przedstawicieli instytucji i lokalnej społeczności. Dla uczestników programu zorganizowano **4** seminaria, w których wzięło udział: 11 pracodawców, 17 społecznych inspektorów pracy, 3 ponadzakładowe organizacje związkowe, stowarzyszenie służb bhp. W ramach realizacji zadania przeprowadzone zostały **4** wykłady na seminariach związanych z narażeniem na szkodliwe i niebezpieczne

czynniki narażenia zawodowego w środowisku pracy:

Narażenie na czynniki niebezpieczne czy też szkodliwe w środowisku pracy były i są w większym lub mniejszym stopniu uwzględniane w ocenie ryzyka zawodowego zakładów sporządzających odpowiednią dokumentację w tym zakresie. W przypadkach uwag (szczególnie powypadkowych) i zastrzeżeń pokontrolnych inspektorzy pracy stosowali i stosują adekwatne do ustaleń środki prawne (głównie decyzje).

8. Kampania informacyjno-promocyjna „Szanuj życie – bezpieczna praca w gospodarstwie rolnym”.

W roku sprawozdawczym realizowano program informacyjno-promocyjny „Szanuj życie – bezpieczna praca w rolnictwie indywidualnym”. Jego celem było:

- upowszechnianie wiedzy o bezpiecznych metodach pracy w rolnictwie, wśród rolników i ich rodzin oraz młodzieży i dzieci wiejskich,
- popularyzacja właściwej kultury bezpieczeństwa przy pracy rolniczej w szerokich kręgach środowiska wiejskiego, w tym w organizacjach partnerskich i organizacjach samorządu rolniczego.

W okresie sprawozdawczym przeprowadzono ogółem **335** czynności prewencyjnych, w których uczestniczyły **4074** podmioty w tym **1457** objętych harmonogramem centralnym. Ponadto zorganizowano **18** stoisk promocyjnych poza siedzibą Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach, które odwiedziło **1325** osób. Odwiedzającym stoiska przekazano **2640** szt. wydawnictw PIP oraz udzielono **225**

informacji i porad dotyczących bezpieczeństwa pracy w rolnictwie. Przedmiot prowadzonej kampanii w 29 przypadkach przedstawiony był w Telewizji regionalnej (TVP3 Kielce) oraz w radiu, a także poprzez wydawnictwa regionalne.

W ramach działań prewencyjnych dotyczących gospodarstw rolnych przeprowadzono następujące przedsięwzięcia:

- **188 wizytacji** gospodarstw rolnych i prac polowych oraz **13 wizytacji** w ramach ogólnopolskiego konkursu „Bezpieczne gospodarstwo rolne” (404F),
- **65 szkoleń** dla rolników, członków KGW, sołtysów, dzieci i młodzieży z obszarów wiejskich, uczniów szkół rolniczych w których uczestniczyło 2271 osób,
- **16 olimpiad i konkursów** wiedzy związanych z problematyką bezpieczeństwa pracy w indywidualnych gospodarstwach rolnych, w których udział wzięło 743 osoby,
- zorganizowano **18 stoisk promocyjnych** poza siedzibą OIP, które odwiedziło 1325 osób i przekazano 2640 szt wydawnictw PIP oraz udzielono 225 informacji i porad dotyczących bezpieczeństwa pracy w rolnictwie,
- inne działania prewencyjne,
- współpraca z mediami w zakresie przedstawionych przedsięwzięć.

Wizytacje gospodarstw rolnych i prac polowych prowadzane były w różnych okresach agrotechnicznych. Przy okazji tej organizowane były konkursy i kontakty z sołtysami oraz przewodniczącymi kół gospodyń wiejskich. W czasie wizytacji

letnich prac polowych prowadzone były także spotkania z wójtami, burmistrzami i pracownikami referatów rolnictwa samorządów gminnych, w trakcie których przekazywane były wydawnictwa i plakaty PIP, dotyczące problematyki bezpieczeństwa pracy w rolnictwie.

Spotkania szkoleniowe dla rolników i uczniów szkół rolniczych dotyczyły problematyki bezpieczeństwa pracy w gospodarstwach rolnych w ramach zasad wzajemnej zgodności, które są powiązane z funduszami płatności bezpośrednich do gospodarstw rolnych. Szkolenia o tej problematyce cieszyły się zainteresowaniem uczestników ponieważ były to informacje niezbędne do bieżącego prowadzenia gospodarstw rolnych. Innym tematem zainteresowań rolników podczas szkoleń było bezpieczeństwo pracy podczas stosowania środków ochrony roślin sprzętem naziemnym. Działalność edukacyjna dla uczniów szkół wiejskich prowadzona była w formie spotkań edukacyjnych w formie prelekcji, projekcji filmów prezentacji multimedialnych oraz quizów. Uczestników spotkań zapoznano z wykazem prac, których nie należy powierzać dzieciom w gospodarstwach rolnych oraz zwracano uwagę na bezpieczeństwo dzieci podczas zabaw i wykonywania innych czynności poza gospodarstwem. Tak złożone działania edukacyjne pozwoliły na urozmaicenie zajęć oraz aktywizowanie uczniów w trakcie zajęć.

Do wiodących konkursów związanych z problematyką bezpieczeństwa pracy w gospodarstwach rolnych zrealizowanych w okresie sprawozdawczym należy zaliczyć:

- „*Bezpieczne gospodarstwo rolne*” – gdzie przedstawiciel OIP uczestniczył w wizytacji 13 gospodarstw i brał udział w komisji oceniającej. Dla jednego z laureatów ufundowano nagrodę rzeczową,
 - „*Piękne i bezpieczne gospodarstwo agroturystyczne*”. Był to wojewódzki konkurs oceny gospodarstw rolnych prowadzących usługi agroturystyczne w zakresie estetyki, ochrony środowiska i zasad bhp w gospodarstwie rolnym i domowym.,
 - „*Piękna i bezpieczna zagroda – przyjazna środowisku*” – to wieloetapowy wojewódzki konkurs dla rolników w zakresie estetyki i bezpieczeństwa gospodarstw rolnych. Konkurs prowadzony był przez Izbę Rolniczą w Kielcach. Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach uczestniczył w wizytacjach i ocenie gospodarstw na etapie wojewódzkim. Podsumowanie konkursu nastąpiło na dożynkach wojewódzkich.
 - Finał Krajowy „*Olimpiady Młodych Producentów Rolnych*”, przeprowadzony został podczas międzynarodowych targów sprzętu rolniczego „Agrotech” w Kielcach. Organizatorem olimpiady był Zarząd Krajowy ZMW. Przedstawiciel Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach uczestniczył w komisji oceniającej wiedzę podczas ustnego finału Olimpiady,
 - wojewódzki konkurs pn. „*Pomóżmy dzieciom spędzić szczęśliwie wakacje 2013*”, skierowany był do społeczności lokalnych na organizację różnorodnych form bezpiecznego wypoczynku dzieci w czasie wakacji,
 - wojewódzki i dwa powiatowe konkursy wiedzy o bhp w rolnictwie dla sołtysów w Wąchocku, Kielcach i Opatowie.
- Nagrody rzeczowe były fundowane przez OIP i KRUS OR w Kielcach,
- „*Bezpieczny kombajnista*”. Był to konkurs wiedzy dla rolników uczestniczących w kursie dla operatorów kombajnów zbożowych. W roku sprawozdawczym zorganizowano 2 takie konkursy - w Mircu i we Włoszczowie – ogółem dla 32 rolników.
 - „*Bezpieczna praca pilarką łańcuchową*”, to dwa konkursy wiedzy zorganizowane z KRUS podczas Ogólnopolskich Mistrzostw Drwali w CT w Kielcach oraz podczas sołeckiego festynu dla mieszkańców w Zreczu Chałupczańskim gmina Chmielnik,
 - „*Jak zachować zdrowie i bezpieczeństwo na wsi*”. Był to zadaniowy konkurs dla 7 Kół Gospodyń Wiejskich z terenu gminy Opatowiec. Konkurs był organizowany we współpracy z instytucjami działającymi na rzecz rolnictwa i gmina Opatowiec oraz Starostwo Powiatowe w Kazimierzy Wielkiej. Członkinie kół uczestniczyły w szkoleniu rolniczym na temat bezpieczeństwa pracy w gospodarstwach rolnych i otrzymały plakaty oraz wydawnictwa PIP i KRUS.
 - „*Rolnik roku 2013*”, to wojewódzki plebiscyt gazety regionalnej „Echo Dnia”. Patronat nad przedsięwzięciem przejął Okręgowy Inspektor Pracy, który brał także udział w Kapitulie oceny gospodarstw. Podsumowanie plebiscytu nastąpiło w formie uroczystej gali z udziałem władz administracyjno – samorządowych województwa. Okręgowy Inspektorat Pracy zorganizował wówczas stoisko promocyjne.

W okresie sprawozdawczym zorganizowano **18** stoisk promocyjnych poza siedzibą OIP, które odwiedziło 1325 osób. W czasie ich trwania przekazano 2640 szt. wydawnictw PIP oraz udzielono 225 informacji i porad dotyczących bezpieczeństwa pracy w rolnictwie.

Działania prewencyjne oraz popularyzacja zagadnień bezpieczeństwa pracy w indywidualnych gospodarstwach rolnych prowadzone były z udziałem partnerów społecznych działających w ramach społecznych komisji :

- Wojewódzkiej Komisji ds. Bezpieczeństwa i Higieny Pracy w Rolnictwie Indywidualnym, działającej przy Okręgowym Inspektorze Pracy w Kielcach,
- Powiatowych Zespołów ds. bhp działających we współpracy ze Starostami w Busku Zdroju i Opatowie,
- Wojewódzkiej Rady Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego w Kielcach, działającej pod przewodnictwem Marszałka i Wojewody Świętokrzyskiego, której OIP jest członkiem.

Dobra współpraca z regionalnymi i lokalnymi środkami masowego przekazu pozwoliła na szeroką promocję kampanii. Łącznie przeprowadzono **31** promocji medialnych poprzez TVP3, telewizje regionalne, rozgłośnie radiowe oraz wydawnictwa regionalne i lokalne informacje na stronach internetowych.

Działania prewencyjne na rzecz poprawy bezpieczeństwa pracy w rolnictwie indywidualnym prowadzone przez Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach są dobrze przyjmowane przez rolników. Przedsięwzięcia prewencyjne pozwalają na systematyczną edukację rolników i domowników gospodarstw rolnych, dlate-

go też wymagają systematycznej kontynuacji doskonalenia metod i form takiego działania.

9. Działania informacyjno-prewencyjne dotyczące zagrożeń związanych z nanomateriałami.

Kontrole rozpoznawcze w powyższym przedmiocie prowadzone były w roku 2011 w zakładach różnych branż wytwarzających lub stosujących produkty nanotechnologii. Kontrole wykazały niewystarczającą wiedzę o właściwościach toksykologicznych nanocząsteczek i zagrożeniach z nimi związanych. Dlatego też podjęto długofalowe działania prewencyjno-kontrolne tej problematyki.

W ramach tego programu prewencyjnego - do ustalonych firm, mogących mieć związek

z nanomateriałami oraz do zainteresowanych organów nadzoru nad warunkami pracy przekazano zaproszenia do udziału w seminarium „Nanotechnologie – nowe produkty – własności – bezpieczeństwo stosowania” zorganizowanym w listopadzie. Zaproszenie takie pojawiło się także na stronie internetowej OIP-Kielce. Do zakładów, które nie pojawiły się na seminarium przesłano pismo prewencyjne dotyczące stosowania nanozwiązków i specjalistyczną broszurę PIP w tym przedmiocie.

W sumie działaniami prewencyjnymi w ramach 1 szkolenia, 1 działania popularyzującego zagadnienie nanotechnologii, 3 form wymiany informacji – objętych zostało:

- 10 pracodawców,
- 75 podmiotów będących różnymi pod-

miotami (w tym także pracodawcami, lecz bez ustalenia ich statusu w tym zakresie),

- 2 placówek naukowo-badawczych,
- 2 organów nadzoru nad warunkami pracy (w tym wyspecjalizowanych organów nadzoru rynku wg ustawy z 30.08.2002r. o systemie oceny zgodności).

Podstawowym działaniem prewencyjnym dotyczącym nanotechnologii, poza wymienionymi wyżej czynnościami, towarzyszyły inicjatywy o charakterze promującym problematykę nanomateriałów, a obejmujące m.in. rozpowszechnianie specjalistycznego wydawnictwa PIP, informacje przekazywane w ramach wykładów na seminariach dotyczących głównie narażenia na szkodliwe czynniki chemiczne, doniesienia na stronie internetowej OIP-Kielce.

W listopadzie - w Sali Senackiej Politechniki Świętokrzyskiej odbyło się seminarium „Nanotechnologie – nowe produkty – własności – bezpieczeństwo stosowania” zorganizowane przez OIP-Kielce przy współpracy z tą kielecką uczelnią. Wprowadzenie do tematu, jak i podsumowanie zajęć przeprowadził nadinspektor pracy Okręgu prezentując aktualne doniesienia jednostek badawczych, zajmujących się nanomateriałami od strony narażeń zawodowych. Wykład kierownika Katedry Nanomateriałów Politechniki Świętokrzyskiej – dotyczył wytwarzania i właściwości materiałów nanowęglowych. Przekaz praktyków z przemysłu świętokrzyskiego obejmował zastosowania nanotechnologii w budownictwie, a w tym stosowania niepalnych powłok wysokodyfuzyjnych – odpornych na brud, pylenie, kruszenie, pęknięcie, tynków o wysokiej izola-

cyjności termicznej i refleksji ciepła, preparatów do wzmacniania podłoża i hydrofobizacji powierzchni, nanozapraw do klinieru zapobiegających wykwitom na konstrukcjach budowlanych. Wykłady wsparte zostały zwiedzaniem Laboratorium Spektroskopii Molekularnej, gdzie prowadzone są badania nanomateriałów metodami spektroskopii ramanowskiej i podczerwieni. W seminarium obok zainteresowanych tematem przedsiębiorców uczestniczyli specjaliści

z nadzoru budowlanego kontrolujący wyroby budowlane wprowadzane do obrotu.

W seminarium wzięli udział przedstawiciele 8 przedsiębiorców, 1 placówki naukowo-badawczej (Politechniki Świętokrzyskiej), 2 organów nadzoru nad warunkami pracy (inspektorzy nadzoru budowlanego Świętokrzyskiego WINB oraz inspektorzy pracy OIP-Kielce) – w sumie 30 osób.

Ponadto organizowane były stoiska informacyjno-promocyjne związane z realizacją zadania prewencyjnego, tj.: 1 – w Sali Senackiej Politechniki Świętokrzyskiej podczas opisanego wyżej seminarium dotyczącego nanomateriałów (listopad) oraz 1 – podczas „Festiwalu Zdrowia” w Busku-Zdroju przy sanatorium MARCONI (wrzesień). W obydwu przypadkach rozpowszechniana była broszura PIP Tomasza Grausza „Nanomateriały – bezpiecznie w pracy”. Wydawnictwo to zostało także dołączone do pisma prewencyjnego skierowanego w grudniu 2013r. do tych podmiotów, które nie skorzystały z zaproszenia na specjalistyczne seminarium OIP. W sumie przekazanych zostało 180 sztuk tych broszur, w tym 75 wraz z pismem prewencyjnym.

Na głównej stronie internetowej OIP-Kielce

umieszczona została informacja o możliwości uzyskania telefonicznej porady na temat bezpiecznego stosowania nanomateriałów.

Nanomateriały to nowa dziedzina nie rozpoznana dostatecznie pod względem szkodliwości i rozwojowa w zakresie szerokiej gamy zastosowań i nowych własności produktów wprowadzanych do obrotu. Zasadniczym utrudnieniem przy realizacji tegorocznych działań prewencyjnych oraz przyszłorocznych kontroli jest i będzie jednoznaczne ustalenie faktycznych adresatów działań PIP. To nie tylko brak odpowiednich regulacji prawnych, wymuszających głównie rejestrację producentów nanozwiązków i stosujących nanotechnologie (jak we Francji), lecz to także ochrona własnych rozwiązań technologicznych i objęcie ich tajemnicą gospodarczą przedsiębiorstwa.

10. Program informacyjno-educacyjny „Kultura bezpieczeństwa”.

Realizując program podejmowano różnego rodzaju działania na rzecz edukacji młodzieży szkolnej (ponadgimnazjalnej) w zakresie podstaw prawa pracy, w tym przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy. Program realizowany był poprzez:

- współpracę ze szkołami ponadgimnazjalnymi,
- działalność edukacyjną dla nauczycieli uczniów powyższych szkół i studentów (szkolenia i spotkania),
- współpracę i patronat nad konkursami dotyczącymi bezpieczeństwa pracy,
- udział partnerów społecznych w wymienionym wyżej programie.

Prowadzona jest ścisła współpraca z **21** szkołami ponadgimnazjalnymi poprzez stały kontakt z poszczególnymi koordynatorami szkolnymi i wspieranie nauczycieli w realizacji różnych pomysłów związanych z edukacją młodzieży w zakresie prawnej ochrony pracy. W roku szkolnym 2012/2013 w programie edukacyjnym udział wzięło **77** nauczycieli i **3.730** uczniów.

W ramach działalności szkoleniowej przeprowadzono:

- szkolenia dla 21 nauczycieli z 5 szkół z terenu powiatu buskiego na temat wdrażania programu „Kultura bezpieczeństwa” - poszerzając problematykę programu o element ochrony zdrowia,
- 5 spotkań w szkołach ponadgimnazjalnych powiatu buskiego, podczas których wykłady dla uczniów prowadzili przedstawiciele Policji, Powiatowego Urzędu Pracy, OHP, Komendy Powiatowej Straży Pożarnej u Busku Zdroju, inspektorzy pracy oraz Wydziału Nauk o Zdrowiu Wyższej Szkoły Ekonomii i Nauk Medycznych w Kielcach. Podczas tych spotkań zorganizowano pokazy ratownictwa medycznego przez Harcerską Grupę Ratownictwa w Busku Zdroju. Działaniami tymi objęto 870 uczniów,
- 19 szkoleń w szkołach i placówkach oświatowych, w których udział wzięło 638 uczniów- szczegółowo omawiana była problematyka określona w programie edukacyjnym kultura bezpieczeństwa,
- szkolenie dla nauczycieli przystępujących do programu edukacyjnego „Kultura bezpieczeństwa” na rok szkolny 2013-2014. Uczestniczyło w nim 24

nauczycieli – byli to koordynatorzy programu,

- w listopadzie na Politechnice Świętokrzyskiej w Kielcach – dla 76 studentów przeprowadzono wykład na temat „Wybrane elementy ochrony i bezpieczeństwa pracy”,

W 2013r. Okręgowy Inspektor Pracy w Kielcach był współorganizatorem lub objął patronat nad realizacją 8 konkursów dla młodzieży szkół ponadgimnazjalnych.

Program edukacyjny „Kultura bezpieczeństwa” realizowany był przy udziale organizacji

i instytucji takich, jak:

- Komenda Ochotniczych Hufców Pracy w Kielcach,
- Powiatowe Urzędy Pracy w Kielcach, Busku Zdroju, Sandomierzu, Starchowicach, Włoszczowie i Kazimierzy Wielkiej,
- Kuratorium Oświaty w Kielcach,
- Powiatowy Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Nauczycieli w Busku Zdroju,
- Komenda Powiatowa Policji w Busku Zdroju,
- Komenda Powiatowa Straży Pożarnej w Busku Zdroju,
- Starostwo Powiatowe w Busku Zdroju.

11) Program prewencyjny dla mikro-zakładów „Zdobądź dyplom PIP”

Program skierowany był do pracodawców zatrudniający do 9 pracowników, prowadzący zakłady produkcyjne, handlowe i usługowe. Celem programu było ułatwienie tym podmiotom dostosowanie zakładu do obowiązujących przepisów bhp, po-

przez udostępnienie im materiałów informacyjno-edukacyjnych oraz bieżącą merytoryczną pomoc ze strony inspekcji pracy. Program miał zachęcić pracodawców do samodzielnego zapoznania się z wymaganiami stawianymi przez prawo pracy, oraz dostosowania do niego swoich zakładów. Działaniami informacyjnymi oraz edukacyjnymi objęto **135** podmiotów.

Najważniejszym działaniem było zorganizowanie dla pracodawców **2** szkoleń, które dotyczyły przedmiotowego programu. W szkoleniach uczestniczyło **52** pracodawców, natomiast do programu prewencyjnego przystąpiło **28** pracodawców. Pozytywny wynik audytu końcowego uzyskało **21** pracodawców.

Program został przez pracodawców oceniony pozytywnie i zmotywował ich do poszerzania wiedzy w zakresie prawnej ochrony pracy oraz bezpieczeństwa i higieny pracy. Pozwolił na uporządkowania spraw pracowniczych w wymienionych wyżej kwestiach. Wydatnej pomocy przy realizacji programu udzielili pracodawcom inspektorzy pracy, którzy przekazali uczestnikom programu materiały informacyjne dotyczące problematyki ochrony pracy.

12) Konkursy promujące pożądane postawy adresatów działań PIP.

W roku sprawozdawczym prowadzono następujące konkursy, które miały na celu promować właściwe postawy w zakresie ochrony pracy:

- Konkurs „Pracodawca organizator pracy bezpiecznej”, prowadzony był na szczeblu okręgowych inspektoratów

- pracy oraz na poziomie centralnym przez Głównego Inspektora Pracy. Na szczęblu Okręgu uczestniczyło w nim 15 pracodawców, a 8 z nich zostało zakwalifikowanych jako laureaci.
- konkurs „*Najaktywniejszy zakładowy społeczny inspektor pracy*”. Realizowany był na szczęblu Okręgowego Inspektoratu Pracy. Udział w konkursie wzięło 6 zakładowych społecznych inspektorów pracy, którzy otrzymali, jako wyróżnienia 3 nagrody rzeczowe i 2 grawetrony.
 - „*Konkurs dla pracowników młodocianych*”, realizowany był na szczęblu regionalnym, uczestniczyło w nim 31 uczniów. Wszyscy biorący udział w konkursie zostali jego laureatami. Konkurs prowadzony był przy współpracy z Izbą Rzemieślników i Przedsiębiorców oraz Świętokrzyskim Kuratorem Oświaty w Kielcach. Do konkursu przystąpiło 18 szkół, a testy konkursowe rozwiązywało 31 uczniów. W eliminacjach szkolnych konkursu udział wzięło 353 uczniów,
 - konkurs „*Buduj bezpiecznie*”, organizowany był na szczęblu Okręgowego Inspektoratu Pracy. W konkursie uczestniczyło 2 uczestników, którzy otrzymali dwa okolicznościowe grawetrony.
 - w konkursie „*Bezpieczne gospodarstwo rolne*”, realizowanym na szczęblu regionalnym udział wzięło 44 gospodarstw rolnych, a 1 z nich zostało laureatem konkursu. Konkurs ten na etapie regionalnym był podsumowany podczas imprezy rolniczej pod nazwą „Dni otwarte Świętokrzyskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Modliszewicach”. Nagrodzono 6 najbezpieczniejszych gospodarstw rolnych, w tym

jedna nagroda została ufundowana przez Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach,

- konkurs „*Bezpieczne lato*” realizowany był na szczęblu regionalnym w ramach współpracy z ZHP. Udział w nim wzięło 108 uczestników, a nagrody rzeczowe otrzymało 24 uczestników.

Uroczyste podsumowania konkursów dla pracodawców i SIP z udziałem środków masowego przekazu odbyło się w dniu 29 listopada 2013r. na uroczystej gali w Filharmonii Świętokrzyskiej. W uroczystości tej wzięła udział Pani Małgorzata Kwiatkowska – Zastępca Głównego Inspektora Pracy oraz 87 przedstawicieli: władz administracyjno – samorządowych z województwa, organów nadzoru nad warunkami pracy, partnerów społecznych SIP, pracodawców, zarządów organizacji pracodawców i związków zawodowych. Taki charakter podsumowania jest elementem dużej promocji różnych działań prewencyjnych Państwowej Inspekcji Pracy w regionie i wpływa na podniesienie prestiżu otrzymywanych wyróżnień.

IX.

**WSPÓŁPRACA
OKRĘGOWEGO
INSPEKTORATU PRACY
Z ORGANAMI WŁADZY,
ADMINISTRACJI
PAŃSTWOWEJ,
SAMORZĄDOWEJ,
INSTYTUCJAMI
I PARTNERAMI
SPOŁECZNYMI**

W okresie sprawozdawczym Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach kontynuował szeroką współpracę z innymi organami i instytucjami - między innymi - na podstawie podpisanych porozumień Głównego Inspektora Pracy z tymi organami i instytucjami.

Współpraca, o której mowa wyrażała się między innymi poprzez: wspólne kontrole, czy wymianę informacji polegających na powiadamianiu o wynikach kontroli przeprowadzonych przez inspekcję pracy, czy przez organ współpracujący z nimi.

Współpracowano z terenowymi organami władzy wykonawczej oraz organami samorządu terytorialnego. Wojewodzie Świętokrzyskiemu przekazywane były informacje dotyczące najczęściej ujawnianych naruszeń prawa pracy i podejmowanych przez organy PIP działań prawnych zmierzających do wyeliminowania stwierdzanych nieprawidłowości.

Ważnym elementem współpracy zarówno z organami nadzoru i kontroli jak i z organami władzy wykonawczej i samorządu terytorialnego było powołanie z dniem 10 kwietnia 2013 r. **Świętokrzyskiej Rady ds. Bezpieczeństwa Pracy w Budownictwie** przy Okręgowym Inspektoracie Pracy w Kielcach. W skład Rady, będącej organem konsultacyjno-doradczym, weszli przedstawiciele organów nadzoru nad warunkami pracy, władz wojewódzkich i samorządowych, organizacji pracodawców i pracowników, stowarzyszeń naukowo-technicznych, izb samorządów zawodowych, organizacji związków zawodowych (w tym m.in. Wojewoda Świętokrzyski, Marszałek Województwa Świętokrzyskiego, Świętokrzyski Woje-

wódzki Inspektor Nadzoru Budowlanego, Dyrektor Urzędu Dozoru Technicznego Oddział Kielce).

Rada będzie poddawać analizie stan bezpieczeństwa świętokrzyskiego budownictwa oraz stan wypadkowości. Zajmie się przyczynami niskiego poziomu bezpieczeństwa w branży budowlanej. Zakresem zainteresowania Rady będzie również monitorowanie różnych działań o charakterze prewencyjnym podejmowanych przez organy nadzoru nad warunkami pracy

w budownictwie. Główne cele działania Rady to poprawa warunków pracy oraz ograniczenie zagrożeń zawodowych, stanowiących źródło wypadków przy pracy w budownictwie poprzez:

- tworzenie forum do wymiany doświadczeń i "dobrych praktyk inżynierskich" pomiędzy pracodawcami, menedżerami, administracją państwową i organizacjami społecznymi w zakresie związanym z bezpieczeństwem i higieną pracy,
- wspieranie firm budowlanych w stawaniu się bardziej odpowiedzialnymi,
- współpracę z organizacjami pozarządowymi i administracją publiczną w zakresie poprawy organizacji i zarządzania bezpieczeństwem pracy w sektorze budowlanym,
- promowanie i polaryzację w mediach działań podejmowanych na rzecz ochrony pracy w budownictwie.

Należy wskazać także na prowadzenie stałej współpracy i wymianę informacji z terenowymi organami władzy wykonawczej oraz organami samorządu terytorialnego w zakresie stanu przestrzegania przepisów w województwie.

Jak co roku do Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego przekazana została informacja o wynikach działalności prowadzonej przez Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach w zakresie przestrzegania przepisów prawa pracy oraz bezpieczeństwa i higieny pracy w województwie za rok poprzedni.

Marszałkowi Województwa przekazywana została szczegółowa analiza dotycząca kontroli prowadzonych przez Okręgowy Inspektorat Pracy w Kielcach w 2012 r. oraz analiza dotycząca wypłaty wynagrodzeń i innych świadczeń wynikających ze stosunku pracy – za okres I półrocza 2013r.

W związku z opracowywaniem wojewódzkiego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych na lata 2014 – 2020 przekazano Marszałkowi Województwa informacje wynikające z protokołów z badań przyczyn i okoliczności wypadków przy pracy, gdzie jedną z ustalonych przyczyn może być wykonywanie pracy pod wpływem alkoholu.

Do jednostek samorządu terytorialnego (Urząd Miasta w Skarżysku Kam. i Urząd Miasta i Gminy w Suchedniowie) przekazywane były informacje o wynikach kontroli prowadzonych w jednostkach budżetowych i o stwierdzanych nieprawidłowościach o ile rodzaj nieprawidłowości i ich przyczyny uzasadniały przekazanie tych danych do organu prowadzącego.

W 2013r. zawiadomiono właściwe organy nadzoru i kontroli o wynikach **152** kontroli przeprowadzonych przez inspektorów pracy. Urząd Dozoru Technicznego poinformowano o wynikach 43 kontroli, w których stwierdzono nieprawidłowości w eksploatacji

urządzeń podległych dozorowi tego Urzędu. Zakład Ubezpieczeń Społecznych powiadomiono o 35 kontrolach, w czasie których stwierdzono naruszenia przepisów prawa podlegających kompetencji tego Urzędu.

W 29 przypadkach kontrole przeprowadzone zostały na wniosek innych urzędów, w tym: 20 – na wniosek Policji; 3 – na wniosek Straży Pożarnej; 2 na wniosek ZUS i po 1 kontroli na wniosek: Straży Granicznej, Wojewódzkiego Ośrodka Medycyny Pracy, Inspekcji Ochrony Środowiska i Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Ponadto 53 kontrole przeprowadzono wspólnie z innymi organami w tym: 31 z Policją, 12 – z Nadzorem Budowlanym, 7 ze Strażą Graniczną, 3 Inspekcją Ochrony Środowiska, 1 ze Strażą Pożarną, 1 z Urzędem Celnym).

Współpracowano także z takimi organami i organizacjami, jak: Centralny Instytut Ochrony Pracy, Straż Graniczna, Główny Inspektor Ochrony Danych Osobowych, Prokuratura, Izba Rzemieślników i Przedsiębiorców, Ochotnicze Hufce Pracy, Wyższa Szkoła Ekonomii, Prawa i Nauk Medycznych w Kielcach.

Współpraca z organami nadzoru i kontroli oraz innymi podmiotami dotyczyła problematyki będącej w sferze wspólnych zainteresowań ww. organów i Państwowej Inspekcji Pracy. Polegała ona także na:

- wymianie informacji i udziale nadinspektora sekcji legalności w szkoleniach organizowanych w przez Straż Graniczną (Karpacz, Warszawa, Białowieża, Wrocław),
- uczestnictwie Policji w czynnościach kontrolnych w przypadku utrudniania

- inspektorowi działalności przez pracodawcę,
- bieżących kontaktach z organami Prokuratury w sprawach dotyczących utrudnień wykonywania działalności kontrolnej inspektorom pracy przez pracodawców,
 - zorganizowaniu wraz z Izbą Rzemieślników i Przedsiębiorców w Kielcach konkursu dla pracowników młodocianych,
 - działaniach prewencyjnych i promocyjnych z Ochotniczym Hufcem Pracy w dziedzinie kształcenia zawodowego oraz zatrudniania pracowników młodocianych.

Wszystkie wymienione działania dotyczące współpracy inspekcji pracy z organami władzy, administracji państwowej i samorządowej oraz partnerami społecznymi; czy kierowanie pism profilaktyczno-informacyjnych do pracodawców (taka działalność też miała miejsce) miały na celu przede wszystkim zapewnienie bezpieczeństwa pracy tym, którzy tworzą dobra materialne, aby ich praca wykonywana była w warunkach godnych człowieka pracy i przynosiła satysfakcję organizatorom pracy.

X.

PODSUMOWANIE

I WNIOSKI.

1. Podsumowanie

Informacje ogólne.

Wyniki kontroli przeprowadzonych w 2013r. pozwalają na stwierdzenie, że stan przestrzegania przepisów ustawodawstwa pracy w województwie świętokrzyskim jest daleki od oczekiwań. Istnieją jednak obszary, gdzie obserwuje się poprawę w stosunku do lat ubiegłych.

Najwięcej kontroli przeprowadzono w zakładach małych o zatrudnieniu do 9 pracowników - 1.680 kontroli, co stanowi 57,3% kontroli przeprowadzonych ogółem, a następnie o zatrudnieniu od 10 do 49 osób - 848 kontroli (28,9%). Kontrole prowadzone w zakładach małych zdeterminowane są faktem, iż 95,0% podmiotów gospodarczych podlegających nadzorowi PIP na terenie województwa świętokrzyskiego, to zakłady o takim właśnie zatrudnieniu.

Najczęściej ujawnione nieprawidłowości dotyczyły: przygotowania pracowników do pracy, maszyn i urządzeń technicznych, stanowisk i procesów pracy, urządzeń i instalacji energetycznych, obiektów i pomieszczeń pracy, magazynowania i składowania, pomieszczeń i urządzeń higieniczno-sanitarnych, czynników szkodliwych i uciążliwych.

W zakresie prawnej ochrony pracy.

a. negatywnym zjawiskiem istotnym ze względu na swój aspekt społeczny są w dalszym ciągu nieprawidłowości występujące w przedmiocie wypłaty pracownikom należnego im wynagrodzenia za pracę i innych świadczeń wy-

kających ze stosunku pracy. Nic tak nie bulwersuje społeczeństwa, jak niesprawiedliwość w stosunkach pracy, szczególnie wyrażająca się w nie wypłacaniu należnych świadczeń pieniężnych. Są one bowiem podstawą bytu pracownika i jego rodziny.

- Bezsporne kwoty, które powinny być wypłacone dotyczyły **7.483** pracowników, natomiast w przypadkach, w których inspektorzy pracy polecieli wyliczyć i wypłacić stosowne należności dotyczyły dalszych **17.481** pracowników.
- Dla wyegzekwowania od pracodawców należnych pracownikom kwot, co do których nie było wątpliwości prawnych (kwoty bezsporne) - wydano **487** decyzji zobowiązujących pracodawców do wypłaty pracownikom wszelkiego rodzaju świadczeń pieniężnych na ogólną kwotę – **8.943.501** zł. W stosunku do roku 2012 nastąpił niewielki spadek zarówno wydanych decyzji płacowych o 5,6% (516 decyzji w roku 2012), jak też kwot nakazanych do wypłaty – o 31,0% (12.956.094 zł w roku 2012). Na skutek zastosowanych decyzji i uzgodnień – do końca okresu sprawozdawczego – pracodawcy **zrealizowali w całości 246 decyzji** płacowych wypłacając dla **3.468** pracowników kwotę – **3.490.760,00** zł z tytułu należnych im płacowych świadczeń pracowniczych.
- Dla uregulowania problemów dotyczących świadczeń pracowniczych, inspektorzy pracy skierowali także do pracodawców **1.013** wniosków pokontrolnych (o 17,7% mniej niż w 2012r.) o wypłacenie pracownikom

wszelkiego rodzaju świadczeń, które do czasu kontroli nie były wyliczone, lecz z przepisów prawa wynikał obowiązek ich wypłaty. Wydane wnioski pokontrolne w powyższym przedmiocie dotyczyły – **16.781** pracowników. W wyniku zrealizowania **672** wniosków pokontrolnych, pracodawcy wypłacili na rzecz **9.552** pracowników kwotę – **146.665,00** zł z tytułu różnego rodzaju świadczeń pieniężnych.

- Tak więc do końca 2013 r w wyniku działań kontrolnych i zastosowaniu wymaganych środków prawnych, inspektorzy pracy wyegzekwowali od pracodawców na rzecz **13.068** pracowników różnego rodzaju należne im świadczenia pieniężne na łączną kwotę – **3.810,217,00** zł.

- 2) w roku 2013, podobnie, jak w latach poprzednich stwierdzono szereg nieprawidłowości w przestrzeganiu przepisów o **czasie pracy**. Dotyczyły one przede wszystkim braku właściwej ewidencji i rzetelności w ewidencjonowaniu czasu pracy, co powodowało powstanie nieprawidłowości w wypłacie świadczeń pracowniczych, w tym za pracę w godzinach nadliczbowych, przekroczenia obowiązujących norm czasu pracy (dobowej i tygodniowej), braku zapewnienia odpoczynku dobowego bądź tygodniowego, braku określenia w regulaminach pracy lub obwieszczeniach systemów i rozkładów czasu pracy lub niewłaściwych zapisów.

Do zasadniczych przyczyn stwierdzonych naruszeń prawa należy zaliczyć nierzetelność wykonywania zadań przez odpowiedzialnych pracowni-

ków, niezgodne z przepisami zapisy w regulaminach pracy dotyczące czasu pracy, braku regulacji dotyczących systemów, rozkładów czasu pracy, czy też okresów rozliczeniowych czasu pracy.

- 3) w roku 2013 wniesionych zostało **894 skargi**. Z tej liczby w związku z przekazaniem części skarg do innych właściwych podmiotów i na skutek wycofania skarg – do rozpatrzenia pozostało – 666 skarg.

Przedmiotem skarg były w większości zarzuty dotyczące: nie wypłacania wynagrodzeń za pracę i innych świadczeń wynikających ze stosunku pracy (37,6% skarg), nawiązywania i rozwiązywania stosunku pracy (14,6% skarg), warunków oraz bezpieczeństwa i higieny pracy (10,8%) czasu pracy (8,2%), a następnie legalności zatrudnienia (2,9% skarg).

Po rozpatrzeniu wniesionych skarg okazało się, że skarg zasadnych było – 49,7%, bezzasadnych – 50,3%.

- 4) zdecydowanie zwiększyła się w porównaniu z rokiem 2012 liczba udzielonych porad prawnych i technicznych. Ich liczba wzrosła dwukrotnie. Są to porady bezpłatne, udzielane interesantom osobiście lub telefonicznie, nie tylko w siedzibie Okręgu, ale także przez inspektorów pracy podczas prowadzonych kontroli. Udzielane są także poza siedzibą Okręgu (podczas Targów, festynów, konkursów, a także w siedzibach organizacji związkowych). Poprzez ich udzielanie dla różnych odbiorców - nie tylko dla pracowników, ale i dla pracodawców, organizacji związkowych dla różnych urzędów i instytucji, wzrasta świadomość prawna i

techniczna wśród odbiorców tych porad; mniej jest nieprawidłowości w realizowaniu przepisów prawa.

W zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy.

Działalność Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach w zakresie nadzoru i kontroli przestrzegania przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy koncentrowała się na podmiotach o dużym nasileniu zagrożeń zawodowych a także zakładach należących do branż, które charakteryzowały się wysokimi wskaźnikami wypadkowości oraz zapadalności na choroby zawodowe.

- 1) w okresie sprawozdawczym inspektorzy pracy zbadali okoliczności i przyczyny **44** zgłoszonych wypadków przy pracy. W wypadkach tych poszkodowanych zostało **45** osób, w tym **9** ze skutkiem śmiertelnym, a **21** osób doznało ciężkiego uszkodzenia ciała. W stosunku do roku 2012 liczba zbadanych wypadków przy pracy zmniejszyła się o 1, czyli o 2,3%. Z danych sprawozdawczych wynika, że zmniejszyła się także liczba osób poszkodowanych w zaistniałych wypadkach. W roku 2013 było ich – 45, czyli o 10 mniej niż w roku 2012 (mniej o 18,2%). Zmniejszyła się - w stosunku do roku 2012 liczba wypadków zbiorowych o 77,5% (2012 – 8, 2013 – 1), oraz liczba poszkodowanych w wypadkach zbiorowych – o 88,9% (2012 – 18, 2013 - 2). Zwiększyła się natomiast liczba zaistniałych wypadków śmiertelnych. W roku 2012 było ich – 6, a w roku sprawozdawczym – 9 (wzrost o 50,0%). W

roku sprawozdawczym nastąpiło także zwiększenie liczby poszkodowanych w wypadkach skutkujących ciężkimi uszkodzeniami ciała. W roku sprawozdawczym było ich – 21, natomiast w roku 2012 – 20 – wzrost o 1 poszkodowanego, czyli o 5,0%. Zarówno w roku 2012, jak i 2013 nie odnotowano poszkodowanych z ciężkimi uszkodzeniami ciała w wypadkach zbiorowych. W okresie sprawozdawczym zmniejszyła się zdecydowanie, a więc o 48,3% liczba poszkodowanych z lekkimi obrażeniami ciała – w roku 2012 było ich – 29, a w roku 2013 – 15. Z przedstawionej analizy wynika, że w roku 2013 nastąpił spadek liczby wypadków zgłoszonych i zbadanych oraz zmniejszyła się liczba osób poszkodowanych w stosunku do roku 2012. Nastąpił jednak wzrost zarówno liczby wypadków ze skutkiem śmiertelnym, jak i liczby osób poszkodowanych z ciężkimi uszkodzeniami ciała, a więc wypadków groźnych w skutkach dla życia i zdrowia. Do wypadków dochodziło najczęściej w zakładach pracy funkcjonujących w branżach: budownictwo (14 poszkodowanych, w tym 4 osoby poniosły śmierć i 4 doznały ciężkich obrażeń ciała) oraz przetwórstwo przemysłowe (12 poszkodowanych, w tym: 1 osoba ze skutkiem śmiertelnym, 9 osób odniosło ciężkie obrażenia ciała). Najwięcej wypadków przy pracy odnotowano w zakładach o zatrudnieniu do 9 osób (20 wypadków, w których śmierć poniosło 6 osób, a 8 doznało ciężkich obrażeń ciała) oraz o zatrudnieniu od 10 do 49 osób (9 wypadków, w których śmierć poniosła 1 osoba, a 4 doznało ciężkich obrażeń ciała).

Wśród przyczyn wypadków przy pracy należy wymienić: czynniki ludzkie (23 wypadki), a więc: lekceważenie zagrożenia wypadkowego, brawura, ryzykanctwo, niestosowanie przez poszkodowanych środków ochrony indywidualnej oraz organizacyjne (16 wypadków), a więc: brak nadzoru nad pracą zespołów pracowniczych, brak lub niewłaściwe przeszkolenie w zakresie bhp, tolerowanie odstępstw od przepisów i zasad bhp.

2) wiele nieprawidłowości inspektorzy pracy stwierdzili podczas kontroli **63** terenów budów, na których pracę wykonywało **1.156** pracowników zatrudnionych przez **112** przedsiębiorców budowlanych. Do najczęściej stwierdzonych nieprawidłowości należy zaliczyć między innymi:

- niewłaściwy stan techniczny i eksploatacja rusztowań (55,6% budów): nieprawidłowe posadowienie rusztowań, brak prawidłowych balustrad i pionów komunikacyjnych, nieprawidłowe zakotwienie rusztowań, brak instalacji odgromowej,
- wykonywanie prac na wysokości bez odpowiednich zabezpieczeń (59,0% budów): brak lub niewłaściwe zabezpieczenie stanowisk pracy na wysokości, niewłaściwe zabezpieczenie otworów technologicznych, niezgodne z przepisami bhp dojścia do stanowisk pracy, brak lub nieużywanie środków ochrony indywidualnej.

Najwięcej wymienionych wyżej nieprawidłowości występowało w małych podmiotach realizujących prace, jako podwykonawcy robót.

W roku 2013 nastąpiła nieznaczna poprawa – w stosunku do roku 2012 – w zakresie organizacji i prowadzenia prac na wysokości. W roku 2012 nieprawidłowości w tym przedmiocie stwierdzono na 68,0% budów, a w roku sprawozdawczym w 60,0% budów. Najmniej nieprawidłowości ujawniono przy wykonywaniu robót ziemnych i w wykopach – tylko na 5-ciu budowach (10,0% budów objętych kontrolą). W pozostałych rodzajach robót skala stwierdzonych nieprawidłowości była zbliżona do ujawnionej w roku 2012.

- brak lub niestosowanie przez pracowników środków ochrony indywidualnej (49,0% budów),
- niewłaściwy stan techniczny i eksploatacja instalacji i urządzeń elektrycznych (43,0% budów),
- nieprawidłowości przy wykonywaniu prac ziemnych i w wykopach (8% budów). W tym przedmiocie liczba stwierdzonych uchybień jest niewielka i od kilku lat utrzymuje się na tym samym poziomie.

Należy stwierdzić, że przy realizowaniu prac związanych z remontem i budową dróg, ujawnione nieprawidłowości są zbliżone do tych, jakie występują na placach budów.

Do zasadniczych przyczyn ujawnionych nieprawidłowości należy zaliczyć: szybkie tempo wykonywania robót charakterystyczne dla budownictwa, nieuwzględnianie w harmonogramie wykonywania robót prac zabezpieczających przed wypadkami oraz lekceważenie krótkotrwałych zagrożeń, które znikają samoistnie wraz z zakończeniem prac. Przyczyną ujawnionych nieprawidłowości były także ograniczenia nakładów na bezpieczeństwo

pracy (minimalizacja kosztów), niekiedy niski poziom wiedzy pracodawców i pracowników w zakresie przepisów bhp oraz niewłaściwa organizacja pracy.

Problematyka bezpieczeństwa pracy na placach budów jest jedną z priorytetowych w działalności Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach. Kontrole w tym przedmiocie będą w dalszym ciągu kontynuowane i popierane działaniami prewencyjnymi, tak ja to realizowano dotychczas. Sfera działalności budowlanej rodzi ze sobą znaczne zagrożenia zawodowe i wypadkowe.

- 3) pozytywne działanie dla zachowania warunków i zwiększenia bezpieczeństwa pracy w zakładach przyniosły kontrole związane ze spełnieniem wymagań zasadniczych i minimalnych dla maszyn do obróbki drewna. W wyniku przeprowadzonych kontroli wyegzekwowano od pracodawców doprowadzenia **45** maszyn do minimalnych wymagań bezpieczeństwa. Do czasu kontroli maszyny te stwarzały bezpośrednie zagrożenia dla życia i zdrowia **131** pracowników obsługujących te maszyny.
- 4) zadowolający stan warunków oraz bezpieczeństwa pracy stwierdzono w zakładach zatrudniających osoby niepełnosprawne. Kontrole przeprowadzono w **95** zakładach zatrudniających ogółem **1.478** osób niepełnosprawnych. Nieprawidłowości w zakresie problematyki objętej kontrolami stwierdzono przede wszystkim w zakładach pracy chronionej i u pracodawców tworzących nowe stanowiska pracy na otwartym rynku pracy. Nieprawidłowości stwierdzono w **11,6%** zakładów ob-

jętych kontrolami (w 2012 takich zakładów było 30,0%) i dotyczyły zasadniczo: braku aktualnych szkoleń w zakresie bhp, zaległości urlopowe, uchybień w zakresie oceny ryzyka zawodowego, eksploatacji instalacji i urządzeń elektrycznych, maszyn i urządzeń, stanowisk pracy, wentylacji pomieszczeń pracy. Nie były to jednak nieprawidłowości skutkujące bezpośrednimi zagrożeniami dla zdrowia i życia pracowników i dotyczyły niewielu przypadków. Liczba wymienionych nieprawidłowości w stosunku do lat poprzednich uległa zmniejszeniu. Podsumowując, należy pozytywnie ocenić działalność pracodawców w przedmiocie ich starań o prawidłowe warunki i stan bezpieczeństwa związany z zatrudnieniem osób niepełnosprawnych.

W zakresie legalności zatrudnienia.

W okresie sprawozdawczym stwierdzono szereg nieprawidłowości w zakresie legalności zatrudniania i innej pracy zarobkowej w tym zatrudniania cudzoziemców. Przeprowadzono **785** kontroli w zakresie legalności zatrudnienia, które objęły swym przedmiotem **13.687** osób. Kontrole przeprowadzono u **767** podmiotów gospodarczych.

Ujawnione nieprawidłowości polegały między innymi na: zatrudnianiu bez umowy o pracę, nie potwierdzeniu w terminie warunków zatrudnienia, powierzaniu wykonywania pracy na podstawie umów cywilnoprawnych w warunkach gdzie powinna zostać zawarta umowa o pracę, nie zgłoszeniu lub nieterminowym zgłoszeniu pracowników do ubezpieczenia społecznego, nieopłaceniu lub nieterminowym opłacaniu składek na Fundusz Pracy.

Najbardziej szkodliwe formy nielegalnego zatrudnienia polegające na zatrudnieniu bez potwierdzenia na piśmie rodzaju zawartej z pracownikiem umowy o pracę; zawarciu umowy cywilnoprawnej w warunkach gdzie powinna zostać zawarta umowa o pracę; nie zgłoszeniu do ubezpieczenia społecznego osoby wykonującej pracę zarobkową.

Istotnym naruszeniem przepisów w obszarze legalności zatrudnienia było nie opłacanie składek na Fundusz Pracy. Przeprowadzone w roku 2013 kontrole w tym przedmiocie wykazały nie opłacanie składek przez 30 przedsiębiorców (wzrost o 11,0% w stosunku do 27 w roku 2012) na łączną kwotę 219.685 zł (wzrost o 30,0% w stosunku do 2012r.) dla 760 osób (wzrost o 71,0% w stosunku do 2012r. – 444 osoby). Problemy z opłacaniem składek przedsiębiorcy uzasadniali brakiem środków finansowych.

Do zasadniczych przyczyn stwierdzonych naruszeń prawa należy zaliczyć między innymi: nieznaną przepisy prawa pracy, trudności finansowe związane z obciążeniami wynikającymi z zatrudniania pracowników, zawieranie z osobami fizycznymi umów cywilnoprawnych, aby uniknąć obowiązków jakie rodzi stosunek pracy (minimalne wynagrodzenie, normy czasu pracy, urlopy itp.), zatrudnianie pracowników w niepełnym wymiarze czasu pracy, aby nie odprowadzać składek na Fundusz Pracy, powierzanie pracy osobom bezrobotnym, aby nie odprowadzać składek do ZUS i ukrywanie dodatkowych dochodów przez osoby pobierające zasiłek dla bezrobotnych.

Analizując przyczyny wykazanych nieprawidłowości wskazać należy, że główną przyczyną łamania przepisów pra-

wa ze strony pracodawców jest chęć maksymalizacji zysków.

W zakresie działalności prewencyjnej.

W okresie sprawozdawczym ważnym zadaniem pracowników Okręgowego Inspektoratu Pracy w Kielcach była realizacja działań promocyjnych i prewencyjnych. Należały do nich między innymi następujące kampanie i programy prewencyjne:

- kampania informacyjno-promocyjna „Zanim podejmiesz pracę”,
- program prewencyjny dla średnich i dużych zakładów pracy,
- program informacyjno-promocyjny w budownictwie,
- program informacyjno-prewencyjny w zakresie spełniania minimalnych wymagań bhp przez użytkowane maszyny i urządzenia do obróbki drewna,
- kampania informacyjno-prewencyjna „Bezpieczeństwo pracy zależy od Ciebie”,
- program informacyjno-promocyjny „Ochrona zdrowia w miejscu pracy – ograniczenia negatywnych skutków narażenia na czynniki szkodliwe środowiska pracy”,
- kampania informacyjno-promocyjna „Szanuj życie – bezpieczna praca w gospodarstwie rolnym”,
- działania informacyjno-prewencyjne dotyczące zagrożeń związanych z nanomateriałami,
- program informacyjno-edukacyjny „Kultura bezpieczeństwa”,
- program prewencyjny dla mikrozakładów „Zdobądź dyplom PIP”,
- konkursy promujące pożądane postawy adresatów działań PIP.

Należy stwierdzić, że organizowane były kampanie prewencyjne w zakładach, w których zagrożenia zawodowe są szczególnie duże (np. budownictwo) lub tam, skąd napływają sygnały o zwiększonym stopniu uchybień z zakresu prawa pracy.

Przedstawione działania promocyjno-prewencyjne na terenie województwa świętokrzyskiego cieszą się szerokim uznaniem nie tylko wśród osób świadczących pracę, ale także wśród rolników indywidualnych. Efekty podejmowanych działań zależne są przede wszystkim od zrozumienia i współpracy ze wszystkimi instytucjami, organizacjami pracodawców i pracowników, a także innych organów nadzoru nad warunkami pracy.

Wskazana jest – w dalszym ciągu – współpraca z organizacjami związkowymi i społeczną inspekcją pracy, które to organy są naturalnym sprzymierzeńcem Państwowej Inspekcji Pracy w zagadnieniach dotyczących ochrony pracy. Także współpraca z organizatorami pracy powinna być w dalszym ciągu kontynuowana i rozwijana w różnych dogodnych formach, bowiem działania zarówno organów nadzoru nad warunkami pracy, jak i pracodawców powinny być ukierunkowane na to, aby człowiek w procesie pracy traktowany był zawsze, jako najwyższa wartość.

2. Wnioski

1. podejmowanie – podczas każdej kontroli – problematyki prawidłowości wy-

płaty pracownikom wynagrodzenia za pracę i innych świadczeń.

2. nasilenie działań związanych z oceną prawidłowości zawierania umów cywilnoprawnych w warunkach, w których powinna być zawarta umowa o pracę,
3. kontynuowanie działalności kontrolno-nadzorczej w tych zakładach i branżach, w których ryzyko utraty życia lub zdrowia jest najwyższe (zwiększenie ilości „krótkich kontroli” ukierunkowanych na eliminowanie bezpośredniego zagrożenia dla zdrowia i życia pracowników, w tym w szczególności w branży budowlanej,
4. Kontynuowanie kierowania do pracodawców wytypowanych uprzednio branż pisemnych informacji o okolicznościach i przyczynach wypadków przy pracy (szczególnie ze skutkiem śmiertelnym lub ciężkim) – istotnych ze względu na ich skalę lub powtarzalność w danym sektorze działalności gospodarczej,
5. podczas kontroli firm budowlanych (generalnych podwykonawców) oraz prowadzeniu działań prewencyjnych zachęcanie ich do stosowania jednolitych standardów minimalnych wymagań wobec podwykonawców w zakresie szkoleń bhp, badań lekarskich i dodatkowych kwalifikacji oraz obowiązku opracowania instrukcji bezpiecznego wykonywania robót na konkretnej budowie,
6. przekazywanie pracodawcom informacji promujących właściwe postawy i rozwiązania organizacyjne zastosowane u innych pracodawców prowadzącym podobną działalność produkcyjną, czy usługową,
7. podjęcie zwiększonej współpracy z ZUS i organami skarbowymi, w celu

zwiększenia efektywności i skuteczności walki ze zjawiskiem nielegalnego zatrudnienia i nielegalnego powierzenia inne pracy zarobkowej,

8. wspieranie pracodawców we wprowadzaniu systemowych rozwiązań w obszarze warunków i bezpieczeństwa pracy, zapewniających stosowanie optymalnych środków zapobiegających wypadkom przy pracy, czy chorobom zawodowym.
9. podjęcie zwiększonej współpracy z innymi organami nadzoru a szczególnie z UDT, Nadzorem Budowlanym, Inspekcją Sanitarną oraz Strażą Pożarną w celu zwiększenia efektywności i skuteczności eliminowania zagrożeń wynikających ze środowiska pracy w tym obsługi maszyn (dotyczy także działań prewencyjnych).

Środki prowadzące do wykonania nałożonych zadań.

Realizacja zadań możliwa będzie między innymi poprzez:

- merytoryczne przygotowanie - wytypowanych do kontroli problemowych - inspektorów pracy tak aby założone zadania mogły być zrealizowane poprawnie, zgodnie z wytycznymi do kontroli i aby uwzględniały zagadnienia istotne dla problematyki ochrony pracy,
- powierzenie kontroli w zakładach o określonej specyfice, inspektorom pracy, którzy posiadają wykształcenie kierunkowe zgodne lub zbliżone do kontrolowanej problematyki i do profilu prowadzonej przez kontrolowany podmiot działalności,
- kontrole tematyczne powinny być prowadzone na podstawie opracowanych wytycznych przy jednoczesnym zachowaniu maksymalnego pola swobo-

dy dla inicjatywy inspektorów pracy. Należy wskazać, że nie zawsze opracowane wytyczne uwzględniają problemy i warunki w jakich funkcjonują wytypowane do kontroli podmioty,

- analizowanie – tam gdzie tego wymaga specyfika prowadzonej produkcji – procesów technologicznych, pod względem zachowania wymogów bezpieczeństwa pracy. Bardzo często procesy technologiczne kryją w sobie różnego rodzaju zagrożenia zawodowe i wypadkowe. Stosowane procesy produkcyjne powinny być znane inspektorowi pracy wytypowanemu do prowadzenia kontroli określonego podmiotu,
- kontynuowanie intensywnego nadzoru nad branżami i zakładami, w których występują największe zagrożenia zawodowe i wypadkowe oraz najwyższa skala naruszeń w sferze prawnej ochrony pracy (wynagrodzenia, czas pracy, budownictwo, przemysł spożywczy, prace w lasach),
- prowadzenie intensywniej działalności prewencyjnej i promocyjnej, szczególnie w małych zakładach pracy. Taka działalność - wśród pracodawców - może przyczynić się do uzyskania lepszych efektów – w zakresie przestrzegania przepisów ustawodawstwa pracy niż stosowanie środków prawnych, w tym represyjnych po planowanych kontrolach tematycznych,
- dalsze aktywizowanie środowiska wiejskiego do przestrzegania bezpieczeństwa i higieny pracy zarówno podczas prac polowych, jak i w zagrodach gospodarskich,
- rozwijanie współpracy z innymi organami nadzoru i kontroli oraz instytucjami zajmującymi się problematyką bezpieczeństwa i higieny pracy,

Realizacja przedstawionych założeń pozwoli na bardziej skuteczne i efektywne likwidowanie nieprawidłowości – w zakresie szeroko pojętej ochrony pracy, co powinno przyczynić się do zachowania wymogów prawa w najbardziej kluczowych zagadnieniach dotyczących praworządności w stosunkach pracy, w tym warunków i bezpieczeństwa pracy.